

Avhandlingsserie vid  
Gymnastik- och idrottshögskolan

Nr 03

**VILKA STANNAR KVAR OCH VARFÖR?**  
En studie om ungas föreningsidrottande under uppväxtåren





# Vilka stannar kvar och varför?

En studie om ungas föreningsidrottande under uppväxtåren

Britta Thedin Jakobsson

©Britta Thedin Jakobsson  
Gymnastik- och idrottshögskolan 2015  
ISBN 978-91-980862-2-5

Tryckeri: Universitetservice US-AB, Stockholm 2015  
Distributör: Gymnastik- och idrottshögskolan

*Till Roger, Viktor  
och Hanna*



# Innehåll

Förord .....	10
1 Inledning .....	12
Föreningsidrott – i samhällets tjänst.....	12
Idrott och idrottsrörelsen – samhällsfenomen och kulturform.....	13
Barn och ungdomar i föreningsidrott – en definition .....	15
Föreningsidrott i takt med tiden? .....	16
Motiv för studien – en sammanfattning.....	17
Avhandlingens syfte och frågeställningar .....	18
Avhandlingens fyra artiklar.....	18
Läsanvisningar .....	19
2 Tidigare forskning.....	21
Föreningsidrottens utbredning och omfattning.....	22
Ungas föreningsidrottande i Norden .....	22
Internationell forskning om ungas idrottande.....	25
Studier om idrottsaktiviteter under uppväxtåren .....	26
Några studier om idrottsaktiviteter bland unga i Sverige .....	26
Internationella studier om idrottsaktiviteter .....	28
Idrottens betydelse i ungas liv.....	29
Nordiska studier om idrottsutövande i ungas liv .....	29
Några internationella studier om idrott i ungas liv .....	32
En sammanfattning .....	33
3 Val av teoretiskt perspektiv .....	34
Bourdieu's bidrag i studien .....	35
Ett kultursociologiskt perspektiv.....	35
Kapital och symboliskt kapital.....	37
Habitus.....	38
Bourdieu's perspektiv – kritik och möjligheter?.....	39
Antonovskys bidrag i studien.....	40
Ett salutogent perspektiv på hälsa .....	40
Känsla av sammanhang som analysverktyg .....	41
Ett salutogent angreppssätt – ungas föreningsidrottande.....	44
Några kritiska röster om den salutogena teorin .....	44
Att kombinera två perspektiv .....	45

4 Metod och genomförande .....	46
Två projekt .....	46
Kvalitativa och kvantitativa metoder .....	47
Enkät och intervju som metod .....	48
En longitudinell studie .....	49
Urval .....	49
Insamling av data .....	50
SIH-enkätens utformning .....	51
Bearbetning och statistisk analys .....	52
Enkättempirin för delstudie I (artikel I) .....	53
Enkättempirin för delstudie II (artikel II) .....	54
Enkättempiri för delstudie III (artikel IV) .....	54
En intervjustudie .....	55
Intervjustudiens urval .....	55
Insamling av intervjudata .....	57
Transkribering och analys av intervjudata .....	57
Känsla av sammanhang – en tolkning .....	58
Studiens trovärdighet .....	60
Etiska överväganden .....	62
Forskaren som betraktare och konstruktör .....	62
5 Sammanfattning av artiklarna .....	65
Artikel I: In- and outflow in club sport: A longitudinal study among Swedish youth aged 10-19 years .....	65
Artikel II: Almost all start but who continue? A longitudinal study of youth participation in Swedish club sports .....	66
Artikel III: What makes teenagers continue? A salutogenic approach to understanding youth participation in Swedish club sports .....	67
Artikel IV: Reasons to stay – A study of 19 year old Swedish club sport participants .....	68
6 Diskussion .....	70
Utöandet av föreningsidrott i barn- och ungdomsåren .....	70
Vilka idrottsaktiviteter utövades? .....	72
Vilka stannade kvar – och varför? .....	73
Varför stannade de kvar? .....	75
En idrottsrörelse för alla? .....	78
Förtjänster och brister .....	79
Fortsatt forskning .....	81
Några avslutande ord .....	81
7 English summary .....	83
Background .....	83
Aim and research questions .....	84
Theoretical perspective .....	85



Methodology .....	87
Summary of the articles .....	87
Article I.....	87
Article II.....	89
Article III .....	89
Article IV .....	90
Discussion and conclusions.....	90
Participation in club sport .....	91
Who participate and why?.....	91
Referenser .....	94
Bilaga 1 .....	108

## Förord

Många människor har bidragit på flera olika sätt för att jag skulle kunna skriva denna avhandling och några har varit särskilt viktiga. Jag vill börja med att rikta ett oändligt stort tack till Karin Redelius som från början var min vän och nu har varit min handledare, kollega och vän. Långt ifrån alla skulle klara dessa roller men med ditt stora kunnande, noggrannhet, skarpa synpunkter och ödmjuka förhållningssätt har du lyckats med konststycket att handleda och samtidigt vara min kollega och vän. Karin, jag är dig innerligt tacksam.

Vid min sida har jag också haft Suzanne Lundvall som handledare och numera också vän. Du anställde mig vid GIH i början av 2000-talet, inte kunde varken du eller jag då tro att du skulle handleda mig ett antal år senare i mitt avhandlingsprojekt. Jag är mycket tacksam för att du tog med mig i den första lärarstudien i Skola - Idrott - Hälsa (SIH) -projektet 2001. Förutom ditt stora kunnande har du en sällsam förmåga att få mig att hålla mig till mitt forskningsämne. Stort varmt tack Suz! Ni båda, Karin och Suz, har tillsammans stöttat mig och gjort det möjligt för mig att skriva denna avhandling, ett varmt och innerligt tack till er båda! Jag kommer att sakna våra handledningstillfällen.

Jag hade även förmånen att få ha Mange, professor Lars-Magnus Engström, vid min sida under många år. Saknaden efter dig Mange, är förfärligt stor, både för ditt enorma kunnande men framförallt i alla vardagliga samtal om livets stora och små frågor. Du fattas mig.

Ett särskilt tack vill jag rikta till er, numera unga vuxna, som genom årens lopp deltagit i studierna som utgör avhandlingsarbetets empiri. Utan ert deltagande hade det aldrig blivit en avhandling. I detta sammanhang vill jag också rikta ett innerligt och varmt tacka till dig, Gunilla Brun Sundblad, för allt du gjort i SIH-projektet och för att du uppmuntrat och stöttat mig.

Vad skulle jag gjort utan er kära kollegor, före detta kollegor och vänner i PIF- gruppen, *Forskningsgruppen för pedagogisk idrottsforskning*, under Håkans ledning; Anna T, Anna E, Bea, Bengt, Birgitta, Erik, Jane, Jenny K, Jenny S, Jonas, Karin, Kerstin, Gunnar, Gunn, Magnus, Marie, Matthis, Lena L, Lena S, Rickard, Sussi, Suz, Åsa B, Åsa L, det hade inte blivit någon avhandling utan era läsningar, kommentarer och synpunkter, stort varmt TACK! Ett särskilt tack till dig Åsa L, för din språkgranskning av texten.

Bengt Larsson och Håkan Larsson, ni tog er an mitt manus inför en särskild granskning i PIF. Bengt, ett stort tack, med stringent läsning och kloka kommentarer gav du mig nya insikter och uppmuntran då jag som bäst behövde det.

Håkan, du har en synnerligen stor förmåga att ge särskilt skarpa kommentarer och återkoppling på texter som är möjliga att agera på, stort tack Håkan. Karin Söderlund, Göran Patriksson och Stefan Lundh, ni tre som läste och kommenterade mitt manus i slutskedet av avhandlingsarbetet. Tack för er noggranna läsning och era välbetänkta synpunkter.

Ett särskilt tack vill jag rikta till min arbetsplats GIH, GIH:s forsknings- och utbildningsnämnd (FFN) och institution som har gjort det möjligt för mig att genomföra mina doktorandstudier vid sidan av min tjänst som adjunkt. Tack också alla ni kollegor vid GIH (bibliotek, förvaltning och institution) och i SIH-projektet, ingen nämnd ingen glömd, för all er uppmuntran och ert stöd under alla år. Ni är oerhört kunniga och engagerade varför det är inspirerande och roligt att; undervisa, skriva kursplaner, bedömningsstöd, böcker, kvalitetssystem, remissvar, genomföra jubileum, dela kurser, dela rum och korridorer, äta lunch och fika, ja, dela arbetslivet tillsammans med er. Jag är stolt över att få ha er som kollegor, och få vara en del av GIH som högskola. Tack också alla ni studenter som jag mött under mina år vid GIH. Många möten med er har förgyllt mitt läraryrke.

Även om jag tycker om och uppskattar mitt arbete så finns det en värld utanför yrkeslivet och ni är många vänner som är mycket betydelsefulla för mig. Stort varmt tack till er alla gamla vänner från Tjörn, Örebro, och nya vänner i Stockholm och Enebyberg. Ni är många som stöttar mig när livet är tungt, som bidrar till glädjefyllda tillfällen, kloka och givande samtal och roliga aktiviteter i vardagen såväl som till fest. TACK!

Ett varmt och innerligt tack också till mina familjer i Stockholm, Hovmantorp och Skärhamn. Bandy matcher, svampplockning, makrillfiske, kalas av diverse slag – och mycket därtill. Det är alltid energigivande och skoj att vara tillsammans med er.

Ett särskilt tack vill jag rikta till familjerna Thedin - Jakobsson - Olsson med mamma och min syster Ingrid i spetsen. Ni gjorde det möjligt för mig att hänge mig åt mitt skrivande på Skärhamns bibliotek i luftkonditioneringens förlovade land under några stekheta veckor i juli. Min tacksamhet till er alla är oändligt stor, ni betyder så mycket för mig. Mamma (och pappa – jag saknar dig), jag är er evigt tacksam för allt ert stöd genom årens lopp och pappa, jag önskar så att du hade varit med hela vägen på min avhandlingsresa.

Ni, min lilla familj, Roger, Viktor och Hanna, ett liv tillsammans med er är ett lyckligt liv. Tack för att ni har uppmuntrat mig när jag behövt det, inte brytt er när jag behövt det, ställt upp när jag har behövt prova tankar och frågor, avdramatiserat mina dubier och tagit mina frågor på allvar när det har behövts. Tack älskade ni, ni gör mig varm i hjärtat.

# 1 Inledning

Idrott är den mest utbredda föreningsaktiviteten bland barn och ungdomar (Ungdomsstyrelsen 2012). Idrottsrörelsen har följaktligen lyckats få många att delta trots att kampen om ungas intresse är hård på fritidsarenan (Larsson 2005). Få andra fritidssysselsättningar erhåller samhälleligt stöd i lika stor utsträckning som föreningsidrott, och sedan i början av 2000-talet har det statliga ekonomiska stödet till barn- och ungdomsidrott ökat markant (SOU 2008:59). Särskilda statliga satsningar, såsom Handslaget och Idrottslyftet, har genomförts i syfte att få fler barn och ungdomar att idrotta mer och längre. Mot bakgrund av satsningarna går det att resa frågor som rör idrottens tillgänglighet: Vilka föreningsidrottar idag? Vad utmärker dem som är kvar i föreningsidrotten i de sena tonåren? Vad framstår som viktigt och meningsfullt för de unga som fortsätter? Intresset i denna avhandling kretsar kring dessa frågor.

Avhandlingsprojektet bygger på såväl enkätstudier, där en och samma grupp unga födda 1991 har följts under nio år, som en intervjustudie av ungdomar i åldrarna 15 till 19 år. Med inspiration från Aaron Antonovskys salutogena ansats riktas forskningsintresset mot att analysera varför de som är kvar i idrottsrörelsen har fortsatt. Ett kultursociologiskt perspektiv inspirerat av Pierre Bourdieus analysverktyg habitus och kapital används också för att studera vad som utmärker de unga som fortsätter att delta i idrottsrörelsen. Genom att belysa vad som karakteriserar idrottsutövandet, utövarna själva och vad de beskriver som viktigt och meningsfullt med föreningsidrott, är förhoppningen att kunna diskutera föreningsidrottens tillgänglighet under uppväxtåren.

## Föreningsidrott – i samhällets tjänst

Föreningsidrott är inte bara den mest omfattande organiserade fritidssysselsättningen för unga utan kanske också den viktigaste miljön för fostran, förutom familj och skola (se exempelvis Engström 2002; SOU 2008:59). I syfte att främja en god folkhälsa är statens mål att barn, ungdomar och vuxna ska uppmuntras och ges möjligheter att idrotta och motionera utifrån egna intressen och förutsättningar. Vidare betonas att staten ska stödja en idrottsrörelse som värnar om demokratisk utveckling och delaktighet med utgångspunkt i rättvisa- och jämlikhetsaspekter (Regeringens propositioner 1998/99:107, 2008/09:126). Mot bakgrund av samhällets politiska viljeinriktning, att det ska vara möjligt för

barn och ungdomar att delta i idrotts- och motionsaktiviteter i idrottsrörelsens regi, är det angeläget att undersöka vilka som deltar.

I likhet med många andra länders folkhälsopolicys ska idrottsrörelsen utgöra en arena för att främja folkhälsan och motverka fysisk inaktivitet och ohälsa (Regeringens propositioner 1998/99:107, 2008/09:126; WHO 2010). I takt med ökade larmrapporter om livsstilsrelaterade sjukdomars utbredning och minskad fysisk aktivitet bland barn och unga har idrottsrörelsen fått ett ökat ansvar att bidra till ungas möjligheter till rörelse (Stockel, Strandbu, Solenes, Jorgensen & Fransson 2010). Barn och unga är förstås inte skyldiga att delta i föreningsidrott men det finns en tydlig viljeinriktning från statens sida att så många som möjligt ska vilja och också ha chans att delta (Regeringens propositioner 1998/99:107, 1998:126; SOU 2008:59). Då idrottsrörelsen utgör en socialisationsmiljö understödd av staten med ekonomiska medel finns det således anledning att ur ett rättviseperspektiv studera för vem idrotten är tillgänglig.

## Idrott och idrottsrörelsen – samhällsfenomen och kulturform

*Sport as a cultural practice occupies a crucial space in the everyday life of kids  
(Giardina & Donnelly 2008, s. 3)*

Idrott är ett mångfacetterat och komplext fenomen som kan utövas i många olika former. Inom det breda idrottsbegreppet ryms en mängd aktiviteter; elitidrott, motionsidrott, spontanidrott, skolämnet idrott och hälsa, dans, friluftsliv, parkour, skateboard, gymträning, etcetera. Förutom att utövas kan idrott även konsumeras, till exempel som åskådare eller genom att spela idrottsspel på dator eller TV. I det totala utbudet av fritidsaktiviteter som står till buds för barn och ungdomar utgör föreningsidrott en del. I avhandlingen betraktas idrottsrörelsen och föreningsidrott som ett samhällsfenomen och som en del av en kulturform. Med idrottsrörelse avses de föreningar som via sitt specialidrottsförbund tillhör Riksidrottsförbundet (RF). Idrottsrörelsen är den största folkrörelsen i Sverige med över tre miljoner medlemmar i någon av de drygt 20 000 föreningar som tillhör RF:s idag 70 specialidrottsförbund.<sup>1</sup> Verksamheten upprätthålls av ca 650 000 frivilliga ledare (Riksidrottsförbundet 2014).

Idrottsrörelsen har en lång tradition i det svenska samhället med anor från senare delen av 1800-talet (Lindroth 1974; Norberg 2004). Efter andra världskriget expanderade idrottsrörelsen i snabb takt, men det var få unga som deltog. Först i slutet av 1960-talet tog föreningsidrott för barn och ungdomar fart och idrottandet blev allt mer organiserat och institutionaliserat (Engström 1996). Fram till dess hade spontanidrott varit den dominerade formen av idrott, men

---

<sup>1</sup> Vid undersökningen var 69 specialidrottsförbund representerade i RF. År 2013 invaldes Svenska Skateboardförbundet och därmed ingår 70 olika specialidrottsförbund i RF.

det föreningsdrivna idrottsutövandet vann mark som ett led i en mer hälsoinriktad och liberal attityd gentemot barns och ungas idrottande (Patriksson 1987).

På senare år har föreningsidrotten fått konkurrens av kommersiella initiativ, såsom privata akademier och liknande (Norberg & Redelius 2012; Stadium Sports Camp). Föreningsidrott har dock fortfarande en stark ställning och utgör en betydelsefull och populär fritidssyssla även om deltagandet på senare år har minskat något (Norberg 2013). Idrottsrörelsen har monopol på att organisera tävlingsverksamhet i de 70 specialidrottsförbund som tillhör RF. Om unga vill delta i organiserade tävlingar i dessa idrotter måste de söka sig till en idrottsförening. Deltagandet innebär att de måste anpassa sig till de regler och riktlinjer som gäller i en verksamhet som nästan uteslutande är styrd och utformad av vuxna.

I RF:s policydokument *Idrotten vill* betonas att alla som vill ska kunna delta i föreningsidrott och att en strävan ska vara att erbjuda aktiviteter som är anpassade till ungdomar med olika ambitionsnivåer. Barn- och ungdomsidrotten ska anpassas till ungas behov av lekfullhet, och den ska utformas så att de kan lära sig idrotten. I unga år ska möjlighet finnas att kunna delta i och lära sig flera olika idrotter. Tävlingsinslaget ska finnas med men resultaten ska ges liten betydelse i barnidrotten. Successivt ska träning och tävling intensifieras för de som så önskar. Det är de ungas egna ambitioner – inte idrottens – som ska vara vägledande och målet är att så många som möjligt ska kunna delta så länge som möjligt (Riksidrottsförbundet 2009). Både bredd- och elitidrott ska vara möjligt att utöva inom föreningsidrotten och de ekonomiska medel som idrottsrörelsen erhåller från staten ska fördelas mellan respektive inriktningar. Mot denna bakgrund kan frågor ställas om idrottens tillgänglighet, vilka idrotter såväl som vilka former av idrott, träning, tävling, rekreation eller elitidrott, som utövas i barn- och ungdomsåren och vilka som tar del av dessa.

Att föreningsidrott ses som en kulturform innebär att idrott inte är ett statiskt fenomen utan skapas och formas av människor utifrån deras handlingar och mot bakgrund av hur de uppfattar det sammanhang de deltar i (Williams 1961, 1989). Det innebär att idrott och specifika idrotter ses som en kulturyttring, som både påverkar och påverkas av det omgivande samhället likväl som att utövarna både påverkar och påverkas av idrottskulturen. Även om olika idrotter kan ses som relativt autonoma kan det som händer och sker inom idrotten, i själva idrottsutövandet, ses och förstås i relation till fritidsarenan och samhället (Bourdieu 1990a, se även Larsson 2008). I föreningsidrotten lär sig utövarna inte enbart idrottsliga färdigheter utan de påverkas även av de normer och värderingar som råder i verksamheten de deltar i. Hur själva idrotten går till, och vilka handlingar och meningsskapande som dominerar är också något som påverkar idrottsutövarna. Samtidigt kan utövandet i skilda idrotter men även i en och samma idrott uppfattas och ges olika mening av olika idrottsutövare. Det som exempelvis kan locka en utövare och får densamme att känna är viktigt och

meningsfullt i sitt idrottande kan få någon annan att känna det motsatta (se Engström 1999, 2008, 2010).

Med det meningserbjudande som idrottsdeltagande medför, följer även de påverkansprocesser som idrottsutövare utsätts för, medvetet och omedvetet, då de deltar i föreningsidrott. De principer och förhållningssätt som råder i idrottsföreningarna såväl som i de enskilda idrotterna påverkar de unga som deltar. Ken Roberts med flera (2009) menar att det fritidskapital (smak, skicklighet och intressen) som de unga bygger upp genom aktiviteter under barndomen är något som följer med dem livet igenom:

Childhood and youth are the life-stages when individuals build up leisure capital (tastes, skills and interests) on which they then base the rest of their lives (Roberts, Pollock, Tholen & Tarkhnishvili 2009, s. 262)

Den påverkan och fostran som sker genom att delta i föreningsidrott är på intet sätt neutral (se t ex Redelius 2002; Ullman 1997). Ett motiv för att rikta blicken mot ungas föreningsidrottande och vilka som deltar, är idrottsrörelsens betydelse som socialisationsarena, vilket betonas både nationellt och internationellt (se exempelvis Coakley & Pike 2009; Giardina & Donnelly 2008; Green 2010; Regeringens proposition 1998/99:107; Trondman 2005; Wagnsson 2009). Därtill kan idrottsrörelsen och staten sägas ha upprättat vad som beskrivits som ett implicit kontrakt (Norberg 2004; SOU 2008:59). I utbyte mot statligt stöd har idrottsrörelsen ett ansvar för att leverera det staten förväntar sig: en föreningsidrott med positiva förtecken som är öppen för alla. I vilka avseende är då idrotten tillgänglig? Vad utmärker de som deltar? Vilka idrotter och idrottsformer framstår som möjliga? Och vad uppskattar de unga med idrottsutövandet? Det är några frågor som söker sina svar i denna avhandling.

## Barn och ungdomar i föreningsidrott – en definition

Forskningsintresset i avhandlingen är främst riktat mot de ungdomar som utövar föreningsidrott i övre tonåren, det vill säga de mellan 15 och 19 år. Ambitionen är även att följa ungas kontakt med idrottsrörelsen under barn- och ungdomsåren. Vad är då ett barn och vem räknas som ungdom? I enlighet med FN:s barnkonvention betraktas man som barn fram till 18-årsdagen men enligt RF:s riktlinjer omfattas barnidrott av aktiva till och med 12 års ålder. Från 13 till 20 års ålder betraktas man som ungdom och riktlinjer gällande ungdomsidrott är då aktuella (se Riksidrottsförbundet 2009).

De faser i livet som sträcker sig från barndom till vuxenblivande kan betraktas med fysiologiska, psykologiska, sociala och kulturella förtecken (Bolin 2004; Bäckström 2005; Fornäs 1994; Larsson 2008). Idrott för unga kan diskuteras och problematiseras utifrån dessa olika perspektiv. Exempelvis kan idrott organiseras efter biologisk ålder, biologiskt kön, fysisk eller psykisk utveckling.

Att separera flickor och pojkar, kvinnor och män är en regel snarare än ett undantag i tävlingsutövandet. Ridning är dock ett av få undantag där män och kvinnor tävlar tillsammans. Däremot är det inte ovanligt att flickor och pojkar tränar tillsammans inom vissa idrotter och föreningar.

Även om RF betonar att barn- och ungdomsidrott ska anpassas efter barns och ungdomars behov, förekommer idrottsutövande som inte alltid är anpassat med de ungas bästa för ögonen (Eliasson 2009; Karp 2000; Redelius 2002, 2012). Rekommendationer och policydokument nationellt och internationellt betonar vikten av att idrott genomförs med lek och variation i unga åldrar för att senare bli allt mer anpassad till tävling och specialisering (se exempelvis Côté & Hay 2002; Light 2008; Riksidrottsförbundet 2009). Flera har dock konstaterat att det inte råder konsensus om hur den goda barn- och ungdomsidrotten ska utformas och att olika viljor kämpar om tolkningsföreträdet och utrymme för hur idrott för unga ska ske (se exempelvis Peterson 2011, Redelius 2002). Hur barn- och ungdomsidrotten upplevs och beskrivs av utövarna och vad som ter sig meningsfullt har vi mindre kunskap om, särskilt vad gäller föreningsidrott i sena tonåren.

## Föreningsidrott i takt med tiden?

För att förstå föreningsidrotten och dess plats i ungas liv är samhällsutvecklingen och de förändringar i livsvillkor som skett under de senaste decennierna ytterligare en viktig aspekt att beakta. Ungdomstiden har förlängts till följd av längre utbildning och den förkortade arbetstiden har inneburit ökad fritid. Därtill har livsvillkoren ändrats genom förändrade familjeförhållanden med fler familjesammansättningar, ändrade konsumtionsvanor och en förskjutning från det kollektiva till det individuella. Dessutom har det tillsynes tillkommit en ökad valfrihet av livsstil. Samhällsförändringarna har förskjutits mot en normativ individualisering där individen hålls ansvarig för att reglera sig själv (se exempelvis Ziehe 1986; Giddens 1991; Hultqvist & Petersson 1995; Nørgaard 2004; Hermann 2004; Ungdomsstyrelsen 2007).

Med förändrade livsvillkor ges möjligheter till en vidgad identitetstolkning och nya föreställningar som tillsynes möjliggör en större valfrihet enligt Thomas Ziehe (1986). Det leder till en kulturell friställning, vilket innebär att människan inte är lika tvingad av sin historia, sina seder, religioner eller traditioner till ett förutbestämt liv. Följden blir att det inte finns ett visst bestämt sätt att leva eller en självklar roll för individen att identifiera sig med utan föreställningarna är snarare att varje individ på egen hand kan finna sin egen identitet och roll i samhället. Ziehe menar inte att människan har blivit friare bokstavigt talat utan snarare att gränserna för möjliga drömmar och önskningar har utvidgats. Mot bakgrund av Ziehes resonemang är antagandet att unga förespeglas möjlighet att välja och skapa sin identitet och livsstil (se även Bäckström 2005;



Larsson 2008; Nilsson 1998; Redelius 2002). Samtidigt åstadkommer den förändrade kulturella situationen ambivalens, osäkerhet och frustration över den skenbara möjligheten att skapa vilken livsstil som helst.

Enligt Ulrich Beck (1992) har det västerländska samhället formats i en individualiseringsprocess där människor idag allt mer frigör sig från gamla sociala strukturer som en konsekvens av att de måste hantera nya situationer som kan vara hotande och utmanande men också ge nya möjligheter. Gamla sociala strukturer ger vika för fler och mer individualistiska livsstilar som en följd av denna utveckling. Det kan å ena sidan öka möjligheten att välja olika stilar och uttryckssätt utifrån egna intressen och önsknings. Å andra sidan kan frågan ställas hur fria dessa val är. Mot bakgrund av Becks resonemang kan frågan också ställas om denna utveckling leder till att unga väljer eller väljer bort delta i föreningsidrotten som del i en livsstil. Eller är det så att föreningsidrotten svarar upp mot denna utveckling och ger utrymme för mer individuella val och flexiblare strukturer? Av intresse i avhandlingen är mötet mellan föreningsidrotten och de unga.

Johan Norberg menar att idrottsrörelsen som frivilligt organiserad folkrörelse har lyckats upprätthålla föreningsverksamhet i ett gränsland mellan medborgarnas idealitet, statlig styrning och marknadsimpulser (Norberg 2010). Vidare har den nordiska modellen av föreningsidrott lyckats förena och balansera breddidrott med elitidrott som många har kunnat ta del av (Bairner 2010). Nu i början av 2000-talet står idrottsrörelsen inför flera utmaningar vilka kan hota den föreningsdemokratiska uppbyggnaden och sammanhållningen som har varit idrottsrörelsens signum. Privata aktörer på idrottsmarknaden (Nilsson 1998; Norberg & Redelius 2012) som till exempel gymföretag, sport- och träningsinstitut med betoning på individualitet, fria val, omväxling och rörelse mellan livsprojekt utmanar den frivilliga idrottsrörelsen. Till det kommer det stora utbud av aktiviteter och livsstilar som unga har mer eller mindre möjligheter att välja mellan. Till skillnad från organiserad idrott i andra länder, som USA (se exempelvis Coakley & Pike 2009), har många möjligheter att delta i idrottsrörelsen utan att det är allt för ekonomiskt kostsamt för den enskilda individen. Med nya samhällsstrukturer och ökad individualitet står idrottsrörelsen inför nya utmaningar som handlar om hur man ska kunna engagera och behålla fler ungdomar. Villkoren för föreningsidrotten och dess utövare har således förändrats i takt med samhällsutvecklingen. Följaktligen är de nya uppväxtvillkor som råder ett viktigt incitament för avhandlingen.

## Motiv för studien – en sammanfattning

Föreningsidrott ska vila på demokratiska värden, bidra till att utveckla barns och ungas intresse för att idrotta och medverka till en god folkhälsa (Regeringens

proposition 1998/99:107). Staten bidrar med ekonomiska medel för att idrottsrörelsens dörrar ska vara öppna för alla som vill vara med, och för att fler ska vilja idrotta längre. Motivet för studien handlar i grunden om idrottens tillgänglighet ur ett rättviseperspektiv. I nästa avsnitt presenteras studiens syfte och frågeställningar samt en kort sammanfattning av de fyra artiklar som ingår i avhandlingen. Kapitlet avslutas med en läsanvisning.

## Avhandlingens syfte och frågeställningar

De delstudier som presenteras i de fyra artiklar som avhandlingen baseras på, har sina egna specifika syften och frågeställningar. Sammantaget innebär dessa studier att fokus både riktats mot att studera utövandet av föreningsidrott och de unga utövarna. Det övergripande syftet med avhandlingen är således att öka kunskapen om vad som utmärker utövandet av föreningsidrott under barn- och ungdomsåren och vad som utmärker de unga utövare som fortsätter med föreningsidrott i övre tonåren liksom att öka kunskapen om varför de fortsätter. Studien är delvis longitudinell och följande frågeställningar är centrala:

- Vad karaktäriserar utövandet ifråga om andel idrottare vid 10, 13, 16 respektive 19 års ålder, in- och utflöde, tillgängliga idrotter och idrottsformer, upplevd intensitet och omfattning av fysisk aktivitet?
- Vad karaktäriserar utövarna i föreningsidrott vid 13 och 16 års ålder i förhållande till dem som inte föreningsidrottar vid 16 års ålder med avseende på social bakgrund, studieframgång, upplevd omfattning och intensitet av fysisk aktivitet och tidiga erfarenheter av idrott?
- Vad beskriver ungdomar i 15-19 års ålder som fortfarande föreningsidrottar som viktigt och meningsfullt med sitt idrottande?

Syftet är även att mot bakgrund av ovanstående beskrivningar, och med inspiration från Pierre Bourdieus kultursociologiska perspektiv och Aaron Antonovskys salutogena ansats, analysera vilka tillgångar de unga som deltar i föreningsidrott har i form av habitus och kapital liksom vad som förefaller begripligt, hanterbart och meningsfullt med föreningsidrott för ungdomar som fortsätter vara aktiva. Genom att undersöka ungdomarnas sociala position, deras idrottsliga erfarenheter och vad de värdesätter med sitt idrottande är avsikten att diskutera idrottens tillgänglighet.

## Avhandlingens fyra artiklar

I den första artikeln, *In- and outflow in club sport – A longitudinal study among Swedish youth aged 10-19 years*, undersöktes en och samma grupp unga och deras erfarenheter av föreningsidrott vid 10, 13, 16 och 19 års ålder med hjälp av

enkätdata. I fokus var andelen deltagare i olika idrotter i olika åldrar, samt fördelningen mellan de som främst tränade i en förening och de som deltog i tävlingsidrott. Syftet var att öka kunskapen om in- och utflödet i olika idrotter under uppväxtåren, samt att öka kunskapen om hur stor erfarenhet, i termer av tid och antal idrotter, barn och unga har av föreningsidrott.

I den andra artikeln, *Almost all start but who continue? A longitudinal study of youth participation in Swedish club sports*, var syftet att undersöka vad som karakteriserade unga som fortsatte idrotta vid 16 års ålder i förhållande till de som inte deltog vid samma ålder. Inspirerad av Bourdieus teoretiska ramverk i termer av dispositioner för idrott och kulturellt kapital analyserades de longitudinella enkätdata som låg till grund för studiens empiri. Diskussionen behandlade frågor om vad som förutsattes för att fortsätta idrotta som 16-åring och vad som värderades och tillerkändes värde i ungdomsidrotten.

Syftet med den tredje artikeln, *What makes teenagers continue? A salutogenic approach to understanding youth participation in Swedish club sports*, var att undersöka varför vissa ungdomar fortsätter när så många slutar i tonåren. Unga idrottares erfarenheter undersöktes, med särskilt fokus på vad de uppfattar som meningsfullt och viktigt i idrottsutövandet. Studien genomfördes med hjälp av intervjuer med ungdomar i åldrarna 15 till 19 år. Det teoretiska angreppssättet och analysen av intervjuutsagorna var i denna artikel inspirerad av Antonovskys salutogena ansats och modellen känsla av sammanhang. Diskussionen fördes i relation till vad de unga måste begripa, kunna hantera och känna mening med för att vilja fortsätta i idrotten samt idrottsrörelsens möjligheter att organisera verksamheten för att få fler att idrotta mer och längre.

Slutligen, i den fjärde artikeln *Reasons to stay - A study of 19 year old Swedish club sport participants*, var syftet att mot bakgrund av den kvalitativa intervju studien undersöka en större grupp ungdomar för att fördjupa kunskapen om de resultat som framkom i artikel III. Med en kvantitativ ansats undersöktes vilka anledningar de unga gav för att fortsätta föreningsidrotta. Därtill studerades vad som karakteriserade de ungdomar som var föreningsidrottare vid 19 års ålder i förhållande till icke-deltagare med avseende på upplevd omfattning och intensitet av fysisk aktivitet. Enkätdata med både slutna och öppna svarsalternativ användes och bearbetades som empiriskt material. Analysen av de öppna enkätsvaren var inspirerad av Antonovskys salutogena teori och modellen känsla av sammanhang med komponenterna begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet i syfte att belysa den mening ungdomarna tillskrev sitt idrottande.

## Läsanvisningar

Avhandlingen omfattar sju kapitel. I kapitel ett gavs en bakgrund till problemområdet samt några utgångspunkter och motiv för studien. Idrott, idrottsrörelse och föreningsidrott definierades tillsammans med begreppen barn och ungdom.

Därefter följde avhandlingens syfte och frågeställningar. I nästa kapitel följer en redogörelse för tidigare forskning. I kapitel tre presenteras det teoretiska ramverk som används i avhandlingen. Kapitel fyra innehåller en beskrivning av studiens genomförande. Därefter följer ett kapitel med sammanfattning av artiklarna. I kapitel sex förs en avslutande diskussion av studiens resultat och kapitel sju innehåller en engelsk sammanfattning.

## 2 Tidigare forskning

Omfattning av fysisk aktivitet och idrottande har undersökts och diskuterats genom åren såväl nationellt som internationellt. Intresset för ungas idrottsvanor har ökat i takt med idrottens utbredning i samhället. Kunskapsintresset från samhället sida, i form av forskningsrapporter såväl som statliga utredningar (se exempelvis Coakley 2007; Engström 2002; Horne, Tomlinson & Whannel 1999; Riksidrottsförbundets FOU rapporter; SOU 2008:59), har riktats mot fysisk aktivitet och idrott. Intresset kan förstås i skenet av att inaktivitet ses som ett hot mot folkhälsan (Kirk 2005; Socialstyrelsen 2009; WHO 2010). Därtill ses idrott som något gott och bra för ett land och dess invånare (Regeringens proposition 1998/99:107; SOU 2008:59).

I följande avsnitt redovisas nationella och internationella studier som jag funnit relevanta gällande barns och ungas deltagande i organiserad idrott och föreningsidrott. Kvaliteten på de studier som ingår i kapitlet varierar gällande de olika granskningsförfaranden som de har genomgått. En del är nationella rapporter, andra är publicerade i internationella tidskrifter med granskningsystem. Andra är nationella och internationella avhandlingar. Empirin i studierna bygger på olika metoder och har olika urval och bortfall. I forskningsöversikten har jag valt att i vissa fall separera nordiska och internationella studier där så varit lämpligt eftersom flera likheter finns i sättet att organisera föreningsidrott i de nordiska länderna. Likheterna är bland annat att den organiserade idrotten består av specialförbund och lokala föreningar som bygger på ideellt arbete. De nationellt organiserade idrottsförbunden har mer eller mindre monopol på tävlingsidrott. I Danmark, Norge och Sverige har idrottsrörelserna en självständig roll med viss statlig styrning i form av riktlinjer och ekonomiskt stöd till verksamheterna (Seippel, Ibsen & Norberg 2010). Gällande idrottsutövande i dessa länder har jag där så varit möjligt använt mig av rapporteringar från respektive lands idrottsförbund.

I internationella studier kan organiserad idrott i större utsträckning innefatta skolidrott, idrott i samband med skoldagen, idrott i idrottsklubbar med mer privatfinansierad verksamhet men även föreningsidrott som påminner om de nordiska ländernas sätt att organisera föreningsidrott. Av den anledningen har jag även sökt forskning som rör fysisk aktivitet i relation till idrott, idrott i samband med skoldagen och olika former av organiserad barn- och ungdomsidrott som förekommer i vetenskaplig litteratur. Forskningsläget innefattar tre områden: 1)

omfattningen av deltagande i förenings- och organiserad idrott, 2) idrottsaktiviteter som utövas i förenings- och organiserad idrott, samt 3) anledningar till att idrotta i barn- och ungdomsåren. Nedanstående översikt är huvudsakligen baserad på svenska avhandlingar och svenska och nordiska rapporter samt vetenskapliga artiklar efter informationssökning i databaser såsom SportDiscus, Eric och Ebsco.

## Föreningsidrottens utbredning och omfattning

Nedan redovisas omfattning och utbredning av deltagande i förenings- och organiserad idrott bland barn och unga. Först redovisas forskningsläget i Norden och därefter utövandet av organiserad idrott hämtat från utomnordiska studier. Eftersom avhandlingen handlar om svensk föreningsidrott och dess unga utövare har jag koncentrerat mig på främst svensk och nordisk forskning från 1960-talet och framåt.

### Ungas föreningsidrottande i Norden

I takt med idrottens utbredning i samhället har intresset för ungas idrottsvanor ökat. Relationen mellan kön, klass och idrottsvanor har presenterats i ett antal olika studier. Lars-Magnus Engström har bedrivit forskning om barns och ungdomars idrottsvanor sedan 1960-talet. Redan för 30 år sedan kunde Engström konstatera att spontanidrotten minskade och idrott kom att utövas i allt mer organiserad och institutionaliserad form. Under de år han varit verksam har han visat att flickors och pojkars idrottsvanor har blivit allt mer lika även om pojkar i högre grad än flickor utövade föreningsidrott (Engström 1996). I sin forskning har Engström kunnat fastslå att livsvillkoren har en avgörande betydelse för deltagande i idrott och motionsaktiviteter i vuxen ålder. I undersökningsgruppen som Engström följde i över 40 år konstaterade han att de som ägnade sig åt föreningsidrott i ungdomsåren inte var de som i störst utsträckning kom att fortsätta idrotta som vuxna. Istället hade faktorer så som betyg i gymnastik, betyg i teoretiska ämnen, pappans inkomst, vistelse i naturen och utbildningsnivå ett starkt samband med motionsutövande i medelåldern (Engström 1999, 2008, 2010).

Engström konstaterade även att barn och ungdomar deltar i föreningsidrott i större utsträckning under det senaste halvsekle och det råder inget tvivel om att den svenska idrottsrörelsen är framgångsrik när det gäller att rekrytera barn och att behålla merparten fram till 15-16 års ålder. Även Mats Trondman konstaterade i en studie från 2005 att föreningsidrotten är framgångsrik i att få ett flertal unga att ta del av idrott. Resultaten visade att cirka 50 till 65 procent av alla barn i skolåldern hade varit aktiva medlemmar i idrottsföreningar. Pojkar var i

något större omfattning medlemmar än flickor. Det bör dock påpekas att studiens bortfall var närmare 50 procent (Trondman 2005).

Emellertid har tidigare studier visat att det förekommer en stor variation i barn- och ungdomsgruppen när det gäller medlemskap i idrottsföreningar. Ett antal studier med empiri från mitten av 1990-talet och drygt tio år framåt i tiden har visat att medlemskapet i idrottsförening bland annat var relaterat till kön, boendeort och social bakgrund (Blomdahl & Elofsson 2006; Engström 1999; Larsson 2005, 2008; Nilsson 1998). I slutet av 1990-talet gav Per Nilsson en omfattande beskrivning av barns och ungdomars kultur- och fritidsvanor i boken *Fritid i skilda världar* (1998). Nilsson konstaterade att cirka 50 procent av ungdomarna i åldern 13-25 år var medlemmar i idrottsföreningar och att idrott var den föreningsverksamhet som lockade flest ungdomar. Barn till högre tjänstemän var oftare medlemmar i idrottsföreningar än barn till föräldrar med arbetarbakgrund. Vidare konstaterades att pojkar i högre utsträckning värderade idrottsaktiviteter positivt än vad flickor gjorde. Nilsson visade även på en tendens mot specialisering och polarisering av fritidsområdet, vilket innebar att de unga höll på med färre aktiviteter men mer intensivt (Nilsson 1998). Även Stig Elofsson konstaterar i en studie från början av 2000-talet att den sociala snedrekryteringen var stor inom idrotten. Elofsson fastställde att barn i familjer med stora ekonomiska resurser idrottade i högre grad än det omvända och detta gällde särskilt pojkar. Pojkar ägnade sig i högre grad åt lagidrotter medan flickor i högre grad ägnade sig åt individuella idrotter. Den sociala snedrekryteringen var mer utbredd i de individuella idrotterna än bland lagidrotter (Elofsson 2000).

I *Arenor för alla* från 2005 undersökte Bengt Larsson bland annat föreställningar om vad pojkar respektive flickor ska ägna sig åt på fritidsarenan. Resultatet visade att könsordningen markerades mycket tydligare av pojkar än av flickor. Att exempelvis flickor uppfattades som pojktaktiga föreföll inte lika utmanande som att pojkar uppfattades som flickaktiga (Larsson 2005).

Ulf Blomdahl och Stig Elofsson konstaterade i en studie från 2006 att såväl ålder som kön och socioekonomiska förutsättningar påverkade deltagande i föreningsidrott. Ungdomar från de övre socioekonomiska grupperna deltog oftare i föreningsidrott i jämförelse med ungdomar från lägre socioekonomiska grupper. Idrottsutövandet förekom som mest bland både flickor och pojkar i slutet av mellanstadiet för att därefter minska successivt under tonåren. En tredjedel av eleverna på högstadiet var inaktiva och siffran ökade i gymnasiet. Pojkar var mer fysiskt aktiva än flickor och pojkar med invandrarbakgrund var minst lika fysiskt aktiva som pojkar med svensk bakgrund (under förutsättning att de hade samma sociala bakgrund). Minst fysiskt aktiva var flickor med invandrarbakgrund. Gymnasieelever ville idrotta i samma utsträckning som barn i de yngre åldrarna tillägger Blomdahl & Elofsson (2006). Flickor uppgav dock att de gärna idrottade på egen hand medan pojkarna i högre grad ville idrotta i en förening.

I avhandlingen *Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer* undersökte tidigare nämnda Larsson elever i årskurs nio vid tre olika tillfällen (1996, 2002 och 2007) på fyra olika orter. Larsson bidrar med viktig kunskap om att idrott och de ungas idrottsvanor bäst förstås utifrån det lokala perspektivet de unga befinner sig. Med ett sociokulturellt angreppssätt där Bourdieus begrepp habitus och kapital användes, visade Larsson att livsvillkorens totala sammanhang hade olika stor betydelse för hur idrottsvanor formades och iscensattes av ungdomarna. Larsson beskriver det som att ”de idrottsvanor man har möjlighet att utveckla är med andra ord beroende av vilka sociala positioner man har, om man är flicka eller pojke och var någonstans man lever sitt liv” (Larsson 2008, s. 154).

Ser vi till tidigare studier och rapporter från våra nordiska grannländer är deltagarmönstren påfallande lika, med många deltagare i unga år men minskande andel föreningsaktiva i tonåren (Buch Laub 2011; Laakso, Telama, Nupponen, Rimpelä & Pere 2008; Pilgaard 2009, 2013; Seippel 2005). Pojkar är överlag mer föreningsaktiva men under de senaste decennierna har flickors föreningsidrottande ökat (Laakso et al. 2008; Telama & Yang 2000; Vilhjalms-son & Kristjansdottir 2003). En studie av Gert Nielsen och Bjarne Ibsen (2008) visade att danska barn var som mest idrottsaktiva vid 11-12 års ålder. Över 80 procent utövade idrott men andelen minskade ju äldre barnen blev. Viss minskning hade skett i idrottsutövande i åldersspannet 16 till 23 från 1998 (64 %) till 2007 (60 %). Maja Pilgaard (2013) skriver att tendensen från studier under det senaste decenniet är att många barn är fysiskt aktiva inom organiserad idrott men att färre är aktiva på egen hand. Barn från familjer med hög inkomst idrottar något mer än barn från familjer med lägre inkomst. Även norska studier visade att många barn och ungdomar var aktiva i organiserad idrott men att idrottsdeltagandet minskade efter 13 års ålder (Kjønniksen, Fjørtoft & Wold 2009; Norges Idrettsforbund 2012). Deltagande i föreningsidrott under barn- och ungdomsåren medförde även ett ökat deltagande i föreningsidrott som ung vuxen bland pojkar. Flickors deltagande i ämnet idrott och hälsa gjorde att de var något oftare fysiskt aktiva som unga vuxna (Kjønniksen, Fjørtoft & Wold 2009).

I en avhandling från 2005 använde Eivind Skille Bourdieus teoretiska ramverk för att undersöka ungdomars deltagande i föreningsidrott och organiserad idrott arrangerade på initiativ av norska staten. I studien framkom att unga från familjer med hög socioekonomisk standard deltog i såväl föreningsidrott som andra former av idrott i större utsträckning än unga från familjer med lägre socioekonomisk standard (Skille 2005).

I en studie där undersökningsgruppen utgjordes av ungdomar från ett storstadsområde i Norge visades att ungdomar med utlandsfödda föräldrar var underrepresenterade i idrottsrörelsen jämfört med ungdomar med föräldrar födda i



Norge. Flickor med utlandsfödda föräldrar var mer sällan idrottsutövare i förening i jämförelse med söner till utlandsfödda föräldrar (Strandbu & Bakken 2007).

## Internationell forskning om ungas idrottande

Genomgången av internationell forskning rör studier som behandlar idrott inom ramen för skolans verksamhet men utanför den obligatoriska idrottsundervisningen. Även studier om idrott och fysisk aktivitet i organiserad idrott är medtagna. Internationella studier genomförda under de två senaste decennierna bekräftar bilden av att idrott utgör en stor del i unga människors liv. Dessutom visar internationella studier att unga vuxna i de nordiska länderna ser sig som fysiskt aktiva i högre grad än unga vuxna i övriga europeiska länder (Van Tuckom, Scheerder & Bracke 2010). Studier genomförda under de två senaste decennierna kan konstatera, liksom nordiska studier, att många barn deltog i föreningsidrott men att många också slutade i tonåren (Coakley 2003; Coakley & Pike 2009; De Knop, Engström & Skirstad 1996; Findlay, Garner & Kohan 2009; Pratt, Macera & Blanton 1999; Scheerder, Taks, Vanreusel & Renson 2002; Scheerder, Thomis, Vanreusel, Lefevre, Renson, Vanden, Eynde & Beunen 2006; Seabra, Mendonca, Thomis, Malina & Maia 2007; Weinberg & Gould 2007). Olika faktorer såsom social klass (Wright, Macdonald & Groom 2003), kön (Coakley & Pike 2009; De Knop, Engström & Skirstad 1996) och föräldrars intresse av idrott (Coakley & Pike 2009; Scheerder, Vanreusel, Task & Renson 2005b), var relaterat till ungas deltagande i idrott.

Jay Coakley och Elizabeth Pike (2009) fann att barn till föräldrar med lägre inkomst deltog i idrott i mindre utsträckning och hade färre möjligheter att välja idrott än barn från familjer med större ekonomiska resurser. I sina antagande lutar de sig mot studier genomförda under början av 1990-talet i USA och England. Även i europeiska studier från början av 2000-talet var tendensen att flickor i allt större utsträckning ökade sitt föreningsidrottande. Fortfarande deltog dock pojkar i organiserad idrott i större omfattning än flickor (Scheerder et al. 2002; Scheerder, Task, Vanreusel & Renson 2005a; Seabra et al. 2007). Scheerder, Taks och Langae (2007) kom fram till att socioekonomiska förhållanden, idrottande föräldrar och val av studieprogram påverkar i vilken utsträckning flickor utövar idrott. En studie i Flanderns visade att idrottsutövare i större utsträckning läser studieförberedande program istället för tekniska och yrkesförberedande program (Scheerder et al. 2005b). Emellertid visade några studier att deltagande i idrott inte var korrelerat till föräldrars socioekonomiska bakgrund (Mota & Silva 1999; Scheerder et al. 2005b).

Ett antal studier har således undersökt barns och ungdomars deltagande i idrott vid olika tidpunkter. I takt med att den organiserade idrotten ökat, har spontanidrotten minskat. Tidigare studier visar att många barn har kommit i kontakt med idrott men att deras idrottsdeltagande minskar i tonåren. Kön, etnicitet och

socioekonomiska resurser framkommer som förklaringsfaktorer för att idrotta eller inte. Flertalet av studierna genomfördes under slutet av 1990-talet till mitten av det senaste decenniet och de flesta är inriktade på barn och unga upp till 16 år. Övervägande delen är tvärsnittsstudier och få studier har följt upp en och samma grupp ungdomar vid flera tillfällen. Studierna bidrar med kunskap om deltagande i organiserad idrott där ögonblicksbilder ges med hjälp av tvärsnittsstudier. Däremot ges få svar på frågan i vilken omfattning och i vilka idrotter som deltagandet sker dels i olika åldrar, dels över tid från barnaåren upp till de sena tonåren i en och samma grupp.

## Studier om idrottsaktiviteter under uppväxtåren

En av frågeställningar i avhandlingen handlar om vilka idrotter de unga ägnar sig åt under uppväxtåren. Vad säger då forskningen om vilka olika idrottsaktiviteter barn och unga utövar? I följande avsnitt riktas intresset mot studier som beskriver omfattning av olika idrottsaktiviteter i barn- och ungdomsåren. När det gäller vetenskapliga studier har jag funnit Larssons avhandling från 2008 där han bland annat undersökte vilka idrotter som utövades vid 16 års ålder. Även Stefan Wagnsson (2009) listar i sin avhandling de mest vanligt förekommande föreningsidrotterna. För att få ytterligare information i ämnet har jag valt att använda mig av RF:s egen statistik rörande idrottsdeltagande i olika idrotter (Norberg 2012, 2013; Riksidrottsförbundet 2006). De svenska studierna är samlade under en rubrik och de nordiska och internationella studierna är sammanlagda under en gemensam rubrik eftersom jag funnit få studier inom området.

## Några studier om idrottsaktiviteter bland unga i Sverige

Riksidrottsförbundet för kontinuerligt statistik över medlemskap i varje specialförbund. Statistiken måste dock hanteras med viss skepsis eftersom förbunden har olika metoder för att rapportera medlemskap. Vissa förbund redovisar medlemskap med hjälp av licenser medan andra bedömer medlemsantalet utifrån aktiva medlemmar.

De specialförbund som rapporterade flest medlemmar 2011 var fotboll, friidrott, golf, gymnastik och Korpen. Alla dessa förbund hade över 200 000 medlemmar. Fotboll rapporterade över en miljon medlemmar (Norberg 2012). I ovanstående redovisning ingick både barn, ungdomar och vuxna varför ett annat sätt att synliggöra vilka idrotter som har flest utövare är att använda sig av rapportering av lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd).

Under de senaste 35 åren har en del av det statliga stödet idrottsföreningar erhållit kommit via LOK-stöd. Alla idrottsföreningar som ingår i RF och har barn-

och ungdomsverksamhet med aktiva från sju till 25 år kan söka LOK-stöd.<sup>2</sup> LOK-stödet rapporteras till RF centralt och betalas ut per sammankomst och per deltagare (sammankomsten måste ha minst tre deltagare). Ledare i åldrarna 13 till 25 år är också bidragsberättigade. Redovisningen är uppdelad på kön och i ålderskategorierna 7-12 år, 13-16 år samt 17-25 år. Deltagartillfällena anger inte hur många unika deltagare idrotten har. Exempelvis kan en och samma person träna flera gånger i veckan vilket berättigar föreningen till bidrag vid varje tillfälle personen deltar. Fotboll är den idrott som har i särklass flest deltagartillfällen följt av innebandy, ishockey, handboll, ridsport, basket, gymnastik, simning, tennis och friidrott. Pojkars deltagande dominerar i de tre idrotterna med flest deltagartillfällen; fotboll, innebandy och ishockey medan ridning och gymnastik domineras av flickor. Handboll, basket, simning, tennis och friidrott har en jämnare fördelning mellan flickor och pojkar (Norberg 2013).

Jämför vi med studier från mitten av 1990-talet var fotboll även då den dominerande idrotten. Nästan varannan pojke och var fjärde flicka spelade fotboll vid 10 till 12 års ålder och var tionde idrottsaktiv 15-åring var fotbollsspelare. Näst efter fotboll var de populäraste idrotterna bland flickor vid 10 till 12 års ålder ridsport och gymnastik och vid 15 års ålder ridning, handboll och basket. Förutom fotboll ägnade sig pojkarna främst åt ishockey, simning och tennis vid 10 till 12 års ålder och åt tennis, ishockey och kampsport vid 15 års ålder (Engström 1996).

Tio år senare visade RF:s egen statistik att fotboll fortfarande var den vanligaste idrotten följt av ridsport, golf och ishockey. Fyra av tio pojkar i åldrarna 13 till 20 år spelade fotboll, två av tio spelade innebandy och en av tio spelade tennis och ishockey. Tre av tio flickor spelade fotboll i åldrarna 13 till 20 år, två av tio ägnade sig åt ridsport och en av tio spelade innebandy (Riksidrottsförbundet 2006).

I tidigare refererad studie av Trondman undersöktes vilka idrottsaktiviteter ungdomar i åldern 13-20 år ägnade sig åt. Trondman kom fram till att fotboll, gymnastik, innebandy, ridning, ishockey, handboll och kampsport var de idrotter som flest unga hade ägnat sig åt (Trondman 2005). Knappt 30 procent hade ägnat sig åt fotboll och tio procent åt gymnastik någon gång under sin uppväxt men i övrigt var andelen utövare mindre än tio procent i de övriga idrotterna. Wagnssons studie från 2009 visar också att fotboll var den överlägset största idrotten i den totala undersökningsgruppen i åldern tio till 18 år. Eftersom undersökningarna skiljer sig åt är det dock vanskligt att dra några generella slutsatser mer än att fotboll är den idrott som har flest deltagare i de olika undersökningarna.

En av poängerna med Larssons avhandling, vilken jag refererade till tidigare (Larsson 2008), är att idrottsutövande måste förstås lokalt. I avhandlingen fram-

---

<sup>2</sup> Från och med 2013 förändrades LOK-stödets åldersgräns till att gälla åldrarna 7-25 år.

kom att utövandet av idrott varierade mellan orter, mellan kön och över tid. Exempelvis var de vanligast förekommande idrotterna bland flickorna 2007 fotboll, ridning, basketboll, dans och innebandy. I Luleå var fotboll den idrott som hade flest utövare bland flickor, 30 procent 1996 respektive 27 procent 2007, vilket kan jämföras med flickor i centrala Stockholm där ridning var den idrott som flest utövade, nio procent 1996 och sex procent 2007. Fotboll följt av basket var de största idrotterna bland flickor i Luleå medan ridning följt av dans och fotboll var de idrotter med flest utövare bland flickor i centrala Stockholm. De största idrotterna bland pojkarna 2007 var fotboll, innebandy, basketboll, ishockey, tennis och golf. Även här skiljde sig mönstren i idrottsaktiviteter åt mellan de olika undersökningsorterna och på en och samma ort över tid. Exempelvis spelade 26 procent av pojkarna i Bengtsfors/Årjäng fotboll 2007 jämfört med 21 procent fotbollsspelande pojkar 1996. Fotboll hade flest utövare bland pojkar på alla undersökningsorter och vid alla undersökningstillfällen. Totalt utövades 70 olika idrotter i undersökningsgrupperna vid de fyra undersökningstillfällena. Larsson konstaterade att förändringar i idrottsdeltagande varierade över åren liksom på de olika orterna.

## Internationella studier om idrottsaktiviteter

Studier från de nordiska länderna såväl som övriga västvärlden visar att fotboll är den idrott som dominerar med flest utövare (Strandbu & Bakken 2007). I boken *Worldwide Trends in Youth Sport* som skrevs för snart 20 år sedan konstaterades att fotboll var den största idrotten följt av simning. Övervägande delen av fotbollsspelarna var pojkar medan simning hade en jämnare könsfördelning med ungefär lika stor andel av både pojkar och flickor. Gymnastik och friidrott som tidigare varit populära idrotter bland flickor minskade och dåtidens ”nya” idrotter bland flickor var judo och fotboll (De Knop, Engström & Skirstad 1996).

Enligt danska analysinstitutets undersökning 2011 var de största idrotterna fotboll, simning och gymnastik. Fotboll var störst bland pojkar och simning tätt följt av gymnastik var de idrotter som flest flickor utövade. Enligt rapporten var tendensen att fler var aktiva inom färre idrotter (Buch Laub 2011). I årsrapporten från Norges idrottsförbund 2012 framkom att fotboll följt av skidor var de idrotter som hade högst aktivitetstal (Norges Idrettsforbund 2012).

Tidigare forskning ger en viss kunskap om vilka idrotter som utövas, men jag har funnit få studier som visar vilka idrotter en och samma grupp har utövat under barn- och ungdomsåren. Utövar man flera idrotter eller håller man sig bara till en idrott? Hur sent kan man börja med en idrott för att fortfarande hålla på med samma idrott i sena tonåren? Är deltagarmönstret detsamma över åren i individuella idrotter och lagidrotter (företrädesvis lagbollspel)? Det framgår inte heller i den forskning och de rapporter jag har tagit del av i vilka idrotter man

tävlar respektive enbart tränar. Utövas idrotterna som rekreation eller i tävlingsform i syfte att nå idrottslig framgång? För att öka kunskapen om ungas idrottande behöver vi därför veta mer om vilka idrotter de ägnar sig åt och även öka kunskapen om av vilka anledningar unga idrottar och vad som får dem att vilja fortsätta idrotta. Vad säger tidigare forskning om vilken betydelse unga ger sitt idrottande? I nästa avsnitt redovisas forskning som rör av vilka anledningar unga säger sig idrotta men också vad som får dem att sluta.

## Idrottens betydelse i ungas liv

I den sista delen av forskningsöversikten är studier som rör idrottens betydelse och mening i de ungas liv i blickfånget. Vilka avsikter har de unga med sitt idrottande? Vilken betydelse tillskriver unga idrotten? Varför idrottar man som ung? I denna del har även blicken riktats mot några studier om avhopp och anledningar till att unga slutar idrotta under uppväxtåren.

## Nordiska studier om idrottsutövande i ungas liv

I tidigare nämnda studie av Trondman tilldelades idrott en stor betydelse av ungdomarna (Trondman 2005). Närmare 70 procent av de tillfrågade gav ”att vara duktig i idrott” tillsammans med ”att ha en snygg kropp” en viktig betydelse för att erhålla hög status. Bara ”att ha många vänner” tilldelades högre betydelse (80 %). En fjärdedel av de som utövade föreningsidrott uppgav att de hade som mål att utöva idrott på nationell och internationell nivå och hälften hade som mål att ha roligt. Få av ungdomarna i undersökningen hade börjat idrotta efter 12 års ålder (Trondman 2005).

I detta sammanhang gällande idrottens betydelse i ungas liv vill jag även nämna de meningserbudanden som tidigare nämnda Engström beskrivit då han studerat idrotten som kulturfenomen. Han fann bland annat att när människor själva uttrycker syften och motiv till att ägna sig åt kroppsövning<sup>3</sup> i olika former framträder två huvudgrupper som rörande avsikten och meningen med verksamheten. Engström benämner dessa idrottens egenvärde och investeringsvärde. Begreppen bidrar till en förståelse av vad som synes motivera individer att ägna sig åt olika idrottsliga praktiker (Engström 1989, 1999).<sup>4</sup> I det Engström kallar

---

<sup>3</sup> Engström använder begreppet kroppsövningskulturen istället för idrott för att friare kunna diskutera vad som kännetecknar fysisk aktivitet, idrott och friluftsliv utan att definiera vad som ska betraktas som idrott (Engström 1999, 2010).

<sup>4</sup> Med Bourdieus teori och analysverktyg som inspirationskälla och utgångspunkt beskriver Engström i sina senare studier ett tiotal skilda kroppsövningslogiker som reglerar de idrottsliga praktiker. Dessa logiker ska inte ses som statiska utan relationella i förhållande till idrottsutövarna och deras utövande av idrott (Engström 2010). Idrottsutövande kan synliggöras i en mångfald av innebörder och uttrycksmöjligheter vilket enligt Engström kännetecknas av en flora av skilda id-

investeringsvärde är det gemensamma i utsagorna att fysisk aktivitet i form av idrott innebär en medveten investering i exempelvis god hälsa, en attraktiv och vacker kropp eller idrottslig framgång. Ändamålet med idrottsutövandet är det viktiga och inte själva aktiviteten i sig. Värdet ligger i nyttan med idrottsutövandet och tränandet ses som en väg fram mot ett särskilt mål, ett mål värt att investera i. Ett sätt att förstå varför föräldrar sätter sina barn i föreningsaktiviteter kan vara att deltagande i föreningsidrott innebär en investering – idrott ger barn goda möjligheter till social utveckling och den kan även innebära en idrottslig karriär (jämför med Eliasson 2009; Karp 2000).

Den andra huvudprincipen som Engström tar upp för att bidra till förståelsen av idrottsutövande är idrottens egenvärde. Idrottsutövandet sker då inte i kraft av att det är bra för något annat utan idrott ger värde i upplevelsen i stunden. Många idrottare, även de som kanske mest motiverar sitt idrottande utifrån ett investeringsvärde, vittnar om upplevelsen av att hitta den perfekta känslan i en passning, i en volt, i ett skridskoskär, etcetera. Idrottsutövandet sker för att få en speciell upplevelse i form av spänning eller avkoppling för stunden. I leken eller själva kampen, i ett tävlingsmoment ”här och nu” där upplevelsen av spänning, känslan av kroppens rörelse eller gemenskapen i utövandet framträder idrottens egenvärde. Egenvärdet uttrycker idrottens unika värde; värdet i det som sker här och nu och inte i framtiden.

Förutom Engströms och Trondmans studier har jag funnit få nordiska studier som undersöker varför unga idrottare fortsätter att idrotta i tonåren. Några studier rörande idrottens betydelse utifrån ett fostransperspektiv i tidiga åldrar (innan 13 års ålder) pekar mot att det inte endast krävs att vara duktig i idrott och passa in i tävlingsnormen för att kunna delta utan att även en anpassning mot vissa skötsamhetsideal behövs (se exempelvis Karp 2000; Redelius 2002). Däremot har såväl uteslutningsmekanismer som aspekter av att tillhöra och känna tillhörighet till den sociala praktiken som föreningsidrotten utgör uppmärksammas i studier om unga idrottare med etnisk minoritetsbakgrund (se exempelvis Dartsch & Pihlblad 2012; Lundvall & Walseth, 2014; Walseth 2006). Resultaten pekar på att deltagande i föreningsidrott och att fortsätta över ungdomsåren inte bara handlar om att unga väljer att idrotta utan också om att föreningslivet direkt eller indirekt väljer de medlemmar man avser att fostra och skola.

---

rottliga praktiker (Engström 1999, 2010). Kroppsövningskulturen utmärks av ett antal huvudprinciper för handling och meningsskapande, såsom *prestation* (tävling och rangordning, utmaning och uttryck), *träning* (fysisk träning, rörelse- och koncentrationsträning, färdighetsträning) och *upplevelse* (lek och rekreation, naturmöte, rörelse till musik och samvaro med djur) (Engström 2010). Andra svenska idrottsforskare som har använt ett logikresonemang, är exempelvis Trondman som skriver om idrottens ”kärnlogik” (Trondman 2011). Även Tomas Peterson (2008) använder begrepp som ”föreningsfostran” och ”tävlingsfostran” vilket ligger i linje med logikresonemanget. Engströms resonemang har ifrågasatts av idrottsforskaren Johnny Hjelm som menar att idrottslogikerna kan delas upp i en konkurrenslogik och en hälsologik (Hjelm 2014).

Avbrottsproblematiken var i fokus i en studie av Göran Patriksson som genomfördes redan i slutet av 1980-talet. Studien visade att avgången från en förening inte alls behövde innebära att man helt slutade med idrott. Flera gick över till någon annan idrott eller fortsatte på egen hand och de som helt slutade intresserade sig i många fall för någon annan fritidsverksamhet. Utslagning, att man inte platsade eller blev direkt utesluten, var en realitet för vissa, men dock inte i den omfattningen som kritikerna velat göra gällande enligt Patriksson (1987). Även senare svenska studier har visat att det sker en förflyttning mellan olika idrotter under tonåren. Ett avhopp i en idrott behöver inte betyda att de unga slutar helt med föreningsidrott (Carlman, Wagnsson & Patriksson 2013).

Anledningen till varför många avbryter sitt idrottande i början av tonåren, och särskilt i samband med att grundskolan avslutas, har däremot varit föremål för många kunskapsintresse. Mats Franzén och Tomas Peterson (2004) studerade i början av seklet avbrottsproblematiken i en av RF utgiven FoU-rapport (Franzén & Peterson 2004). Studiens empiri utgjordes av 1117 fotbollsspelande pojkar och flickor från 13 till 15 års ålder. Samtliga spelare i 47 lag ingick och de representerade 31 olika fotbollsföreningar i Sverige. Studiens resultat visade att innehav av fotbollskapital och socialt kapital i form av skolkamrater eller vänner i verksamheten hade betydelse för ungdomars vilja att spela fotboll. Kvaliteten på ledarna var också av vikt för om ungdomarna fortsatte eller inte. Andra studier har visat att avhopp beror på att de unga uppfattar att de inte hade tid, eller kände att de inte hade tillräckligt med kompetens varför pressen ökade (Carlman, Wagnsson & Patriksson 2013).

Ser vi så till våra nordiska grannar visade en norsk rapport från början av 2000-talet att många slutade i övre tonåren men av de som slutade fortsatte hälften i en annan förening. Anledningarna till att man slutar uppgavs vara flytt, skador och att aktiviteterna som erbjöds inte passade. Vidare uppgav man skäl som familj, utbildning och att idrottsutövande inte längre uppfattades som roligt (Seippel 2005). I likhet med Ørnulf Seippel visade Eystein Enoksen i en senare studie av talangfulla friidrottare att avhopp berodde på skador likväl som sociala skäl såsom studier, krävande arbete, familjesituation och militärtjänstgöring. Ytterligare en anledning till avhopp var bristande idrottsutveckling och motivation (2011). Pilgaards undersökning från 2012 visar att unga i större utsträckning ägnade sig åt individuella idrotter och ett mer flexibelt idrottsutövande som tonåringar (Pilgaard 2012). Likt Klint och Weiss studie från 1986 kategoriserar hon avhopp från idrottsrörelsen i *tvingande avhopp* respektive *frivilliga avhopp*. Med ett teoretiskt angreppssätt baserat på tre perspektiv, *generation*, *livsfas* och *period* bidrar hon till att öka kunskapen om idrottsutövande i förhållande till de livsfaser människor befinner sig i. För att kunna fortsätta idrotta som ung vuxen menar hon att det krävs individualiserade, flexibla och fria lösningar som inte den organiserade idrotten erbjuder idag (Pilgaard 2012, 2013). Tidigare studier har visat att avbrott från idrotten inte behövde betyda att de unga som slutat inte

vill fortsätta att idrotta. Däremot fanns en önskan att idrotta i andra former än de som erbjöds (Sisjord 1993; Trondman 2005).

## Några internationella studier om idrott i ungas liv

Ett antal internationella studier som har genomförts av unga i varierande åldrar från sju till 13 år har visat att de unga idrottade för att träffa vänner, att de upplevde att idrott var roligt och att det ger en möjlighet att känna sig hälsosam och hålla sig i form (Allander, Cowburn & Foster 2006; Light, Harvey & Memmert 2011; MacPhail, Gorely & Kirk 2003). I flertalet av studierna diskuterade forskarna vikten av att idrott ska upplevas som roligt och ge både möjlighet till rekreation och elitsatsning (se även Côté & Hay 2002; Green 2006; MacPhail Gorely & Kirk 2003; Siedentop 2002). I en brittisk studie från början av 1990-talet undersökte Jay Coakley och Anita White idrottens roll i ungas liv och vilka beslut unga tog för att fortsätta respektive sluta idrotta. De kom fram till att flickor och pojkar delade viljan att utvecklas mot en självständig identitet men att inriktningen skilde sig åt. Pojkar såg sig utvecklas inom och med hjälp av idrotten. Flickorna däremot ansåg inte att idrotten hjälpte dem i processen att bli ung kvinna utan att idrott snarare kunde hämma den. Idrott gavs en låg prioritering bland flickorna (Coakley & White 1992).

Ett antal internationella studier från de två senaste decennierna behandlar avbrottsproblematiken inom idrotten och liknande resultat som i nordisk forskning framkommer. Ungdomarna anser exempelvis att tiden inte räckte till för att idrotta, att intresset har falnat, att man inte kommer överens med tränare, att pressen blir för stor eller att man måste sluta på grund av skada (De Knop, Engström & Skirstad 1996; Fraser-Thomas, Côté & Deakin 2008; Keathley, Himelein & Strigley 2013; Klint & Weiss 1986; Molinero, Salguero, Tuero, Alvarez, & Márquez 2006;). Klint och Weiss (1986) identifierade i sina studier från 1980-talet olika former av avhopp inom idrotten och kom fram till att aktivas avhopp kunde indelas i tre kategorier. Kategorierna de kom fram till var *fri-villigt avhopp* – man tyckte om idrott men man ville prova en ny idrott eller en ny aktivitet, *avhopp med motstånd* – man ville fortsätta men man uteslöts eller tvingades bort på grund av att man inte rättade sig efter de normer och värderingar som rådde och slutligen *motvilligt avhopp* – man slutade på grund av skada, ekonomiska eller strukturella anledningar (se även Lindner, Johns & Butcher 1991; Weiss & Petlichkoff 1989). Då fokus i avhandlingen rör frågor om vilka ungdomar som fortsätter att föreningsidrotta i de övre tonåren har jag inte funnit det relevant att ytterligare fördjupa forskningsläget rörande avbrottsproblematiken. Varför unga slutar kan ge en vägledning till varför vissa fortsätter men det kan finnas andra anledningar än det motsatta till att de fortsätter.



## En sammanfattning

Vi kan konstatera att det finns en mängd studier som behandlar barns och ungdomars föreningsidrottande, där avbrottsproblematiken utgör en del. Däremot har jag funnit få longitudinella studier, förutom Wagnssons studie från 2009, som tar upp varför tonåringar fortsätter att träna och tävla i en idrottsförening och få internationella studier visar vilka idrotter som utövas i barn- och ungdomsåren. För att öka kunskapen om idrottens tillgänglighet såväl som omfattning och form samt faktorer som påverkar idrottsutövande behövs fler studier som följer en och samma grupp unga. Mary O'Sullivan och Ann MacPhail (2010) menar att fler studier behövs för att undersöka idrottsaktivitet bland barn och unga och hur olika sammanhang kan bidra till ungas möjligheter att delta i fysisk aktivitet och idrott. Skälen som anges är vikten av att kunna påverka strukturer för organiserade idrott för att möjliggöra enskilda individers idrottande i en riktning mot en fortsatt aktiv livsstil livet igenom (se även Scheerder, et al. 2006). För att skapa en större förståelse för varför vissa ungdomar fortsätter i föreningsidrotten menar MacPhail (2012) att fler vetenskapliga undersökningar behöver göras där både kvalitativa och kvantitativa metoder används för att erhålla en djupare förståelse av ungas egna erfarenheter och preferenser för föreningsidrott (se även Coakely & Donnelly 1999; Lee 2010; Thomas, Nelson & Silverman 2005). Sammanfattningsvis kan sägas att flera studier behandlar idrottsdeltagande och fysisk aktivitet, medan några få studier beskriver ungas idrottande i relation till olika sociokulturella miljöer (Larsson 2008). En del studier pekar mot att det krävs av idrottande barn att de är skötsamma och duktiga för att passa in i föreningsnormen (se Karp 2000; Redelius 2002) och att strukturella aspekter kan hänga samman med avbrott (se exempelvis Klint & Weiss 1986; Lindner, Johns & Butcher 1991). Däremot finns det kunskapsluckor vad gäller ungas upplevelse av sitt idrottande och av in- och utflödet i olika idrotter. Dessutom har vi inte tillräcklig kunskap om omfattning och erfarenhet av föreningsidrottande under uppväxtåren och varför vissa fortsätter när andra slutar. Få studier som jag har funnit fokuserar på de som är kvar i idrottsrörelsen i övre tonåren, deras tidigare idrottsliga erfarenheter och upplevelser av sitt idrottande. Bidraget i den här studien är dels att följa en och samma grupp unga över tid och belysa omfattning, form av idrottsutövande och erfarenheter av föreningsidrott, dels att öka kunskapen om vad ungdomar finner är meningsfullt och viktigt i föreningsidrottandet.

### 3 Val av teoretiskt perspektiv

I detta kapitel följer en presentation av avhandlingens teoretiska perspektiv och de verktyg som jag har använt i analysen och tolkningsprocessen. Val av teoretiska perspektiv hänger samman med valt problemområde och frågeställningar. Teorin är användbar i den mån den bidrar till att förklara de empiriska frågorna (Bourdieu & Wacquant 1992; Coakley 2009), att den erbjuder verktyg för att kunna analysera och tolka empirin. I denna avhandling innebär detta att synliggöra och analysera vilka som deltar i föreningsidrotten, i vilka aktiviteter de deltar och skälen till att de deltar. Därtill tillhandahålla det teoretiska ramverket verktyg för att analysera mötet mellan de unga och idrottsrörelsen med avseende på föreningsidrottens tillgänglighet under uppväxtåren. För att öka kunskapen om vilka ungdomar som stannar kvar i idrottsrörelsen och av vilka anledningar de fortsätter har jag hämtat inspiration från Bourdieus kultursociologiska tänkande och Antonovskys salutogena ansats.

Jag uppfattar att både Antonovskys och Bourdieus intresse är riktade mot den sociala världen, där analysen av människors tankar och livsformer knyts till samhällets struktur och dess sociala praktiker (Bourdieu & Wacquant 1992; Antonovsky 1979, 1987). I avhandlingen *Unravelling the mystery of salutogenesis* skriver Monica Eriksson (2007) att det borde vara möjligt att använda det salutogena och det kultursociologiska perspektivet tillsammans för att forma en verksam syntes vilken kan bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för hur sammanhang skapas. Hon skriver:

There are some interesting similarities between Bourdieus' way of thinking and the salutogenesis. Both have the ambition to create coherence between structure and systems. Therefore the focus on the creation of Sense of Coherence would be a good synthesis of both frameworks. This could be taken one step further to answer the question on how to create coherence thus addressing the learning process itself. (Eriksson 2007, s. 59)

Även om det finns gemensamma inslag i de två perspektiven har jag inte för avsikt att i avhandlingen empiriskt undersöka hur känsla av sammanhang och välbefinnande skapas hos de unga. Inte heller att teoretiskt pröva en möjlig syntes av de båda teorierna. Perspektiven bidrar istället var för sig till att undersöka olika frågeställningar i avhandlingen. Tillsammans hjälper de till att analysera och öka kunskapen om och förståelsen för det sammanhang de unga befinner sig i när de utövar föreningsidrott. De båda perspektiven används också i den

avslutande diskussionen om för vilka föreningsidrotten ter sig tillgänglig i ungdomsåren. I följande avsnitt beskriver jag perspektiven, vad de bidrar med i analysen av svaren på de olika frågeställningarna och vad som kännetecknar de verktyg som används i analys- och tolkningsarbetet.

## Bourdieus bidrag i studien

Inledningsvis i kapitlet refererade jag till att både Antonovsky och Bourdieu i sin forskning har strävat efter att förstå människors beteende i relation till en värld av meningsbärande strukturer. De båda är intresserade av hur människan formas av de existensbetingelser hon eller han lever under, vilket innebär att våra tankar och handlingar påverkas av objektiva strukturer liksom av de erfarenheter vi gör och det vi är med om under livet. I följande avsnitt presenteras Bourdieus centrala begrepp, habitus och kapital, som använts för analysen i artikel II. Då jag inte använder fältbegreppet explicit har jag valt att endast nämna begreppet mycket kortfattat. Att rättvist försöka sammanfatta Bourdieus rigorösa, omfattande och komplexa teori låter sig inte göras på några få sidor men nedan ger jag en kortare beskrivning av hur jag inspirerats av Bourdieus kultursociologiska tänkande i analysarbetet.

## Ett kultursociologiskt perspektiv

Avhandlingen syftar bland annat till att belysa en och samma grupp unga människors erfarenheter av föreningsidrotten över tid. Utgångspunkten är att idrott utgör en kulturell och social praktik och att det krävs särskilda dispositioner hos individen för att finna sig tillrätta och vilja fortsätta i denna praktik (se exempelvis Bourdieu 1978, 1984; Brown 2005; Engström 1999, 2008, 2010; Schilling 2005). Det perspektiv utifrån vilket jag betraktar ungdomar, den idrottsliga praktiken och dess villkor innebär att livsstilen är kopplad till kulturella och sociala betingelser. Enligt Fredrik Miegel och Thomas Johansson (2002) handlar kultursociologi om analyser av relationen mellan kultur och samhälle. Intresset är således riktat mot vad som karakteriserar de unga som deltar i föreningsidrotten och vad som krävs för att de ska kunna delta i den sociala praktik som föreningsidrotten utgör. Bourdieu har intresserat sig för den sociala och kulturella reproduktionen och för hur makt och statusförhållanden upprätthålls och reproduceras i samhällets olika praktiker med hjälp av exempelvis utbildningssystemet, konst och idrott (Broady 1991; Trondman 1999; Miegel & Johansson 2002).

Basen för Bourdieus perspektiv är strukturalistiskt i kombination med konstruktionism, vilket innebär att hans antaganden bygger på att det finns objektiva strukturer i världen. Samtidigt konstruerar människan den sociala verklighet hon eller han lever i utifrån de strukturella förhållanden och de erfarenheter som

har präglat henne eller honom (individens habitus). Trots att det finns så många valmöjligheter fascinerar Bourdieu över att vi till stor del gör våra val utifrån de sammanhang vi lever i och de erfarenheter vi har. I avhandlingen är denna tanke väsentlig då intresset är riktat mot ungas idrottsvanor och vad som karaktäriserar de som återfinns i föreningsidrotten. Tillsammans med individens förkroppsligade dispositioner möjliggör och begränsar de objektiva strukturerna hur människor iakttar, tolkar, väljer och handlar (Bourdieu 1990b).

För att undersöka den sociala världen och beskriva dess relationer och skeenden utvecklade Bourdieu metoder och begrepp. Han beskriver det som en vetenskapsfilosofi som ska ses som *relationell* då den vänder blicken mot objektiva realiteter som måste erövrats, konstrueras och bekräftas i vetenskapligt arbete. Till det fogar han en handlingsfilosofi som uttrycks som *dispositionell*, vilken utgår från de möjliga positioner agenterna ges eller som är möjliga att ta i relation till de strukturer agenten befinner sig i (Bourdieu 1995). Begreppen fält, kapital och habitus hänger samman och bildar ett system som gör det möjligt att beskriva en kamp om dominans och intressen i flera dimensioner. I analysen av vad som karaktäriserar de unga som deltar i föreningsidrott används begreppen kapital och habitus. Föreningsidrott kan ses som en social praktik i idrottens sociala rum, men föreningsidrotten som fält undersöks inte.

Bourdieu menar att sociologin måste befria sig ifrån det sunda förnuftets vardagliga, dualistiska tänkande och utmanar sådana dikotomier som inifrån och utifrån. Han eftersträvar en vetenskap som kan förena struktur och agent, system och aktör, kollektiv och individ (Bourdieu & Wacquant 1992). Dessutom studerar han hur människor genom sina val och preferenser – smak – i vid mening urskiljer sig i förhållande till varandra och befäster sina sociala positioner. Enligt Bourdieu ska inte begreppen ses som en teori utan de ska sättas i praktiskt arbete (Bourdieu & Wacquant 1992, s. 96). I Sverige har bland annat Engström (1999, 2008, 2010) undersökt vuxnas motionsvanor med hjälp av Bourdieus begreppsapparat, Kent Löfgren (2001) har studerat studenters fritids- och motionsvanor i USA och Sverige, och Larsson (2008) har studerat ungas fritidsvanor i relation till uppväxtvillkor. Även Trondman (2005) har studerat ungas idrottsvanor och precis som Larsson använder han begreppet idrotthabitus i analysen av de ungas intresse för och delaktighet i idrott.

Eftersom avhandlingsprojektet handlar om vilka som är kvar och tar del av de kunskaper och normer som produceras och reproduceras i en given kultur, det vill säga föreningsidrotten, inspirerades jag av Bourdieus teori rörande struktur och individ och deras relationella förhållande. Med hjälp av Bourdieus teoretiska ramverk är det möjligt att öka kunskapen om föreningsidrotten som social praktik och om vad som kännetecknar de som fortsätter delta i föreningsidrott. Genom att rikta blicken mot idrottsvanor under uppväxtåren och vad som förutsätts för att utöva föreningsaktivitet är förhoppningen att öka kunskapen om villkoren för föreningsidrottandet, särskilt bland unga i tonåren. Indikatorer på idrottserfarenhet och (kulturellt och ekonomiskt) kapital undersöks i relation

till deltagande i föreningsidrott. Mitt intresse är således riktat mot frågor som rör idrottens tillgänglighet och villkoren för fortsatt föreningsidrottande, till skillnad från studier som har haft fokus på avbrottsproblematiken under ungdomsåren (Carlman, Wagnsson & Patriksson 2013; Franzén & Peterson 2004; Fraser-Thomas, Coté & Deakin 2008; Molinero, Salguero, Tuero, Alvarez & Márquez 2006). Avsikten är att belysa vad som karaktäriserar de ungdomar som fortsätter att föreningsidrotta. I följande avsnitt presenteras begreppen kapital och habitus vilka har använts som analysverktyg.

## Kapital och symboliskt kapital

Kapital kan utgöras av tillgångar av såväl ekonomisk som social, kulturell och kroppslig art, vilka ger olika möjligheter till makt och inflytande (Bourdieu 1984). Allt kapital är ackumulerat arbete, som tillåter enskilda eller grupper att tillägna sig varor och tjänster. Kapital innefattar också förmågor och möjligheter att orientera sig och handla vilket inte är lika fördelat för alla. Strukturer och fördelningar av olika typer av kapital vid en given tidpunkt motsvarar den sociala världens struktur, med sina restriktioner, vilken avgör möjligheterna för olika praktiker att lyckas (Bourdieu 1986 s. 46). De symboliska tillgångarna som uppfattas som mer värda än andra utgör ett symboliskt kapital. Donald Broady, Bourdieus främste uttolkare i Sverige, skriver att symboliskt kapital är det mest grundläggande i Bourdieus sociologi. Broady beskriver det på följande vis: ”symboliskt kapital är det som av sociala grupper igenkänns som värdefullt och tillerkänns värde” (Broady 1991, s. 169). Det måste med andra ord finnas grupper som erkänner och uppskattar en speciell egenskap och ger den ett värde, till skillnad från andra egenskaper. Sociala strukturer, materiella och kulturella tillgångar, makt och dominansförhållanden är den verklighet agenter (människor) lever i och skapar, och som skapar dem. Det som har hänt och det som individer har varit med om lagras i deras kroppar och den sociala världen och dess strukturer. De sociala händelserna i sin tur lagras i individernas habitus, vilket är en ömsesidig process. Förutsättningar, positioner och maktförhållanden förändras därför att en ständig kamp om kapital, det vill säga makt, pågår inom de sociala fälten.

Broady skriver att kulturellt kapital är en underavdelning till symboliskt kapital (1991). Kulturellt kapital kan innefatta goda betyg eller utbildning vid prestigefyllda läroanstalter. Ekonomiskt kapital kan vara olika former av ekonomiska och materiella tillgångar såsom exempelvis pengar, mark eller hus. Socialt kapital kan vara tillgångar i form av släkt, arbetskollegor, studie- och personkontakter. Olika former av kapital ska inte uppfattas som beständiga. Kapital är föränderligt och en ständig kamp förs om vad som värderas som kapital och vilka positioner som innehavet av ett visst kapital kan ge på det sociala fältet (Broady 1991; Ferry 2014; Larsson 2008; Löfgren 2001). Med hjälp av begrepp som kapital och habitus konstruerar Bourdieu ett slags social karta, ett socialt

rum, som visar olika livsstilar, vilka i sin tur kan visa människors olika placeringar och positioner i sociala rum. Relationen mellan positionerna är grundläggande. Kapital är dock endast gångbart då det känns igen och tillerkänns värde i det sociala rum där det kan växlas in. Följaktligen bör de unga vara rustade med ett gångbart kapital som kan växlas in i den idrott, det sociala rum i vilken den idrottsliga praktiken pågår, som de prövar och vill fortsätta utöva. Det inväxlingsbara kapitalet kan således vara något som förvärvas i andra livssituationer genom social klass, skolgång och på olika arenor under uppväxtåren. I artikel II operationaliseras kulturellt kapital såsom val av studie- eller yrkesförberedande gymnasieprogram, skolresultat och föräldrars utbildning. Ekonomiskt kapital uttrycks i form av familjens tillgångar. Under nästa rubrik tar jag upp habitusbegreppet, som jag har använt i analysen i artikel II.

## Habitus

I idrottsrörelsen finns en mängd olika idrotter och föreningar som till synes står öppna för barn och ungdomar i Sverige. En utgångspunkt i studien är att för att de ska känna sig hemma och finna sig till rätta inom föreningsidrotten måste dock individens dispositioner, individens habitus, passa för den praktiken och dess logik. Bourdieus syn var att beteenden inte endast lärs eller socialiseras in på ett medvetet plan utan habitus sträcker sig bortom det inlärd och socialiserade. Dispositionerna inkorporeras i kroppen på ett omedvetet sätt och kommer till uttryck i exempelvis smak eller avsmak för en viss situation, sysselsättning, såsom föreningsidrott, eller genom att individen känner sig bekväm i ett visst sammanhang och obekvämt i ett annat. Habitus ska ses som ett system av dispositioner som inpräglats i människors kroppar och sinnen genom erfarenheter av sociala sammanhang och kollektiva minnen som verkar bestämmande för människors sätt att röra sig, tänka och handla (Bourdieu 1984). Bourdieu skriver:

The habitus is both the generative principle of objectively classifiable judgements and the system of classification (*principium divisionis*) of these practices. It is in the relationship between the two capacities which define the habitus, the capacity to produce classifiable practices and works, and the capacity to differentiate and appreciate these practices and products (taste), that the represented social world, i.e., the space of life-styles, is constituted. (Bourdieu 1984, s. 170)

Hur världen uppfattas bestäms av individens habitus och relationen är dubbelriktad så att omgivande strukturer påverkar individens habitus (Bourdieu 1984, s. 170). Varje individ är utrustad med en habitus, eftersom varje individ konstruerar sin egen bild av den sociala värld den befinner sig i. Individens inkorporerade strukturer, individens habitus, är relaterad till de strukturer som individen omges av, vilket i sin tur påverkar skapandet av de(n) egna identitet(erna). Överfört till idrotten som social praktik är en utgångspunkt att det inte

räcker med ett visst idrottsligt intresse eller en idrottslig färdighet för att fortsätta idrotta. För att inordna sig, finna sig till rätta och vilja fortsätta idrotta i organiserad idrott krävs en viss habitus. Det krävs även att individen känner sig bekväm i - har smak för - den praktik som idrotten består av, där verksamheten med dess normer och värderingar baserade på en tävlings- och rangordningslogik, utgör en viktig grundstomme (se även Engström 1999, 2008, 2010). Individens habitus formas företrädesvis under barn- och ungdomsåren, då människan är särskilt öppen för intryck och påverkan. Även om varje individ inkorporerar och gestaltar sin egen habitus framträder gemensamma mönster på grupp- och klassnivå när människor lever och utvecklas under likartade uppväxtvillkor.

I internationella såväl som i svenska studier har ”sports/sporting habitus”, ”habitus for sport” och idrottshabitus använts för att beskriva vuxnas såväl som ungas smak för idrott (Engström 2008; Larsson 2008; Skille 2005; Trondman 2005). I avhandlingen används begreppet habitus med smak för idrott vilket innefattar de ungas utövande och erfarenheter av idrott och fysisk aktivitet (artikel II). I avhandlingen har jag inspirerats av Bourdieus habitusbegrepp då ungdomars idrottsvanor studeras och sätts i relation till erfarenheter av idrott i tidiga åldrar.

## Bourdieu perspektiv – kritik och möjligheter?

Bourdieu teoretiska perspektiv och begreppsapparat<sup>5</sup> öppnar för möjligheten att beskriva och analysera sociala processer och samhällsliga strukturer i relation till agenter och grupper. Det avspeglar sig i de många studier som genomförts utifrån bourdieanskt perspektiv, av vilka jag endast har refererat till ett fåtal.

Shusterman (1999) skriver att Bourdieu har kritiserats för att vara deterministisk. Habitusbegreppet anses trögrörligt och dispositionerna är determinerande för människors föreställningar och ageranden. Vidare uppfattas habitusbegreppet för ensidigt och individens möjlighet att påverka sitt liv underskattas (Shusterman 1999). Enligt Bourdieu är det dock möjligt för den enskilda att till en del styra sitt liv, ta till vara de möjligheter som mot alla odds erbjuds och undkomma sitt ”öde”. Märkligt vore annars eftersom han själv brukar framhållas som ett exempel på att det går att få en ”otippad” social bana.

Inspirerade av ovanstående teoretiska begrepp tänker jag mig att idrottsrörelsen med dess idrottsföreningar kan liknas vid ett socialt rum med ett system av sociala positioner, som de idrottande unga befinner sig i. Utgångspunkten är att med ett visst kulturellt kapital och en habitus som är gångbar inom idrottsrörelsen (den idrott och den förening man deltar i) kommer de unga att ha större

---

<sup>5</sup> Bourdieu betraktar dem inte själv som en teori, utan som begrepp avsedda att sättas i praktiskt arbete på ett systematiskt sätt (se vidare Bourdieu & Wacquant 1996, s. 96).

möjligheter att finna sig tillrätta och vilja stanna kvar i föreningsidrotten. I artikel II operationaliseras Bourdieus habitus- och kapitalbegrepp för att undersöka för vilka föreningsidrotten tycks vara tillgänglig. De begränsningar som beskrivits ovan har jag försökt hantera genom att förklara hur jag har operationaliserat och använt begreppen som analysverktyg samt hur inspirationen från Bourdieus teoretiska ramverk har varit till hjälp för att fördjupa kunskapen om vilka som tar del av föreningsidrotten i ungdomsåren. Mot bakgrund av det utbud av idrotter som är tillgängliga för de unga och som de kommer i kontakt med utvecklas de ungas smak och livsstil, vilket diskuteras i det avslutande kapitlet tillsammans med Antonovskys salutogena perspektiv.

## Antonovskys bidrag i studien

Istället för att fråga varför ungdomar slutar idrotta är fokus i avhandlingen riktat mot att studera vilka som är kvar i idrottsrörelsen och att analysera de anledningar ungdomar ger till att fortsätta. Frågan om varför de är kvar ligger i linje med det vetenskapliga angreppssätt som Antonovsky använde för att utröna vad som bidrar till människors hälsa och välbefinnande. Istället för att fråga varför människor blev sjuka, ställde Antonovsky frågan ”Why do they stay healthy” (Antonovsky 1979, s. 35). Med denna fråga som grund kom hans forskning att handla om vad som bibringar hälsa och välbefinnande snarare än vad som förorsakar sjukdom och skada (Antonovsky 1979, 1987). Annorlunda formulerat, vilka viktiga faktorer bidrar till att vissa människor håller sig friska och klarar svåra livssituationer bättre än andra? Med en salutogen utgångspunkt riktades blicken mot hur hälsa utvecklas och vad som bidrar till hälsa i första hand, istället för ett patogent synsätt om vad som förorsakar sjukdom. Antonovskys forskning kom främst att handla om stress, copingstrategier, sociala faktorer, hälsa i relation till social och kulturell miljö sett ur ett historiskt perspektiv (Antonovsky 1979, 1991; Eriksson 2007). I sin forskning använde han sig av ett interdisciplinärt angreppssätt utifrån akademiska discipliner sprungna ur olika teoretiska ramverk och metoder för att formulera sin teori och sina begrepp (Antonovsky 1979; Lindström & Eriksson 2005). Hans viktigaste bidrag enligt Eriksson (2007) är den salutogena teorin, vilken han menar innefattar tre delar, ett salutogent perspektiv på hälsa, begreppet känsla av sammanhang med dess komponenter liksom att med hjälp av enkäter mäta människors känsla av sammanhang.

## Ett salutogent perspektiv på hälsa

Med en salutogen ansats ses människan i princip alltid som att hon har hälsa: så länge hon andas, så länge det finns liv finns det hälsa. Antonovsky skriver:



But as long as there is a breath of life in us, we are all in some measure healthy.  
(Antonovsky 1987, s. 50)

Istället för en dikotom syn med polerna sjuk – frisk, förespråkar Antonovsky en syn på hälsa som ett kontinuum hälsa – ohälsa och ser det som att människor förflyttar sig mellan dess poler. Även om det är lätt att ledas till tanken att Antonovsky med sin salutogena syn på hälsa också beskriver vad hälsa är, ska hans ansats snarare ses som ett svar på vad som utvecklar hälsa (Lindström & Eriksson 2005; Quennerstedt 2006). Fokus riktas mot vad som kan bidra till hälsa, där sjukdomar och stressorer kan vara ett hinder för hälsoutveckling. Samtidigt menar han att stress, sjukdomar och problem är ständigt närvarande i livsfloden och uttrycker det som att:

...we are all, always, in the dangerous river of life. The twin question is: How dangerous is *our* river? How well can we swim? (Antonovsky 1996a, s. 14)

Med hjälp av flodmetaforen visar han att människor måste ses i samklang med omgivning, det går inte att se bara till individ eller bara till sin omgivning eftersom människor alltid befinner sig i omgivningen. Han sammanfattar det som att kaos, sjukdomar, stressorer alltid är närvarande i livets flod och menar att det inte räcker att laga broräcket eller broläggningen över livsfloden så att människor inte ramlar i eller för den delen hoppar i vattnet. Man behöver dessutom ”lära dem simma” (Antonovsky 1991, 1996a, s.14). I avhandlingen har jag inspirerats av den salutogena ansatsen för att dels rikta blicken mot de som är kvar i idrottsrörelsen och studera vad som får dem att fortsätta, dels för att diskutera idrottsrörelsens tillgänglighet och vad som kan bidra till att unga kan och vill fortsätta i föreningsidrotten.

## Känsla av sammanhang som analysverktyg

Antonovskys andra koncept, känsla<sup>6</sup> av sammanhang (KASAM), är sprunget ur den salutogena frågan – vad utvecklar hälsa och välbefinnande? I sin första bok, *Health, stress and coping* från 1979, definierade han känsla av sammanhang som:

---

<sup>6</sup> Det kan ifrågasättas om det är helt lyckat att översätta det engelska ordet *sense* med känsla. *Sense* har visserligen en känslomässig dimension men har oftast innebörden mening, förnuft, begriplighet, medvetenhet och sinne. På svenska har begreppet känsla av sammanhang fått förkortningen KASAM. Jag väljer dock att skriva ut orden, dels för att känsla av sammanhang inte ska blandas ihop med enkätens index på känsla av sammanhang (KASAM), ett index som utformats för att mäta KASAM, dels för att jag uppfattar att begreppet utgår från en upplevelse som är kroppsligad, en känsla likt begreppet habitus som det är svårt att sätta ord på.

a global orientation that expresses the extent to which one has a pervasive, enduring though dynamic feeling of confidence that one's internal and external environments are predictable and that there is a high probability that things will work out as well as can reasonably be expected (Antonovsky 1979, s. 184)

Antonovsky (1993) själv betraktar känsla av sammanhang som ett sociologiskt begrepp (se även Kumlin 1998; Thiselmann 1998). Utgångspunkten för det teoretiska begreppet känsla av sammanhang tar Antonovsky i historiska, sociala och kulturella resurser som möjliggör för människor att hantera det som händer i livet. I strävan att få svar på vilka faktorer som bidrar till människors hälsa och välbefinnande, riktar Antonovsky intresset mot det han kom att kalla motståndsrurser. Dessa resurser kan beskrivas som fysiska (kroppsliga), materiella (kläder, mat, husrum), kognitiva/emotionella (förmåga till lärande, utbildning, glädje, kärlek), attityder (copingstrategier) relationella (förhållande, vänner, socialt stöd) och kulturella (ideologi, filosofi, religion) (Antonovsky 1979). Resurserna kan också ses som hälsoresurser (Quennerstedt 2006). Bengt Lindström och Monica Eriksson (2005) framhåller att en hälsoresurs möjliggör hälsoutvecklande livserfarenheter. Begreppet känsla av sammanhang utvecklades för att analysera vad hälsoresurser kan bestå av och vad som bidrar till hälsa. Känsla av sammanhang är därmed inte samma begrepp som hälsa utan ett begrepp som innefattar de faktorer som påverkar människor att kunna bibehålla och utveckla hälsa (Antonovsky 1979, 1996a).

I sin andra bok *Hälsans mysterium* vidareutvecklar Antonovsky känsla av sammanhang och skriver:

Känsla av sammanhang är en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomträngande och varaktig men dynamisk känsla av tillit till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga, (2) de resurser som krävs för att man ska kunna möta de krav som dessa stimuli ställer på en finns tillgängliga och (3) dessa krav är utmaningar värda investering och engagemang. (Antonovsky 1991, s. 41)

Antonovsky beskriver det som att teorin, känsla av sammanhang, formades genom att frågan ställdes om vad som gör en resurs till en hälsoresurs och vad som är gemensamt för hälsoresurser. Han förklarade att resurserna gör det möjligt att erfara, förstå och uppfatta världen så att det som sker förefaller vettigt och förnuftigt.

...helped one to see the world as 'making sense', cognitively, instrumentally and emotionally [...] the stimuli bombarding one from the inner and outer environments were perceived as information rather than as noise. These strands of thoughts led to the emergence of sense of coherence (SOC) construct, a generalized orientation towards the world which perceives it, on a continuum, as comprehensible, manageable, and meaningful (Antonovsky 1996a, s. 15)

Vid mötet med världen, och de stressorer som ständigt finns närvarande, handlar det om en människas förmåga att förstå den situation hon eller han befinner sig i, vad en situation kräver (begriplighet), finna mening och vilja att göra det situationen kräver (meningsfullhet) samt att ha resurser tillgängliga för att kunna göra det (hanterbarhet) för att använda Antonovskys egna termer (se även Lindström & Eriksson 2005). Känsla av sammanhang utgörs således av det som gör tillvaron begriplig, hanterbar och meningsfull och innebär att man kan uppfatta och urskilja information i det brus som tillvaron kan utgöra. Antonovsky konstaterar att känsla av sammanhang påverkar hälsan men vad som gör världen begriplig, hanterbar och meningsfull varierar beroende på kultur, personer och situationer. Därmed kan olika erfarenheter ha olika effekter på hälsan beroende på den mening som skapas utifrån erfarenheten (Antonovsky 1993). Den mening som individen skapar formar enligt Antonovsky (1979) vårt sätt att vara i världen. De sätt vi ser på oss själva, på världen och vårt sätt att handla i världen speglar enligt Antonovsky vår känsla av sammanhang. Därtill fogas hur vi förstår vår situation, hur vi använder tillgängliga resurser för att hantera och skapa mening i de situationer vi genomlever (se även Lindström & Eriksson 2005).

Den kognitiva komponenten är begriplighet. Upplevelsen av ordning, konsistens, struktur och klarhet utgör den ena polen och kaos, oordning, slumpmässighet och oförklarlighet är dess motsats. Hanterbarhet är den andra komponenten och innefattar den subjektiva upplevelsen av att ha resurser att hantera livets vardagligheter. En låg upplevelse av hanterbarhet innebär att man känner sig maktlös eller att man inte har något att sätta emot när livet är svårt medan en hög känsla av hanterbarhet är dess motsats. Meningsfullhet handlar om att "livet har en mening" och relaterar till känslan av engagemang och vilja att medverka i de krav och svårigheter som livet medför (Antonovsky 1979, 1991). Man skulle kunna uttrycka det som en positiv förväntan på livet som påverkas av våra erfarenheter. Meningsfullhet är också den komponent som Antonovsky menar har starkast inflytande på känslan av sammanhang. Graden av meningsfullhet handlar mycket om att se sig som delaktig i det som sker, istället för att känna utanförskap och se sig som en betraktare. Det handlar om att uppleva att man har inflytande över livet och de situationer man genomlever (se även Kallenberg & Larsson 2004). Känsla av sammanhang hjälper oss att orientera oss genom livet och i kaos skapa ordning. Antonovsky menar att känsla av sammanhang grundläggs under uppväxtåren och även om senare händelser och erfarenheter att i livet påverkar, är känslan av sammanhang mer trögrörligt ju äldre man blir. Denna deterministiska syn på att människan har små möjligheter att förändra sin tillvaro har kritiserats av andra forskare (se exempelvis Theorell 1998). I avhandlingsarbetet har jag låtit mig inspireras av den salutogena ansatsen och känsla av sammanhang med dess komponenter begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Nästa avsnitt handlar om detta.

## Ett salutogent angreppssätt – ungas föreningsidrottande

I avhandlingen har utgångspunkten varit att de ungdomar som förstår vad verksamheten går ut på och finner sig till rätta i den, kan hantera de krav som ställs, känner delaktighet och lust och dessutom får möta lagom anpassade utmaningar kommer vara kvar i idrottsrörelsen. Likväl som att känslan av sammanhang påverkar upplevelsen av hälsa, utgår jag från att känslan av sammanhang också påverkar barns och ungdomars vilja att fortsätta i en idrottsförenings verksamhet. Huruvida ungdomar tycker att idrottsdeltagandet är begripligt (de förstår vad det hela går ut på), hanterbart (de kan göra det som krävs) och meningsfullt (de är motiverade och känner lust och mening), antar jag följaktligen har betydelse för om de finner sig tillrätta och vill fortsätta delta (se även Åhs 2002a). Komponenterna ska inte ses som separerade utan de är snarare inflätade i varandra. I metodkapitlet beskrivs hur komponenterna begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet har använts för att analysera de ungas utsagor om sitt idrottande (artikel III och IV). Den salutogena frågan som jag formulerar är: Vilka är kvar i idrottsrörelsen och vad framträder som begripligt, hanterbart och meningsfullt i deras beskrivningar av sitt idrottande? Genom att använda Antonovskys begrepp i analysen är min förhoppning att kunna öka förståelsen för vad som ter sig meningsfullt och lockande i föreningsidrotten. Därtill vill jag diskutera vad de ungdomar som vill fortsätta förefaller behöva anpassa sig till för att kunna vara kvar i föreningsidrotten. Att jag inspirerats av Antonovsky innebär att jag har tagit mig friheten att anpassa användningen av hans begrepp till det sammanhang som studien ingår i.

## Några kritiska röster om den salutogena teorin

Antonovskys salutogena perspektiv, begreppet känsla av sammanhang och hans enkätformulär har fått genomslag både nationellt och internationellt. Hans teori och enkät har använts i såväl forskning och utbildning som inom vård och omsorg (se till exempel Eriksson 2007; Fallby, Hassmén, Kenttä & Durand-Bush 2006; Gerrevall, Carlsson & Nilsson 2006; Hagström, Redemo & Larsson 2000; Hansson & Cederblad 1995, 2004, 2008; McCuaig & Hay 2013; McCuaig, Quennerstedt & Macdonald 2013; Quennerstedt 2006, 2008; Åhs 2002a, 2002b). Det är främst Antonovskys frågeformulär för att mäta känsla av sammanhang som är den del av hans vetenskapliga arbete som har fått störst spridning men också den del som har fått mest kritik (Kumlin 1998; Kallenberg & Larsson 2004). Antonovsky själv menar att flera metoder måste användas för att studera känsla av sammanhang och skriver också i sin sista artikel att den salutogena teorin och känsla av sammanhang måste prövas empiriskt av andra forskare (Antonovsky 1996b).

Det är lätt att förföras av Antonovskys salutogena teori. Hans förklaringsmodeller pendlar mellan makro- och mikroplan, mellan sociologiska och individu-  
alpsykologiska perspektiv (se även Theorell 1998). Problemet som jag ser det är

att Antonovsky försöker förklara många samband på ett övergripande plan och samtidigt mäta samband på individnivå. Hans salutogena teori och begreppet känsla av sammanhang erbjuder dock möjligheter till nya angreppssätt och förklaringsmodeller som kan prövas för att öka förståelsen för såväl hälsa som välbefinnande. De salutogena frågorna kan synliggöra nya dimensioner inom ett problemområde. Istället för att fråga vilka som slutar idrotta och varför de slutar, har jag i denna studie vänt på forskningsfrågan så att den istället handlar om vilka som fortsätter och varför. En sådan salutogen ansats kan öppna upp för nya tankar. Förutom en studie av elitidrottare som genomförts inom idrottspsykologin (Fallby et al. 2006) har inte, mig veterligen, Antonovskys salutogenta angreppssätt använts vid studier av ungas föreningsidrottande.

### Att kombinera två perspektiv

I min användning av Bourdieus begrepp habitus och kapital respektive Antonovskys salutogena ansats och modellen känsla av sammanhang har inspiration hämtats från Bourdieus och Antonovskys egna texter. Dessutom har jag tagit del av hur andra forskare har använt respektive begrepp i sina studier (se exempelvis Engström 2008; Hagström, Redemo & Larsson 2000; Larsson 2008; Trondman 2005; Waad & Hult 1998). Både Bourdieu (1995) och Antonovsky (1996b) betonar, som jag har uppfattat det, vikten av att pröva och använda verktygen empiriskt. Jag tänker mig att Bourdieus habitusbegrepp och Antonovskys känsla av sammanhangsmodell uppvisar likheter och att begreppet känsla av sammanhang skulle kunna ses som habitus i praktiken. Att man förstår vad föreningsidrotten går ut på, kan hantera den och känna sig ”hemma” liksom att verksamheten skapar mening påminner om hur habitus kan förstås (se även, Bourdieu 1998; Crossly 2001; Reay 2004). Valet att använda delar av både Bourdieus och Antonovskys begreppsapparat i en och samma avhandling har gjorts utifrån att jag finner att de båda perspektiven bidrar till att besvara avhandlingens frågeställningar. Deras kunskapsteoretiska utgångspunkter såsom jag uppfattat och använder dem, går att förena. Perspektiven ger verktyg för att kunna analysera vilka tillgångar deltagarna är bärare av. Därtill synliggörs varför de unga är kvar i termer av vad de behöver uppfatta som begripligt, hanterbart och meningsfullt för att fortsätta delta. Perspektiven bidrar därmed till att öka kunskapen om vad som möjliggör ungdomars idrottsdeltagande och föreningsidrottens utformning.

## 4 Metod och genomförande

I följande kapitel presenteras de två projekt som ligger till grund för de fyra delstudierna som avhandlingen bygger på. Vidare beskrivs de olika datainsamlingsmetoder och analysverktyg som har använts. Avslutningsvis gör jag en reflektion över min roll som forskare i förhållande till valda metoder, analyser och tolkning av empirin.

### Två projekt

Empirin som ligger till grund för avhandlingens fyra artiklar kommer från två projekt, ett flervetenskapligt nationellt projekt *Skola – Idrott – Hälsa* (Engström 2004) och en studie för Riksidrottsförbundets räkning (Thedin Jakobsson & Engström 2008).

Det första projektet, *Skola – Idrott – Hälsa* (SIH), startade 2001 och var ett samverkansprojekt mellan Gymnastik- och idrottshögskolan (dåvarande Idrottshögskolan), Lärarhögskolan, Karolinska Institutet och Stockholms universitet. Projektet innefattade flera studier av barns och ungdomars fysiska aktivitet, fysiska status och hälsomässiga tillstånd. Vidare undersöktes omgivande faktorerers betydelse såsom social och kulturell miljö, ämnet idrott och hälsa och deras betydelse för fysisk aktivitet och idrott. I studien ingick elever födda 1985, 1988 och 1991. Metoderna som användes i projektet var enkäter, intervjuer, fysiologiska tester och motoriktester (Engström 2004). Projektet drivs och förvaltas idag av Gymnastik- och idrottshögskolan.

Artikel I, II och IV i avhandlingen bygger på empiri från enkätfrågor besvarade av elever födda 1991. Enkäten innehöll frågor om fysisk aktivitet, idrott, fritidsaktiviteter, skolämnet idrott och hälsa, samt frågor om elevernas socioekonomiska bakgrund.

Det andra projektet, var en studie som genomfördes för RF:s räkning i syfte att belysa varför ungdomar som inte är elitsatsande fortsätter med föreningsidrott. Studien omfattade följande problemområden:

- 1) Utbredning och inriktning av föreningsidrott.
- 2) Villkor för att bedriva föreningsidrott i sena tonåren.
- 3) Varför fortsätter ungdomar att idrotta?

Empirin bestod av statistik rörande antal deltagartillfällen i olika idrotter, fysisk aktivitet och medlemskap i idrottsförening vid 13 och 16 års ålder, intervjuer med ungdomar i åldrarna 15 till 19 år samt intervjuer med representanter för vissa specialidrottsförbund inom RF (Thedin Jakobsson & Engström 2008). Intervjuerna med ungdomarna i åldrarna 15 till 19 år utgör empirin i artikel III i avhandlingen och behandlar frågeställningar om vad de unga uppfattar som viktigt och meningsfullt i sitt idrottande.

Tabell 1. Avhandlingens upplägg.

Projekt	Delstudie	Metod	Informanter	Artikel
Projekt I SIH 2001,-04,-07 och -10	Delst. I	Enkät	Födda 1991	Art. I
Projekt I SIH 2004 och -07	Delst. II	Enkät	Födda 1991	Art. II
Projekt I SIH 2010	Delst. III	Enkät	Födda 1991	Art. IV
Projekt II RF 2008	Delst. IV	Intervjuer	Födda 1988-92	Art. III

Innan jag redogör för delstudierna i var och en av artiklarna vill jag säga något om de övervägande jag har gjort gällande de kvalitativa och kvantitativa metoder som ligger till grund för avhandlingen.

## Kvalitativa och kvantitativa metoder

För att vinna kunskap om föreningsidrottens komplexa praktik och dess deltagare föreföll det lämpligt att använda både ett kvalitativt och kvantitativt tillvägagångssätt (Bryman, 2002; Tinning & Fitzpatrick 2012). Kvalitativa och kvantitativa undersökningsmetoder kan komplettera varandra och visa de utmärkande dragen som är betecknande för respektive empiri, exempelvis kan kvalitativa data stödja och fördjupa kunskapen av den kvantitativa empirin (Bourdieu & Wacquant 1992; Jayaratne 1993; Nau 1995). Genom att använda multipla metoder var förhoppningen att belysa och analysera idrottsdeltagande på såväl gruppnivå som individuell nivå (Cohen & Manion 1994; Silverman 2001).

De metoder som används skapar det empiriska materialet och empirin konstrueras och tolkas som ett led i en kunskapsprocess (Alvesson & Sköldberg 1994, 2008). Med det sagt ser jag min studie som ”reflekterande empirisk forskning” i vilken empirin inte ses som en direkt avspeglning av en entydig verklighet. Empiri sprungen ur statistik kan dels användas som bakgrundsmaterial till kvalitativa metoder, dels kan den utgöra analysverktyg med hjälp av de teorier som används i en undersökning (se även Alvesson & Sköldberg 1994, 2008). Kvalitativa metoder kan ofta bättre synliggöra den mångtydighet som finns gäl-

lande tolkningsmöjligheter och visa hur forskaren konstruerar det som ska utforskas, i detta fall hur de unga beskriver sitt idrottande och idrottens plats i deras liv.

## Enkät och intervju som metod

Med hjälp av enkäter och intervjuer kunde jag belysa problemområdet med både bredd och djup, det vill säga studera mångas erfarenheter av idrott via enkäter och erhålla mer uttömmande svar via intervjuer. Med enkäter är det möjligt att samla in en större mängd relevant data som kan ge en bred bild av det undersökta fenomenet, på ett förhållandevis enkelt och ekonomiskt genomförbart sätt (Bryman 2008). Dessutom är det möjligt att få en överblick av vilka idrotter och vilka former av fysisk aktivitet de unga ägnar sig åt men även ställa frågor om social bakgrund och uppväxtvillkor. Frågorna kan standardiseras men samtidigt kan inte följdfrågor ställas och det kan bli problem med bortfall, särskilt om man genomför uppföljningsstudier med en och samma undersökningsgrupp. Därtill kan det ske en utnötning för att man återkommer till en och samma undersökningsgrupp vid flera tillfällen (Gratton & Jones 2010; Van Tuyckom, Scheerder & Bracke 2010). Den statistik som brukades ska ses som verktyg vilket används med utgångspunkt från den teoretiska förklaringsmodellen (Bourdieu 1984) och att teori och metod hänger samman med forskningsfrågorna (se även Bourdieu & Wacquant 1992).

Mycket data kan samlas in med hjälp av enkäter vilket ger empiri av en övergripande och beskrivande karaktär av problemområdet. Eftersom intresset i avhandlingen även är riktat mot att få en fördjupad kunskap om respondenters upplevelser av den sociala värld de befinner sig i, det vill säga föreningsidrotten, valde jag även att använda intervjuer. Intervjuerna ger möjlighet till mer fullödiga beskrivningar då jag som intervjuare kan ställa följdfrågor för att erhålla fler perspektiv och fördjupad förståelse för ett fenomen eller en företeelse (Gratton & Jones 2010; Kvale 1997; Patton 2002). Nackdelen med metoden är att den är tidskrävande och kostsam. Det finns även en risk att frågor blir ledande och att samtalet inte fokuserar på det som det är tänkt. Intervjusituationen innefattar påverkan och makt oavsett hur väl intervjun genomförs, varför det är viktigt att som forskare och intervjuare vara väl medveten om vad man är medskapare till (Bourdieu 1999). I avhandlingen har intervjumetoden använts då den hänger nära samman med en syn på kunskap som konstruerad och subjektivt upplevd (Silverman 2001, 2010). En salutogen ansats har använts i bearbetningen av intervjuerna och i tolkningen av vissa öppna enkätsvar.

I nästa avsnitt kommer jag att redogöra mer i detalj för designen av de två projekten som utgör avhandlingens empiri.



## En longitudinell studie

Projektet *Skola – Idrott – Hälsa* är som tidigare nämnts en nationell studie av barns och ungdomars fysiska aktivitet, fysiska status och hälsomässiga tillstånd samt omgivande faktorerens betydelse för fysisk aktivitet och idrott. Urvalsförfarandet för hela projektet beskrivs i sin helhet men den empiri som ligger till grund för tre av avhandlingens artiklar är baserad på enkätdata från elever födda 1991.

### Urval

År 2000 fick Statistiska centralbyrån i uppgift att genomföra ett obundet slumpmässigt urval av skolor i hela Sverige med årskurs tre, sex och nio (elever från 9 till 10 år, från 12 till 13 år och från 15 till 16 år). Antalet skolor valdes utifrån det ursprungliga målet, att få ett representativt urval av ca 2000 barn och även kunna analysera undergrupper rörande ålder och kön i nämnda skolår. I realiteten innebar utfallet att vissa skolor, särskilt i mer glest befolkade områden, hade färre elever per klass. Av den anledningen gjordes ett riktat urval av ursprungsurvalet för att få elever representativa för årskurser och kön. Totalt omfattade urvalet 58 skolor. Genom det slumpmässiga urvalsförfarandet kom skolor från skilda delar av landet att medverka. De mest tätbebyggda områdena, Stockholm, Göteborg och Malmö, blev av naturliga skäl mest representerade.

Skolorna kontaktades med brev och efterföljande telefonsamtal. Av 58 skolor deltog inte tio skolor av olika skäl. I sex av skolorna gick det för få elever (mellan två och sju elever) varför undersökningen inte kunde genomföras. I två skolor bestod klasserna av elever i behov av särskilt stöd och två klasser hade inte sin ordinarie lärare varför det inte gick att praktiskt arrangera en resa till Stockholm. Från de 48 skolor som antog inbjudan deltog 79 klasser. Alla elever som ingick i de valda klasserna fick delta i undersökningen och ingen elev exkluderades. Totalt deltog 968 flickor och 1008 pojkar, dvs. 1976 barn (av totalt 2249 möjliga) i årskurs tre, sex och nio i grundskolan 2001.

Enkätdata som utgör empirin i de tre delstudierna, (artikel I, II och IV), baseras på eleverna som vid basstudien 2001 gick i årskurs tre och var födda 1991. I den första datainsamlingen deltog 585 individer av 642 möjliga, vilket innebär en svarsfrekvens på 91 procent. Anledningarna till att inte delta uppgavs vara skyddad identitet, kronisk sjukdom, tillfällig sjukdom, semester eller att föräldrarna inte tillät sina barn att delta. Vid datainsamlingen 2004 då eleverna var 12 till 13 år deltog 412 elever (70 procent), 2007 deltog 373 elever som nu var 15 till 16 år gamla (64 procent) och 2010 då individerna var eller skulle fylla 19 år deltog 377 individer av ursprungsgruppen, det vill säga 64 procent av de 585 respondenter som var möjliga att nå och kunde delta vid första undersökningen. De som vid den första studien hade uppgivit anledningar så som skyddad identitet, ej tillåtelse från föräldrarna, kontaktades inte vid uppföljningsstudierna.

Tabell 2. Antal deltagare i enkätundersökningen födda 1991 i SIH 2001, 2004, 2007 och 2010.

År	Total	Flickor	Pojkar	Totalt deltagande %
2001	585	267	318	91 %
2004	412 <sup>7</sup>	189	223	70 %
2007	373	170	203	64 %
2010	377	194	183	64 %

Genom bortfallsanalysen av de som inte deltagit vid uppföljningsstudierna kan kunskapen om de som deltagit ökas då grupperna jämförs med varandra. En bortfallsanalys genomfördes med hjälp av Chi<sup>2</sup>-test där de respondenter som inte deltog jämfördes med dem som deltog vid de tre olika undersökningstillfällena 2004, 2007 och 2010 med avseende på medlemskap i idrottsförening, deltagande i idrottsaktiviteter och fysisk aktivitetsnivå. Inga statistiskt säkerställda skillnader erhöles mellan dessa grupper 2001 och 2004, men däremot mellan 2007 och 2010 gällande medlemskap. Då var det tio procentenheter fler medlemmar bland dem som deltog i undersökningen 2010 jämfört med dem som inte deltog. Differensen är säkerställd varför medlemmar i idrottsföreningar torde vara något överrepresenterade i undersökningsgruppen 2010 ( $p=0.034$ ), se artikel IV. Nio procent av eleverna hade utländskt ursprung. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB 2014-12-03) hade 13 procent av alla barn i Sverige upp till 18 år utländskt ursprung 2001, varför denna grupp är något underrepresenterad i undersökningsgruppen.<sup>8</sup>

## Insamling av data

Empiriinsamlingen för SIH-projektet påbörjades våren 2001 då alla eleverna som ingick i studien gick i årskurs tre, sex och nio. Efter den första kontakten med rektorer för skolorna erhöles klasslärare, lärare i idrott och hälsa likväl som elever och elevers vårdnadshavare information om undersökningen. Informationen gällde bland annat det mångvetenskapliga projektets syfte och att deltagandet i undersökningen var frivilligt, att undersökningen kunde avbrytas av respondenten när som helst och att individerna genom kodning skulle förbli anonyma. Klasserna erbjödes att utan kostnad få resa till Stockholm och Gymnastik- och idrottshögskolan för att där svara på enkäter och genomföra olika motoriska

<sup>7</sup> I artikel II anges att i studien 2004 ingick 386 respondenter istället för 412 respondenter. Det påverkar dock inte resultatet i artikel II.

<sup>8</sup> Till elever med utländskt ursprung räknas de barn som är födda i ett annat land än Sverige, eller som har föräldrar vilka båda kommer från ett annat land än Sverige. Informationen kommer från Inge Göransson på Statistiska centralbyrån den 6 augusti 2014.

och fysiologiska tester. På detta sätt säkerställdes att testförfarandet blev så likvärdigt som möjligt. För några skolor i västra och södra Sverige genomfördes undersökningen i Göteborg respektive Malmö med samma försöksledare som i Stockholm. Varje elev fick med hjälp av försöksledare besvara två enkäter, en om levnadsvanor med särskilt fokus på omfattning och inriktning av idrott och fysisk aktivitet och en enkät rörande respondenternas hälsa, skador, sjukdomar och allmänt hälsotillstånd. Enkätfrågor som berörde elevernas inställning till fysisk aktivitet och idrottsämnet i skolan samt bakgrundsfrågor som berörde social bakgrund och uppväxtvillkor ligger till grund för denna avhandling.

Uppföljningsstudien 2004 genomfördes på så sätt att enkäterna skickades via post. Enkätutskicket föregicks av att alla respondenter som deltagit i studien 2001 fick en förfrågan om de återigen vill delta i undersökningen och enkäten skickades till de som samtyckte till att delta. En månad efter den första kontakten, skickades en påminnelse till de som inte hade svarat och efter ytterligare tre veckor skickades återigen en påminnelse och enkät med svarskuvert. Sjuttio procent av de som deltog 2001 svarade och 27 procent var inte möjliga att kontakta eller valde att inte returnera svarsenkäterna. Därutöver avböjde tre procent att delta.

Undersökningen 2007 genomfördes på liknande sätt som vid basstudien 2001 och eleverna kom till Stockholm och Gymnastik- och idrottshögskolan under våren 2007. Förutom att eleverna svarade på enkäter genomfördes även fysiologiska och motoriska undersökningar på samma sätt som vid undersökningen 2001. För de skolor som inte kunde ta sig till Stockholm ordnades även denna gång datainsamling för eleverna i Göteborg respektive Malmö av forskningsgruppen. Av ursprungsgruppen från 2001 besvarade 64 procent enkäten. Totalt var det 36 procent som inte deltog i enkätundersökningen. En procent hade adressskydd, en procent gick inte att nå på grund av utlandsvistelse, tre procent sa aktivt nej och 31 procent besvarade inte enkäten utan att ange skäl till varför de avstod.

2010 genomfördes studien på likande sätt som 2004, det vill säga enkäter skickades via post och möjligheten fanns också att delta via en webbaserad enkät. Av ursprungsgruppen från 2001 besvarade 64 procent enkäten och skälen till bortfall var desamma som 2007.

## SIH-enkätens utformning

Huvudsyftet med enkäten var att kartlägga barns och ungdomars fysiska aktivitet med hjälp av frågor som rörde såväl aktiviteter i skolan, i ämnet idrott och hälsa som idrottsliga aktiviteter i förening eller på egen hand. Vidare belystes den tidsmässiga omfattningen av fysisk aktivitet och även med vilken regelbundenhet och intensitet aktiviteterna bedrivits. Till detta fogades en fråga om vilken av fem beskrivna personer man liknade mest med en skala med fem alternativ där ytterligheterna var en person som rörde sig ganska lite till en som blev

svettig och andfådd varje eller nästa varje dag. Frågor ställdes också om på vilket sätt aktiviteterna bedrevs, t ex om verksamheten skedde i en förenings regi eller spontant, vilka aktiviteter som var mest populära etcetera. Dessutom innehöll enkäten frågor om social bakgrund så som boendeförhållanden, etnicitet, utbildningsplaner, fritidsintressen, familjens intressen, föräldrars utbildning och familjens ekonomiska tillgångar. Enkätfrågorna har i stort sett varit desamma vid de olika undersökningstillfällena med undantag för några frågor och svarsalternativ<sup>9</sup>. I uppföljningsstudien 2010 tillkom en fråga med svarsalternativ av mer öppen karaktär där respondenterna fick ange anledningar till varför de fortsatt idrotta. Enkätsvarens skalnivåer utgjordes av nominal-, ordinal- och kvot-skala. Enkätsvaren har skannats in och papperskopiorna har jämförts med inskannat material. Enkäten finns publicerad i sin helhet i Engström (2004) och på Gymnastik- och idrottshögskolans hemsida (2014-12-10).

Innan enkäten fick sin slutliga utformning prövades den på elever motsvarande tilltänkt åldersgrupp. Utformning av frågor, enkätens språk likväl som omfattning och tidsåtgång diskuterades tillsammans med eleverna. Flertalet av enkätfrågorna har använts i tidigare studier (se exempelvis Engström 1989, 1999; Larsson 2008; Nilsson 1998; Redelius 2002). Vidare genomfördes i november 2000 en pilotundersökning med 103 elever från årskurs tre, sex och nio och vid detta tillfälle prövades alla delar i hela SIH-projektet. Därefter tillkom vissa modifieringar av enkäten. Även ett test- retest genomfördes 2007 för att testa enkätens reliabilitet, då en klass (28 elever) i årskurs nio svarade på enkäten vid två tillfällen med en veckas mellanrum. Spearmans korrelationskoefficient användes som mått på enkätens reliabilitetsvärde. Värdet som uppmättes var 0.8 eller över för de variabler som använts vilket räknas som en stark korrelation (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2003; Moore, McCabe & Craig 2012).

## Bearbetning och statistisk analys

Analysmetoderna som har använts för att behandla enkätdata är i första hand kvantitativa metoder vilka har bearbetats i statistikprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS 17.0 – 21.0, Chicago IL, USA). Några enkätfrågor med öppna svarsalternativ har bearbetats manuellt och tematiserats utifrån innehåll (Kvale 1997). Typen av frågekonstruktioner och svarsalternativ

---

<sup>9</sup> Exempelvis hade frågan om medlemskap i idrottsförening 2001 tre svarsalternativ 1) ja, 2) nej och 3) vet ej, eftersom det kan vara svårt för elever vid nio till tio års ålder att veta om de är medlemmar i en idrottsförening. Vid de övriga undersökningarna var alternativen endast två 1) ja och 2) nej. Merparten av frågorna har dock varit utformade på samma sätt vid de fyra undersökningstillfällena och övervägande delen har haft fasta svarsalternativ där ett eller flera svarsalternativ har kunnat anges. Ett annat exempel är att i 2010 års enkät tillkom en fråga om omfattning av kroppslig ansträngning på fritiden som kunde innefatta vardagsmotion såväl som att avsiktligt anstränga sig för att öka sin fysiska kapacitet och om man genomförde dessa aktiviteter på egen hand, på träningsinstitut och/eller i föreningsidrott (se Engström 2004; Gymnastik- och idrottshögskolan 2014-12-10). Jag var inte med och utformade enkäten 2001 men däremot 2010.

(i form av nominal- och ordinaldata) har varit avgörande för valet av statistiska metoder och analysmetoder. Deskriptiv statistik har redovisats i form av frekvenstabeller och analytisk statistik i form av korstabeller och logistisk regressionsanalys. För att statistiskt säkerställa att skillnaderna är signifikanta och inte slumpmässiga har signifikansberäkning skett med hjälp av Persons Chi<sup>2</sup>-test och logistisk regressionsanalys. Signifikantnivåer som anges är  $p < .05$ ,  $p < .01$  och  $p < .001$ .

Vid undersökning av relationen mellan olika oberoende variabler (exempelvis utbildningsval, studieframgång, fysisk ansträngning) i relation till beroendevariabler (exempelvis medlemskap i idrottsförening) användes multivariat logistisk regressionsanalys. Avsikten var således att undersöka olika faktorer förklaringsvärde för medlemskap där varje variabls betydelse för medlemskap prövades då övriga faktorer var under kontroll. Vid multipel logistisk regressionsanalys är sambandet mellan de olika variablerna uttryckt i en oddskvot där varje samband prövas under kontroll av värdena i övriga variabler. Det lägsta värdet i varje variabel sätts till 1. Oddskvoter större än 1,0 visar större sannolikhet för ett utfall på ”1”, medan oddskvoter mindre än 1,0 visar en minskning på oddsen för ett utfall. En oddskvot på exempelvis 2 för ett variabelvärde visar att oddset att vara medlem är dubbelt så stort. Oddskvoten är signifikanttestad och ett 95-procentigt konfidensintervall anges (Altman 1991; Moore, McCabe & Craig 2012). Redogörelse för urval, variabler och analysmetoder som använts finns även i respektive artikel.

## Enkätempirin för delstudie I (artikel I)

I artikel I användes elevsvaren från de som deltagit i alla fyra undersökningarna, det vill säga totalt 241 personer (124 flickor och 117 pojkar) vilket utgör 41 procent av den totala undersökningsgruppen. Skälet var att intresset riktades mot in- och utflödet i föreningsidrotten, vilket krävde longitudinella data. I fokus för artikeln var dessutom frågor som rörde medlemskap vid 10, 13, 16 och 19 års ålder, deltagande i tävlingsidrott och vilka idrotter som var mest frekventa över åren. När det gäller frågan om medlemskap i föreningsidrott har det varit viktigt att utreda om de unga idrottar i en förening som har ingått in något av Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund eller om de deltagit i aktiviteter som drivs i kommersiell regi, exempelvis gym eller liknande träningsinstitut.

När de unga deltog första gången 2001, genomfördes enkätundersökningen med testledare som kunde hjälpa till att förtydliga frågan om medlemskap. Testledarna kunde ge vägledning, till exempel om barnet visst namnet på föreningen, om de tävlade eller om de kunde tävla, om de kunde beskriva hur idrotten utövades, om det fanns vissa regler man skulle hålla sig till, om det fanns domare, om alla hade samma färg på idrottskläderna etcetera.

Då samtliga fyra enkäter bearbetades har varje individs svar vid de fyra undersökningstillfällena kontrollerats med hjälp av frågorna; är medlem i en

förening och har angivit i vilken idrott, utövar idrott med en ledare och har angivit i vilken idrott samt tävlar i en idrott och har angivit idrott. Flera respondenter har angivit namnet på föreningen varefter jag har kunnat kontrollera om föreningen tillhör RF eller ej. Svaren har även jämförts retrospektivt eftersom frågan om tidigare deltagande i föreningsidrott, och i så fall vid vilken ålder och i vilken idrott, var en enkätfråga 2010 då de unga var 19 år. Kategoriseringen av föreningsaktiva har gått till på samma sätt vid de övriga två delstudierna. I den andra delstudien kunde jag dock inte använda mig av de retrospektiva data från 2010 eftersom studien bygger på enkätsvar från 2004 och 2007. Även om jag har lagt mig vinn om att i möjligaste mån göra en rättvisande kategorisering kan jag ha gjort felaktiga antaganden som kan ha påverkat resultaten åt båda hållen.

Statistik i form av frekvenstabeller och korstabeller användes för att beskriva andelen föreningsidrottare fördelat på olika åldrar, och vid redovisningen av vilka olika idrotter som utövades.

## Enkätempirin för delstudie II (artikel II)

Elevsvar från uppföljningsstudierna 2004 och 2007 användes i artikel II. Totalt svarade 289 elever vid båda tillfällena, vilket innebär 49 procent av den undersökningsgrupp som deltog 2001. I studien som ligger till grund för artikel II var intresset riktat mot ungdomarnas dispositioner för idrott och socioekonomiska position. Med hjälp av antal aktiviteter de unga har gjort tillsammans med sina föräldrar, betyg i ämnet idrott och hälsa samt i vilken utsträckning de unga upplevde sig som fysiskt aktiva operationaliserades Bourdieus habitusbegrepp. Därtill operationaliserades kulturellt kapital såsom meritpoäng<sup>10</sup> i skolår nio tillsammans med gymnasieval. Föräldrars utbildningsnivå och familjens ekonomiska tillgångar användes som mått på social bakgrund. Dessa är grova mått men tidigare studier har använt liknande variabler och tillsammans med elevernas framtida studieplaner gav dessa en uppfattning om de ungas sociala position i samhället (se även Broady 1998; Engström 2008, 2010; Gesser 1985; Larsson 2008; Palme 1989; Scheerder et al. 2006). Korstabulering och multipel regressionsanalys användes för att analysera empirin.

## Enkätempiri för delstudie III (artikel IV)

Studien för artikel IV utgick från de ungdomar som deltog i uppföljningsstudien 2010 vilka var 377 stycken (64 procent av den ursprungliga undersökningsgruppen). I enkäten besvarade ungdomarna frågor om medlemskap i idrottsförening och deras egen upplevelse av sin fysiska aktivitet gällande omfattning och intensitet. I fokus var även en öppen fråga där respondenterna beskrev anledningar till varför de fortsätter föreningsidrotta. Frågan analyserades med hjälp

---

<sup>10</sup> Meritpoäng är den poäng eleverna erhåller av de sammanlagda betygen.

av innehållsanalys (Kvale 1997; Kvale & Binkmann 2009; Patton 2002). Empirin från de slutna svarsalternativen redovisades i form av frekvens- och korstabeller.

I den sista delen av metodkapitlet återkommer jag till hur jag ser på tolkningen av både enkät- och intervjudata. Nedan följer en redogörelse för intervjustudien och dess genomförande.

## En intervjustudie

Då ett av avhandlingens syften är att skapa en djupare förståelse för idrottsdeltagande och få en inblick i vad ungdomarna beskriver som viktigt och meningsfullt i sitt idrottande, föll metodalet på intervjuer. Genom intervjuerna gavs möjligheter att komplettera och mer ingående undersöka de ungas egna beskrivningar av den fria tidens deltagande i föreningsidrott. Datainsamlingen för intervjustudien med de idrottande ungdomarna planerades i samband med att ett projekt för RF:s räkning genomfördes (Thedin Jakobsson & Engström 2008).

## Intervjustudiens urval

Urvalet gjordes med hjälp av riktat urval (Patton 2002) och 18 idrottande ungdomar, nio flickor och nio pojkar från åtta olika idrotter (basket, fotboll, friidrott, frisbee, handboll, innebandy, ridning och simning) och tio olika idrottsföreningar valdes ut. En flicka och en pojke intervjuades från varje idrott, förutom i friidrott där två flickor och två pojkar intervjuades. Ungdomarna var födda mellan 1989 och 1992, och vid intervjutillfället var de mellan 15 och 19 år.

Jag har strävat efter att få ett brett urval utifrån intervjustudiens frågeställning och använt mig av det Patton (2002) kallar maximerat variationsurval. I urvalet för avhandlingen betyder det att urvalet har gjorts med tanke på att flickor och pojkar, idrotter med få respektive många deltagare, samt att lagidrotter såväl som individuella idrotter skulle vara representerade. Tanken är att det mönster som uppstår ur stor variation är av speciellt intresse och värde, då man vill fånga centrala dimensioner av ett fenomen. Patton menar att alla sådana gemensamma mönster blir särskilt viktiga just för att de träder fram ur en stor variation (Patton 2002). För att hitta lämpliga idrotter varifrån ungdomar skulle intervjuas genomfördes urvalet i flera steg. Först användes enkätmaterial från SIH-studien 2004 vad gäller vilka idrotter som är representerade av ungdomar i 16-årsåldern. För att få en uppfattning om vilka idrotter som hade många respektive få utövartillfällen användes Riksidrottsförbundets statistik från lokalt aktivitetsstöd 2006 (Riksidrottsförbundet 2006). När det gäller geografisk spridning tillämpades närhetsprincipen varför det är föreningar i Storstockholm som är representerade.

Urvalet för att välja och kontakta idrottsförening föregicks av intervjuer med representanter för specialidrottsförbunden vilka menade att de största utbudet av olika idrotter och möjligheter att idrotta finns i storstadsområden. Mot denna bakgrund valdes åtta idrotter. Från början var även gymnastik med som utvald idrott men eftersom jag inte fick kontakt med representanter för utvalda klubbar trots upprepade försök utgick denna idrott.

Då delstudiens syfte var riktat mot varför ungdomar föreningsidrottar i sena tonåren föreföll det lämpligt att i möjligaste mån intervjuar ungdomar som inte i första hand tillhörde den yttersta svenska eliten i sin idrott och åldersgrupp eller kunde sägas vara elitsatsande. Hur ska då elitsatsande definieras? Frågan erbjöd större problem än vad som inledningsvis kunde förutses. I *Idrotten vill* (Riksidrottsförbundet 2009) framhålls att barn och ungdomar ska ges möjligheter att idrotta på egna villkor men inga entydiga besked ges om hur bredd/rekreations- respektive elitidrott bör definieras. I rapporten *Eliten è liten – men växer* skriver Mikael Lindfeldt (2007) att det saknas en entydig definition av begreppet elitidrott. I intervjustudien definierades elitidrottande ungdomar som ungdomar som tränade flera gånger i veckan och nådde toppresultat för sin ålderskategori, exempelvis hade presterat bland de bästa resultaten i Sverige för sin ålder, var bland de bästa inom Stockholmsområdet eller spelade i lag som placerar sig högt i respektive idrotts elitserie. Elitsatsande kunde också innebära att man gick på riksidrottsgymnasium eller var uttagen till stadslag eller till riksläger. I möjligaste mån försökte jag finna ungdomar som inte tillhörde denna kategori och som tränade några gånger i veckan i lag och klubbar som inte återfanns i de högsta serierna.

För att finna lämpliga ungdomar att intervjuar besöktes respektive specialidrottsförbunds hemsida samt distriktsförbundens hemsidor. Via resultatlistor för tävlingar och serier på distriktsförbundens hemsidor var det möjligt att finna klubbar som låg i mitten av resultatlistor och tabeller. Därefter kontaktades klubbarna för att finna lämpliga ungdomar att intervjuar.

I ett antal fall visade det sig att klubben hade lagt ner laget som jag tänkt kontakta eller att laget för exempelvis pojkar 1992 endast utgjordes av pojkar födda 1993 eller 1994. Att föreningen hade flera lag, både i elitserie och mellanserie, och det var samma spelare i båda lagen visade sig också ibland vara fallet. I görligaste mån försökte jag då finna andra lag som låg i lägre serier som var representativa för det tänkta urvalet. Även distriktsförbunden kontaktades för en avstämning om den tänkta klubben kunde vara lämplig eller ge förslag på föreningar som bedrev verksamhet för den utvalda kategorin ungdomar. Efter att jag funnit, vad jag då kunde anta, lämpliga föreningar, gjordes ett riktat urval (Kvale 1996, 1997; Patton 2002) för att nå passande intervjupersoner, och tränare och lagledare kontaktades både via e-post och telefon. Kontaktpersonerna gav i sin tur mig namn, telefonnummer och e-postadresser till ungdomarna. Alla ungdomar som kontaktades samtyckte till att bli intervjuade. Däremot ville inte



två av ungdomarnas föräldrar att deras barn deltog i intervjuerna, varför kontakt istället togs med två andra ungdomar i respektive idrott.

## Insamling av intervjudata

Totalt genomfördes 18 semi-strukturerade intervjuer från slutet av maj till mitten av juni 2008. Intervjuerna genomfördes i anslutning till ungdomarnas träning på idrottsplatser eller i träningslokaler, alternativt på ungdomarnas skolor. Jag har själv intervjuat samtliga respondenter. Varje intervju tog 30 till 60 minuter och utfördes som ett samtal för att i möjligaste mån få ungdomarna att prata öppet om sina erfarenheter och ge möjlighet för mig som intervjuare att kunna ställa följdfrågor (Creswell 2005; Kvale 1996). Efter samtycke spelades intervjuerna in med hjälp av en kassett- och en digitalbandspelare. En intervjuguide användes (se bilaga 1). Frågorna var semistrukturerade, vilket innebär att frågeområdena var utformade på förhand, men med frihet ställa följdfrågor under intervjuens gång (Creswell 2005; Kvale 1996). Två pilotintervjuer hade genomförts innan själva intervjuerna genomfördes. Intervjuerna började med att ungdomarna fick berätta om sig själva och sitt idrottande. Därefter ställdes frågor om varför de fortsatte att idrotta och vilka faktorer som gjorde det svårare respektive lättare att fortsätta. De transkriberade intervjuerna skickades sedan till respektive intervjuad person, för att ge möjlighet till kompletteringar eller strykningar i texten. Ingen av ungdomarna har haft något att invända mot transkriberingen. Alla intervjuer har avidentifierats.

## Transkribering och analys av intervjudata

Syftet med en kvalitativ intervju brukar formuleras i termer av att det handlar om att försöka förstå världen såsom den framställs av den intervjuade (Kvale 1997). Frågan är vilken värld vi talar om. Den metod som används och de frågor som ställs väcker teoretiska funderingar om hur en viss sorts verklighet beskrivs, då någon (forskaren) ber någon annan (den idrottande ungdomen) beskriva sitt idrottsdeltagande och anledningarna till att idrotta. Mot bakgrund av vad ungdomarna väljer att tala om, vad de väljer att framhålla vid intervjun, går det att analysera vad den verksamhet som tonar fram kan innebära, vad som anses viktigt och vad som kan föranleda de unga att vistas där. Intervjuutsagorna kan ses som att de unga visar sin självförståelse av sitt idrottande (Silverman 2010). De ungas åsikter och beskrivningar av sin idrott, sitt deltagande, vad de behöver förstå och kunna hantera beskriver något om idrottsdeltagandet och den idrottspraktik de ingår i, med andra ord vad som förefaller vara viktigt och meningsfullt för att kunna fortsätta föreningsidrotta. Därmed inte sagt att det är en generaliserbar bild för alla idrottande ungdomar. Respondenternas svar ska inte ses som en direkt representation av deras erfarenheter utan svaren måste tolkas i förhållande till den position och de sammanhang som de unga befinner sig i

(Patton 2002; Silverman 2001). Vid intervjuförfarandet blir det tydligt att vissa frågor är möjliga att ställa och att vissa svar är möjliga att ge – och att forskaren och respondenten samverkar i denna process (Bourdieu 1999; Silverman 2001).

För att analysera intervjuerna har jag använt mig av innehållsanalys som analysmetod (Kvale 1997; Patton 2002). Patton skriver att innehållsanalys generellt består av att identifiera kärnan och det meningsbärande i utsagor, vilka sedan sammanförs i mönster och i huvudteman (Patton 2002). Analysarbetet började med att noteringar gjordes efter att varje intervju slutförts. Därefter lyssnade jag igenom alla intervjuer och även då skrevs anteckningar. Intervjuerna transkriberades ord för ord och utskrifterna lästes i sin helhet vid upprepade tillfällen. Under genomlysningen och läsningen av intervjuerna gjordes noteringar särskilt avseende frågan ”Vad säger denna beskrivning om deltagande i föreningsidrott?”. I tolkningen av intervjuutsagorna har strävan varit att se till det unika i varje enskild intervjuutsaga och samtidigt fånga upp de gemensamma teman som framträder. Patton skriver ”While the evaluation would describe the uniqueness of each site, it would also look for common themes across sites.” (Patton 2002, s. 235). Min strävan har varit att få en så god förståelse som möjligt av de enskilda ungdomarnas specifika situation men också av det sammanhang som de ingår i.

Intervjuutskrifterna har lästs i sin helhet och centrala teman har noterats. Därefter har intervjupersonernas uttalanden förts samman och formulerats mer koncist i löpande text och ibland även åskådliggjorts med hjälp av citat. De enskilda individernas uppfattningar har utgjort analysenheten. Likheter och skillnader eller motsägelser i intervjuerna har sammanförts till teman utifrån studiens frågeställningar. Bearbetningen av tematiseringen har skett i flera steg vid transkriberingen då talspråket övergick till skriftspråk. Talspråket återgavs till en början ordagrant och inkluderande repetitioner och noteringar för pauser, skratt, och utfyllnadsord. I artikel III, som bygger på intervjustudien, har citaten redigerats för att underlätta läsbarheten, utan att det meningsbärande i citaten gått förlorat.

## Känsla av sammanhang – en tolkning

I analysen av intervjuerna framträdde olika teman. Med inspiration från Antonovskys begrepp känsla av sammanhang, med dess komponenter begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet, har komponenterna använts för att tolka ungdomarnas utsagor om sitt idrottande. Jag har utgått från den salutogena ansatsen (Antonovsky 1979); att de unga finner idrottsverksamheten begriplig, hanterbar och meningsfull, som en förutsättning för att vara kvar. Intresset riktas mot de ungas beskrivningar av sitt idrottande. Vad som ter sig begripligt, hanterbart och meningsfullt?

Meningsfullhet, också kallad motivationskomponenten och i den bemärkelsen utgör den enligt Antonovsky den viktigaste komponenten i känslan av sam-

manhang (Antonovsky 1991), handlar om att känna en positiv förväntan på livet, ha en framtidstro och att de situationer man ställs inför känns utmanande, intressanta och värda ett känslomässigt engagemang. Antonovsky betonar att känsla av sammanhang inte främst handlar om kognitiva aspekter utan snarare om upplevelsen av att vara delaktig och engagerad. I studien handlar det således om att försöka finna ut vad det meningsfulla i idrotten består av, till exempel på vilket sätt ungdomarna beskriver och på så sätt konstruerar meningsfullhet i sitt idrottande och om ungdomarna känner sig delaktiga och komfortabla i verksamheten. Ett exempel är svaret ”idrott är roligt” som var återkommande i intervjuerna. De unga beskrev att de deltog ”för att det är roligt att idrotta”. Jag uppfattar att ”det roliga” ligger nära Antonovskys begrepp meningsfullhet. Ambitionen var emellertid att komma bortom ”det roliga” och vinna kunskap om vad som gör att ungdomar fortsätter idrotta, varför min fråga till intervjuutsagorna blev ”vad upplevs som roligt i idrotten”? Med hjälp av analysverktygen framträdde flera aspekter såsom delaktighet, glädje, solidaritet, intresse, viljeinriktning, lust och framtidstro (se även Antonovsky 1979, 1987; Cederblad & Hansson 1995; Hagström, Redemo & Larsson 2000).

Komponenten begriplighet innebär en upplevelse av att tillvaron, den inre såväl som den yttre, ter sig konkret, gripbar och strukturerad istället för slumpmässig och oförklarlig. Det är genom erfarenheter som upplevs som sammanhängande och strukturerade som begriplighet formas. I en sådan tillvaro kan även ett misslyckande bli en bra och berikande erfarenhet, eftersom både positiva och negativa erfarenheter bidrar till en djupare förståelse av hur jag själv såväl som min omgivning fungerar. Antonovsky framhåller att kunna förutse händelser, och att kunna göra relevanta bedömningar, som värdefullt för känslan av sammanhang (Antonovsky 1991). Mitt analytiska intresse kretsar kring frågan på vilket sätt idrotten ter sig begriplig för de unga (se även Hagström, Redemo & Larsson 2000), och vad de måste begripa och förstå för att kunna fortsätta med sitt idrottande. I analysen har ord som associerar till begriplighet såsom förståelse, regler, normer, struktur, information och tydlighet uppmärksamats (se även Antonovsky 1979, 1987; Cederblad & Hansson 1995; Hagström, Redemo & Larsson 2000). Förstår de unga vad verksamheten går ut på, både vad som uttalas men även outtalade regler och normer, bidrar det till begriplighet.

Begreppet hanterbarhet innebär i studien att de unga upplever sig ha resurser att möta de krav och utmaningar som ställs i den situation de befinner sig i. Resurserna eller tillgångarna kan vara av materiellt slag, exempelvis i form av fysiska redskap eller rätt utrustning. De kan även bestå av mer immateriella tillgångar, såsom sociala relationer samt passande kunskaper i form av motoriska färdigheter eller kognitiva förmågor. En känsla av hanterbarhet formas genom att det är en balans mellan de krav som ställs och de resurser som individen har tillgång till. I analysen handlar det om på vilket sätt ungdomar har resurser att anpassa sig och klara av de krav som idrottsutövandet ställer. Viktiga frågor är

om och i så fall hur de unga känner att de kan bemästra vardagen där idrottsutövande är en del med träningar och tävlingar, att de känner sig trygga med uppgiften, med ledare och med gruppen och upplever att de trivs, klarar av och har kroppslig såväl som psykisk och social kompetens, att de känner att de har kontroll över och tilltro till det sammanhang de ingår i. Begreppet hanterbarhet knyts framförallt i analysen till frågan på vilket sätt de unga lyckas fortsätta idrotta. Analysfrågorna handlar till exempel om huruvida de unga ges utmaningar som är anpassade till den nivå de befinner sig på. Hanterbarhet associeras med ord som förmåga, kunskap, tillgångar, tillit, trygghet och kontroll (se även Antonovsky 1979, 1987; Cederblad & Hansson 1995; Hagström, Redemo & Larsson 2000).

I analysen av intervjuerna har främst begreppet meningsfullhet använts som verktyg men eftersom begreppen tillsammans bildar känsla av sammanhang har även begriplighet och hanterbarhet funnits med i analysen och tolkningen av vad som får de unga att fortsätta föreningsidrotta.

## Studiens trovärdighet

En undersöknings kvalitet kan beskrivas med hjälp av begreppen validitet och reliabilitet (Ejlertsson 2005; Gratton & Jones 2010). Beroende på vilken vetenskaplig tradition man befinner sig inom kan begreppen ha olika innebörd och betydelser (Alvesson & Sköldberg 1994, 2008). Denna avhandling är inte skriven i den tradition som gör gällande att det är en objektiv sanning som avspeglas i resultaten (Denzin & Lincoln 2005; Lincoln & Guba 2003). Istället förs en diskussion om trovärdighet och tillförlitlighet (Denzin & Lincoln 2003; Guba & Lincoln 2005), vilket innebär att ha ett kritiskt förhållningssätt till vilka metoder som har använts och på vilket sätt empirin har analyserats och tolkats. Min strävan har varit att utifrån avhandlingens övergripande syfte utforma delstudierna så att de metoder som används dels ”mäter” det som är tänkt att undersökas på ett korrekt sätt, dels att problemformuleringen besvaras. Tidigare i metodkapitlet och i respektive artikel har jag beskrivit de tillvägagångssätt som använts vid urval och genomförande av de olika studierna. Jag vill dock lyfta några tankar kring urvalsförfarandet och dess påverkan på avhandlingens giltighet och tillförlitlighet.

Vid insamlingen av enkäter 2001 skedde först ett slumpmässigt urval och därefter gjordes ett riktat urval för att få representativitet gällande ålder och kön i hela undersökningsgruppen. En kritik som kan riktas mot urvalsförfarandet är att det begränsat möjligheten att göra en bred socioekonomisk och mångkulturell analys. Genom ett strategiskt urval skulle olika socioekonomiska grupper liksom ungdomar med utländskt ursprung ha funnits med i materialet i än högre grad.

En annan kritik som kan riktas mot enkätstudien är att då den upprepats med en och samma grupp finns en risk att de som i detta fall är mer intresserade av idrott och fysisk aktivitet är mer benägna att svara på frågorna. Risker är också att respondenten överdriver eller underskattar sina svar (Crocker, Kowalski & Graham 1998; Morrow, Jackson, Disch & Mood 2000). Ytterligare en svårighet är att få samma individer att svara vid alla undersökningstillfällena, för att minimera bortfallet.

När det gäller frågan om medlemskap i föreningsidrott har det varit viktigt att klargöra om de unga idrottare i en förening som ingår i något av Riksidrottsförbundets specialidrottsförbund eller om de deltagit i aktiviteter som drivs i annan regi, exempelvis i form av kommersiell verksamhet såsom SATS (2012). Jag har vinnlagt mig om att skilja mellan föreningsidrott tillhörande RF och idrott i andra former av verksamheter. Till min hjälp har jag haft ett antal frågor för att jämföra och kontrollera svaren för att i möjligaste mån göra en så god bedömning som möjligt. Trots bortfall och svårigheter att konstruera och besvara enkätfrågor är styrkan med den longitudinella studien att jag har fått en god kännedom om den undersökta gruppen då enkätstudien har genomförts vid fyra tillfällen.

Med hjälp av en bortfallsanalys kan konstateras, att av dem som svarade på enkäten 2010, var deltagarna i en idrottsförening något överrepresenterade jämfört med de som deltog 2007 (artikel IV). Vid bortfallsanalysen av övriga variabler förekommer inga statistiskt säkerställda skillnader varför resultaten i enkätstudien kan sägas spegla undersökningsgruppen.

När det gäller intervjustudien var urvalet riktat och närhetsprincipen tillämpades vilket var ett medvetet val. Studiens syfte var inte att explicit undersöka varför unga elitidrottare fortsätter, utan snarare att studera vad som får unga i sena tonåren som inte elitsatsar att fortsätta med idrott. Vid kvalitativa resultat är representativiteten i sig inte det viktiga, utan att bredden och djupet i de ungas beskrivningar har fångats (se även Patton 2002). Frågan om varför unga fortsätter idrotta har även ställts i enkäten för att få en ännu bredare belysning av vad unga finner viktigt och meningsfullt med föreningsidrott.

När det gäller de utfall som visas med hjälp av enkätsvaren och intervjuutsagorna ses de inte som en direkt avspeglning av ”verkligheten”. Jag har dock vinnlagt mig om att i möjligaste mån få svar på det som efterfrågas med det förbehållet att det aldrig går att hålla alla omständigheter under kontroll och att det inte heller går att utforma ett formulär eller intervjufrågor som mäter en objektiv sanning. Svaren måste ses i relation till den kontext respondenten befinner sig i och i förhållande till den vetenskapliga tradition avhandlingen är skriven i.

## Etiska överväganden

Vetenskapsrådets forskningsetiska principer för humaniora och samhällsvetenskap; forskningskravet och individskyddskravet, har följts (Vetenskapsrådet, 2002). Innebörden i individskyddskravet är att individen inte ska utsättas för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning. I både enkät- och intervjustudien erhöll individerna och deras vårdnadshavare information om att deltagande var frivilligt, att de kunde avbryta studien närhelst de ville utan att ge någon förklaring och att all information hanterades konfidentiellt. Föräldrar och vårdnadshavare gav sitt skriftliga samtycke till att eleverna fick medverka i enkätstudien. I intervjustudien gavs muntligt samtycke från ungdomar och föräldrar. Alla elevsvar inklusive intervjuer och intervjuutskrifter har avidentifierades och försetts med kodnummer. All data har hanterats konfidentiellt. Hela SIH-studiens innehåll och upplägg har granskats och godkänts av den etiska kommittén vid Karolinska Institutet. Det empiriska material som har samlats in har inte använts utanför vetenskapliga sammanhang.

## Forskaren som betraktare och konstruktör

Innan jag avslutar metodkapitlet vill jag säga något om de reflektioner och tolkningar jag har gjort i förhållande till det empiriska materialet och också något om min position som forskare.

Likväl som Bengt Kristensson Uggla (2002) skriver om att framtiden inte börjar med tabula rasa uppstår forskningen inte av sig själv utan hämtar näring från tidigare forskning, historien och samtiden. Varje vetenskap konstruerar sina objekt och i kunskapsproduktionen måste man förhålla sig till grundläggande begrepp såsom sanning, objektivitet och värderingar, vilket kan vara problematiskt då komplexa och flertydiga objekt påverkade av tidsandan studeras (Alvesson & Sköldberg 1994; Durkheim 1991; Kristensson Uggla 2002; Weber 1991). Avgörande är att i möjligaste mån synliggöra hur konstruktionen av kunskap går till och vilka ställningstaganden som har gjorts. När metoder väljs utifrån det syfte och de frågeställningar som ska behandlas görs också ontologiska och epistemologiska ställningstaganden, vilket i sin tur är avgörande för hur empirin ska tolkas (Alvesson & Sköldberg 1994, 2008). Vad gäller empirin i form av ungdomarnas enkät- och intervjusvar behöver de tolkas och förstås med hjälp av teori, analys och genom ett reflektivt förhållningssätt.

Forskningsprocessen är en konstruktion som påverkas av den position forskaren intar i det rum som studeras och som forskare är jag medkonstruktör i denna process där teori, metod och empiri integreras. Exempelvis så tillkommer inte frågorna i enkäterna av sig själva och ungdomarna pratar inte om vad som helst eller hur som helst, utan processen är i högsta grad iscensatt av mig som forskare och påverkad av den forskningstradition jag befinner mig i. Statistiska

beräkningar och intervjusvar behöver tolkas utifrån en genomtänkt forskningssyn där problemformulering, empiri, tolkning och resultat hänger samman (Alvesson & Skoldberg 1994; Bourdieu & Wacquant 1992; Silverman 1985). Det innebär även att det krävs en förmåga till reflektion och tolkning i förhållande till objektet och inte minst den egna relationen till det studerade objektet (Bourdieu & Wacquant 1992). Ett exempel är att intervjusituation i forskningssammanhang alltid präglas av brist på symmetri. Intervjuaren har högre status genom tillhörigheten till forskarsamhället varför situationen kan präglas av ett större eller mindre mått av det Bourdieu kallar symboliskt våld (Bourdieu 1999). Det i sig betyder inte att respondenten är maktlös. Hon eller han kan låta bli att svara, svara mycket eller lite eller tala om något som inte efterfrågas. Samtalet präglas dock av den sociala strukturen varför det blir viktigt att i möjligaste mån minimera det symboliska och språkliga våldet. Genom att anstränga sig för att skapa en relation som präglas av aktivt och metodiskt lyssnande och visa stor hänsyn gentemot intervjupersonen kan riskerna minimeras. Ett förhållningssätt som kännetecknas av en reflekterande reflexivitet, det vill säga att vara medveten om sitt agerande och de effekter det kan få, är förutsättningar för god forskning (Bourdieu 1999). Forskaren använder sitt ”professionella pedagogiska eller sociologiska öga”, sina kunskaper och erfarenheter för att reflektera över sin egen roll och situation lika väl som respondentens och vad undersökningssituationen kan innebära för relationen mellan dem. Forskaren bör också vara medveten om sina egna förutfattade meningar och värderingar (Bourdieu, Chamboredon & Passeron 1991).

Min sociala position som forskare måste ses i relation till både kunskaps- och studieobjektet i avhandlingen Jag har god förståelse av idrottsrörelsen vilket kan hjälpa mig men också bidra till att jag tar saker för givet ”för att jag vet hur det är”. Jag har erfarenhet både som utövare, ledare och förälder och jag är utbildad lärare i ämnet idrott och hälsa och arbetar vid Gymnastik- och idrottshögskolan. Med förkunskap om undersökningsområdet ges möjligheter att undersöka strukturer och relationer som vid första anblicken kanske inte är uppenbara (Bourdieu & Wacquant 1992). Samtidigt finns risken att man är fast i sin förståelse och inte kan frigöra sig från sina egna upplevelser och fördomar. Genom självreflektion och problematisering rörande sin egen position ökar förståelsen för det studerade objektet men också för den position i vilken studieobjektet (i detta fall de idrottande ungdomarna) befinner sig (Bourdieu, Chamboredon & Passeron 1991; Bourdieu 2004). Att reflektera över min egen erfarenhets betydelse för de frågor som ställs, de analysmodeller som används och vilka tolkningar som görs är ett sätt att distansera mig från min position och att inte betrakta mitt material utifrån ”det för mig för givet tagna”. För att kunna ha ett distanserat perspektiv har jag de teoretiska analysverktygen till min hjälp. Genom att redovisa mina ställningstaganden, teoretiska angreppssätt och analyser samt etiska överväganden ges läsaren möjlighet att följa forskningsprocessen och de överväganden som gjorts. Även om det inte är möjligt att separera kunskapandet

från kunskaparen så hoppas jag att jag tillräckligt tydligt har redovisat tillvägagångssätt, hur resultaten har framkommit och de ställningstaganden som gjorts.



## 5 Sammanfattning av artiklarna

Nedan följer en sammanfattning av de fyra artiklarnas resultat och slutsatser.

### Artikel I: In- and outflow in club sport: A longitudinal study among Swedish youth aged 10-19 years

Syftet med studien var att med hjälp av longitudinella data öka kunskapen om vilka föreningsidrotter unga ägnade sig åt under barn- och ungdomsåren. Vidare var syftet att illustrera in- och utflödet i olika idrotter över åren. Dessutom undersöktes andelen idrottare vid 10, 13, 16 och 19 års ålder. Artikeln tar avstamp i det faktum att in- och utflödet i olika idrotter är ett relativt utforskat område. I Riksidrottsförbundets (RF) policydokument beskrivs att föreningsidrott för barn upp till 12 år ska betona lekfullhet och möjliggöra ett deltagande i en bredd av aktiviteter. Specialisering ska ske med stigande ålder med större inslag av tävlingsidrott om de unga så önskar (Riksidrottsförbundet 2009). Även forskning rörande barns och ungas idrottande understryker vikten av att idrottsaktivitet utformas med betoning på lek och allsidighet i de yngre åldrarna. I ungdomsåren ska det vara möjligt att välja mellan att idrotta för rekreation eller för att träna och tävla med elitsatsning som mål (se även Côté & Hay 2002).

Undersökningsgruppen utgjordes av en och samma grupp unga (n=241), som undersöktes vid fyra tillfällen med början 2001 när de var tio år, 2004, 13 år, 2007, 16 år och 2010, 19 år. I studien framkom att många deltog i föreningsidrott i unga år men andelen sjönk med stigande ålder. Vid 13 års ålder var andelen deltagare som störst bland både flickor och pojkar, för att vid 19 års ålder utgöras av lite mer än en tredjedel av undersökningsgruppen. Analysen visade att mer än hälften av de unga i undersökningsgruppen uppgav att de hade stor till mycket stor erfarenhet av föreningsidrott medan en femtedel hade ingen eller ringa erfarenhet av föreningsidrott. Andelen som tävlade var som högst i de yngre åldrarna och pojkar tävlade i större utsträckning än flickor.

Resultaten visade att mellan 18 och 24 olika idrotter av RF:s dåvarande 69 olika specialidrottsförbund utövades av de unga. I de yngre åldrarna ägnade sig nästan hälften av de idrottsaktiva åt två till tre idrotter medan endast en liten andel (10 %) var föreningsaktiva i mer än en idrott vid 19 års ålder.

Lagbollspel dominerade bland pojkarna medan fördelningen var mer jämn inom flickgruppen med viss övervikt för individuella idrotter. Fotboll var den idrott som hade flest utövare genom åren bland pojkarna. Ridning och fotboll

hade flest utövare bland flickorna genom åren. Den enda idrott som fick en viss ökning av utövare, om än liten, i sena tonåren var boxning. Alla andra idrotter tappade utövare. Exempelvis hade idrotter som bordtennis, simsport och tennis flera aktiva fram till 16 års ålder men inga aktiva vid 19 års ålder. Av föreningsidrottarna vid 19 års ålder hade en liten andel utövat endast en idrott under åren som föreningsaktiv.

I artikeln diskuteras det faktum att största andelen föreningsaktiva uppgav att de tävlade, särskilt i de yngre åldrarna. Med ökad ålder minskade andelen som tävlade något. Att utöva föreningsidrott särskilt i de yngre åldrarna tycks innebära att man tävlar i stor utsträckning, i synnerhet bland pojkarna. Vidare tar artikeln upp att det till synes verkar svårt att börja i en föreningsidrott efter 13 års ålder om man aldrig deltagit tidigare. Att byta idrott om man redan håller på verkar dock lättare, även om det innebär att man då blir nybörjare i en idrott i tonåren. Dessutom utövades det relativt få olika idrotter av de ungdomar som var kvar i föreningsidrotten, företrädesvis fotboll och ridning, i förhållande till alla de specialidrottsförbund som finns representerade i RF. Artikeln behandlar vilka konsekvenser dessa resultat kan tänkas få för deltagarna och deltagandet i föreningsidrotten och dess verksamhet.

## Artikel II: Almost all start but who continue? A longitudinal study of youth participation in Swedish club sports

I den andra artikeln riktades blicken mot vad som karaktäriserade de unga som var aktiva i en idrottsförening vid 13 och 16 års ålder i jämförelse med de som inte var föreningsaktiva vid 16 års ålder. I inledningen till artikeln lyftes problemområdet att många börjar föreningsidrotta men slutar i tonåren. Tidigare studier pekar mot att social klass, kön och föräldrars intresse för idrott påverkar deltagande i idrottsaktiviteter bland barn och unga. Inspirerad av Bourdieus teoretiska ramverk och med hjälp av en longitudinell undersökning var syftet att undersöka vad som karaktäriserade tonåringar som fortsätter idrotta, i relation till sociala och kulturella faktorer. I den longitudinella studien ingick 289 flickor och pojkar vilka svarade på enkätfrågor 2004 och 2007 då de var 13 respektive 16 år. Frågorna som besvarades handlade om idrott och fysisk aktivitet under fritiden, idrottsaktiviteter genomförda tillsammans med föräldrarna, betyg i ämnet idrott och hälsa, studieframgång samt familjens sociala och ekonomiska position. I den Bourdieuinspirerade analysen framkom att de som fortfarande var aktiva i en idrottsförening vid 16 års ålder uppfattade sig själva som mer fysiska aktiva redan vid 13 års ålder i jämförelse med de som inte var föreningsaktiva. De föreningsaktiva hade utövat fler idrotter tillsammans med sina föräldrar innan 13 års ålder och de hade högre betyg i ämnet idrott och hälsa i jämförelse med de som inte var föreningsaktiva vid 16 års ålder. Vidare hade de föreningsaktiva mer erfarenhet och en bredare repertoar av idrott och fysisk aktivitet. För att använda Bourdieutermer indikerar resultaten en habitus med smak för idrott

och fysisk aktivitet. De 16-åringar som fortfarande var föreningsaktiva hade även ett högt kulturellt kapital i form av högre meritpoäng i årskurs nio i jämförelse med de som inte var föreningsaktiva som 16-åringar. Däremot var det inga skillnader mellan föreningsaktiva och icke föreningsaktiva vid 16 års ålder gällande föräldrars utbildning eller ekonomiska tillgångar. Slutsatsen är att de unga som återfinns i föreningsidrotten som 16-åringar förefaller ha särskilda dispositioner i form av en smak för idrott likväl som ett specifikt kulturellt kapital i form av studieframgång.

### Artikel III: What makes teenagers continue? A salutogenic approach to understanding youth participation in Swedish club sports

Artikeln tar sin utgångspunkt i tidigare forskning som visar att unga idrottare på grund av vänner, glädjen av att delta och känslan av att känna sig hälsosam. Vidare betonas ofta att barn- och ungdomsidrott ska karaktäriseras av glädje och möjliggöra både rekreation och elitsatsning. Många unga i Sverige deltar i föreningsidrott som barn men slutar när de når tonåren. Dessutom är det få som börjar med en idrott efter 12 års ålder. Istället för att undersöka vad som utmärker de unga som slutar riktas uppmärksamheten i artikeln mot de tonåringar som fortfarande idrottar men som inte elitsatsar i de undersökta idrotterna.

Genom att belysa erfarenheter av icke elitidrottande föreningsaktiva var syftet att undersöka vad som får tonåringar att fortsätta föreningsidrotta, med särskilt fokus på vad de finner meningsfullt och viktigt med föreningsidrott. Med hjälp av Antonovskys salutogena teori och hans modell känsla av sammanhang diskuterades hur föreningsidrott kan organiseras för att uppmuntra fler att idrotta mer och längre.

Undersökningen utformades så att 18 semi-strukturerade djupintervjuer genomfördes med tonåringar i åldrarna 15 till 19 år. Nio flickor och nio pojkar som deltog i åtta olika idrotter, basket, friidrott, fotboll, handboll, innebandy, ridsport, simning och ultimate frisbee intervjuades. Urvalet av idrotter genomfördes med hjälp av statistik från RF:s databas för att hitta idrotter som hade många respektive få utövare för att få en bred representation av idrotter. Därefter kontaktades föreningar för de valda idrotterna och deras ledare vilka i sin tur gav namn på ungdomar med hänsyn till studiens syfte och forskningsfrågor. Ungdomarna kontaktades och intervjuades. Analysarbetet genomfördes med hjälp av den salutogena teorin och modellen känsla av sammanhang med dess komponenter begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Det är framförallt begreppet meningsfullhet som använts som analysverktyg.

I analysen av resultaten framkom tre teman. De unga beskrev föreningsidrott som roligt för att de 1) utvecklades och lärde sig nya saker motoriskt och idrottsligt, 2) upplevde att tävling gav en utmaning genom själva kampen för stunn-

den och slutligen 3) uppfattade att idrotten gav gemenskap, glädje och upplevelser som de kunde dela med andra. Flera av ungdomarna deltog i mer än en idrott. Även om de uppgav att de inte hade elitambitioner tränade de flera gånger i veckan och de tävlande även frekvent. Föreningsidrotterna de deltog i genomfördes således med elitinriktade förtecken, men ungdomarna själva framhöll inte att de hade ambitioner att nå idrottslig framgång.

Artikeln avslutas med en diskussion om föreningsidrottens möjligheter att utveckla en verksamhet där betoningen riktas mot att man ska lära sig olika idrotter och utveckla sitt motoriska kunnande i första hand.

#### Artikel IV: Reasons to stay – A study of 19 year old Swedish club sport participants

I den fjärde artikeln är intresset riktat mot idrottsdeltagande bland 19-åringar (n=377), och frågor om vad som karaktäriserar de som är kvar i föreningsidrott i förhållande till de som inte är föreningsaktiva, med avseende på upplevd intensitet och omfattning av fysisk aktivitet. Till det fogas de unga föreningsidrottarnas egna beskrivningar av varför de fortsätter idrotta. I artikeln ges även en möjlighet att följa upp resultaten från intervjustudien på en större grupp med hjälp av de öppna enkätsvaren bland 19-åringarna som fortfarande är föreningsaktiva. Bakgrunden till studien är att idrott utgör en stor del i ungas liv och att idrottsrörelsen är en viktig aktör, för att ge möjligheter till unga att idrotta och motionera utifrån egna intressen och förutsättningar som ett led i att främja folkhälsa och demokratifostran (Regeringens proposition 2008/09:126). Därtill stödjer staten RF ekonomiskt exempelvis i form av lokalt aktivitetsstöd och särskilda satsningar så som Handslaget och Idrottslyftet.

Artikeln tar utgångspunkt i forskning rörande avbrottsproblematik inom föreningsidrott och idrottens plats i ungas liv. Deskriptiv statistik används i analysen av de slutna enkätsvaren. De öppna enkätsvaren har tematiserats och analyserats med hjälp av Antonovskys salutogena ansats där de unga beskrev anledningarna till att de fortsatta idrotta.

Resultatet visade att de unga som fortfarande var föreningsidrottare vid 19 års ålder identifierade sig med en person som vara fysiskt aktiv i större utsträckning och på en intensivare nivå i förhållande till de som inte föreningsidrottade. Betydelsefulla anledningar till att fortsätta idrotta var att idrott upplevdes som roligt, spännande, att de unga lärde sig nytt och utvecklades och att de kände gemenskap och tillhörighet. För några handlade det även om att träna för att känna sig hälsosam och nyttig. Även om den övervägande delen av ungdomarna både tränade och tävlade i stor omfattning i sina respektive idrotter uppgav få ungdomar att de idrottade för att nå idrottslig tävlingsframgång. Diskussionen behandlar idrottens betydelse för att uppfatta sig som fysiskt aktiv. Med hjälp av den

salutogena ansatsen och analysen utifrån modellen känsla av sammanhang diskuteras vad ungdomarna behöver begripa, kunna hantera och känna mening med i föreningsidrotten för att tilltalas av densamma.

## 6 Diskussion

Avhandlingens övergripande syfte var att öka kunskapen om dels vad som utmärker utövandet av föreningsidrott under barn- och ungdomsåren, dels vad som karakteriserar de unga utövare som fortsätter med föreningsidrott i övre tonåren samt att studera varför de fortsätter. Motiven till att idrottsrörelsens unga utövare varit i blickfånget är dels att föreningsidrott utgör en viktig fritidsarena, dels att staten ger stöd till barn- och ungdomsidrott för att så många som möjligt ska kunna idrotta så länge som möjligt. I detta kapitel gör jag en sammanfattning av de viktigaste resultaten, och idrottens tillgänglighet diskuteras mot bakgrund av de villkor och förutsättningar som synes råda i föreningsidrotten. Avhandlingens förtjänster och brister behandlas också. Avslutningsvis ger jag också förslag till fortsatt forskning. Vilka är då de viktigaste resultaten och vilka slutsatser går det att dra av dessa?

### Utövandet av föreningsidrott i barn- och ungdomsåren

Resultatet i denna studie bekräftar den bild som finns sedan tidigare; en stor majoritet av barn och unga deltar i föreningsidrott under uppväxtåren, och mycket få har aldrig utövat idrott i en förening. Studien bidrar emellertid också med ny kunskap om i vilken utsträckning barn och ungdomar har lång eller kort respektive bred eller djup föreningserfarenhet. Genom att följa en och samma grupp unga från 10 till 19 års ålder kan det konstateras att drygt hälften har mycket lång eller lång erfarenhet (de föreningsidrottade vid minst tre av fyra mättillfällen). Få, under tio procent, har aldrig deltagit men till dessa kan adderas de som deltagit under en kort period (vid ett mättillfälle) och då visar det sig att ungefär en fjärdedel av de unga inte har någon eller endast begränsad erfarenhet av att idrotta i en förening (artikel I).

Över 90 procent deltog alltså kortare eller längre tid, deltagandet var som störst vid 13 års ålder men därefter sjönk andelen (artikel I och II). Då ungdomarna var 19 år var drygt var tredje kvar i föreningsidrotten (artikel I). Det kan därmed konstateras att föreningsidrotten är framgångsrik i att få många barn att delta någon gång under sin uppväxt och mindre lyckosam i att behålla ungdomar i de över tonåren (artikel I, II och IV).

Resultaten visar också att nästan alla börjar idrotta innan tio års ålder och mycket få börjar efter 13 års ålder. Att börja med en idrott i tonåren är med

andra ord ovanligt. Om man däremot deltar i en förening sedan tidig ålder och har skaffat sig en viss erfarenhet är det dock möjligt att börja med en annan idrott. Påståendet att det inte går att börja med en idrott efter 12- års ålder kan således nyanseras. Att till exempel börja spela innebandy i tonåren verkar vara fullt möjligt om man redan har erfarenhet av att delta i en annan föreningsidrott. Tidigare erfarenhet av att idrotta i en förening synes alltså vara en förutsättning för att kunna prova andra idrotter. Att så är fallet tyder på att barn och ungdomar tidigt behöver få en känsla av föreningsidrottens sammanhang för att kunna förflytta sig mellan olika idrotter.

Vikten av att ha en känsla av sammanhang, det vill säga att kunna hantera det som krävs, förstå vad det går ut på och tycka att det är kul och meningsfullt, kan också vara en möjlig förklaring till att över hälften av de ungdomar som fortfarande var föreningsaktiva vid 19 års ålder höll på med en och samma idrott under hela uppväxttiden (minst sedan 10 års ålder). Merparten hade dock även provat andra idrotter vid sidan av den idrott de har utövat under hela tiden upp i sena tonåren.

En av riktlinjerna i RF:s policydokument är att idrott för barn ska bedrivas så att barn har möjlighet att lära sig idrotten i fråga, och att det finns möjlighet att prova olika idrotter (Riksidrottsförbundet 2009). I vilken utsträckning hade ungdomarna i studien erfarenhet av att utöva flera idrotter under uppväxtåren? Idrottsutövande i yngre åldrar visade att mer än hälften hade ägnat sig åt två eller fler idrotter och en fjärdedel hade deltagit i minst tre idrotter eller fler (artikel I). Vid 19 års ålder var det mycket få som ägnade sig åt mer än en idrott och flest idrotter utövades i de yngre åldrarna. Resultaten från den longitudinella studien visar att såväl vid 10, 13, 16 som 19 års ålder var det vanligast att delta i en enda idrott. Störst andel som höll på med två idrotter eller fler återfanns vid 10 års ålder, även om närmare hälften av tioåringarna enbart sysslade med en idrott. Det kan tolkas som att det å ena sidan är möjligt att träna olika idrotter som barn eftersom träningarna inte är lika frekvent förekommande. Å andra sidan ställs sannolikt inte lika höga krav på motorisk och idrottslig färdighet som i äldre åldrar. Att vara aktiv i flera olika idrotter med stigande ålder förefaller svårt och en anledning till det kan vara att utbudet av tillgängliga idrotter minskar. En annan är att det inte finns möjlighet att lära sig en ny idrott efter en viss ålder. Det finns helt enkelt inte föreningar som kan eller vill ta emot nybörjare eller genomföra verksamhet med oerfarna, eller som består av ålders- eller könsblandade grupper. Det kan även krävas större skicklighet och stort socialt mod för att börja en ny idrott, alternativt börja i en ny förening (artikel III; se även Larsson 2005).

Resultaten kompletterar och nyanserar kunskap från tidigare forskning (se exempelvis Blomdahl & Elofsson 2006, 2014; European Commission 2010; Larsson 2008; Patriksson 1987; Trondman 2005; Wagnsson 2009). Vissa skillnader förekommer också visavi andra studiers resultat, exempelvis när det gäller köns-

skillnader. I en delstudie framkommer att det är statistiskt säkerställda skillnader med avseende på att en större andel pojkar än flickor föreningsidrottar i åldrarna 10 och 16 år men inte i åldrarna 13 och 19 år (artikel I). I övriga delstudier förekom inga statistiskt säkerställda skillnader mellan pojkars och flickors föreningsdeltagande (artikel II och IV). I resultaten framkommer också att föreningsidrott präglas av mycket tävlande (artikel I, III och IV). Fler pojkar än flickor uppger att de tävlar inom ramen för sin föreningsidrott. Till skillnad från resultaten rörande andelen deltagare var skillnaderna statistiskt säkerställda mellan könen för tävlingsdeltagande vid 10, 13 och 19 års ålder men inte vid 16 års ålder (artikel I). Att ridsport, som ofta utövas utan tävlingsinslag, är en stor tjejsport är sannolikt en förklaring till dessa skillnader. Av de flickor och pojkar som till exempel höll på med bollspel förelåg inga skillnader mellan könen.

Andelen som tävlade var högst i de yngre åldrarna. Med stigande ålder minskar tävlandet något i både flick- och pojkggruppen. Två tredjedelar uppgav att de deltog i tävlingar eller matcher av de som idrottade vid 19 års ålder. Av nyss nämnda policydokument framgår att barn och unga ska ges möjlighet att utöva idrott med inslag av tävling och prestation såväl som rekreations- och breddidrott. Vidare betonas att tävling visst kan ske innan 12 års ålder, men att resultaten inte ska tillmätas så stor uppmärksamhet (Riksidrottsförbundet 2009). Huruvida resultaten uppmärksammas eller inte var inte föremål för denna studie, men man kan konstatera att andelen som tävlar minskar något i takt med stigande ålder. Föreningsidrott förefaller således till stor del vara synonymt med tävling.

## Vilka idrottsaktiviteter utövades?

Av RF:s dåvarande 69 olika specialidrottsförbund utövades drygt en tredjedel av förbundens idrotter (artikel I). Resultaten skiljer sig något från tidigare studier. I Trondmans (2005) studie utövades ungefär hälften av de idrotter som tillhörde något av RF:s dåvarande 68 specialidrottsförbund. Medan Larssons studie (2008) visade att upp till 70 olika idrotter utövades bland 16-åringar. Han konstaterade att förändringarna i idrottsdeltagande varierade över åren och på de olika orterna. Skillnaderna som framkommit kan vara av metodologisk karaktär, så till vida att frågan till ungdomarna inte formulerats på samma sätt i studierna. I den här studien står cirka 20 av specialidrottsförbunden för över 80 procent av de idrotter som de unga utövade. Det innebär att merparten, eller två tredjedelar av specialidrottsförbunden, inte var representerade bland de idrotter som utövades. Med viss reservation för att urvalet utgörs av en begränsad grupp unga, säger det ändå något om idrottens tillgänglighet, eller brist på densamma. En tolkning är att några få idrotter dominerar på bekostnad av andra, särskilt i de äldre tonåren då det kan vara extra komplicerat att ägna sig åt mer än en idrott. Ytterligare en förklaring är att de aktiva har specialiserat sig tidigt i någon idrott varför det inte funnits utrymme att utöva flera idrotter än en.



Fotboll, innebandy och ishockey var de idrotter som var populärast i pojkggruppen vid alla mätillfällena, det vill säga då de var 10, 13, 16 och 19 år (artikel I). Flickornas idrottsaktiviteter var något mer varierande. Ridning, fotboll, gymnastik och simning hade flest deltagare i de yngre åldrarna men ju äldre flickorna blev desto färre utövade gymnastik och simning. Liksom tidigare studier kan konstateras att fotboll är den idrott som dominerar och i pojkggruppen dominerar den stort (se även De Knop, Engström & Skirstad 1996; Norberg 2013; Larsson 2008). Fotbollens storlek utgör en paradox i studien. Å ena sidan var det den idrott som tappade störst andel utövare efter 13 års ålder. Å andra sidan var fotboll den idrott som hade störst andel utövare bland de pojkar och, tillsammans med ridning, bland de flickor, som fortfarande föreningsidrottade i de sena tonåren. En förklaring till att ungdomsdeltagandet koncentreras till fotboll och ridning i över tonåren är sannolikt dess tillgänglighet. Det handlar både om att idrotterna finns på flertalet platser i landet och att det i regel är möjligt att utöva idrotterna på olika nivåer. Med tanke på det stora antal fotbollsforeningar och lag som finns, går det att spela fotboll i ett lag som 19-åring (nästan) oavsett förmåga och ambition. Att delta i en ridklubbs verksamhet utan att för den skull tävla eller träna intensivt och omfattande är också möjligt. Idrotter som exempelvis bordtennis, simning och tennis hade flera deltagare i barnaåren men inga alls i övre tonåren (artikel I). Att delta i dessa idrotter i de sena tonåren utan att träna och tävla intensivt är sannolikt svårt, varför dessa idrotters tillgänglighet är begränsad för ungdomar som inte har elitambitioner. Tillgängligheten att utöva dessa idrotter utanför en förening kan dock vara bättre än i många andra idrotter. Få har till exempel möjlighet att delta i en lagidrott utan att tillhöra en idrottsforening, men att simma eller spela tennis kan gå bra utanför en förening. Dessutom kan det, som tidigare nämnts, finnas fler lagidrotter som är möjliga att delta i oavsett idrottslig ambition. En iakttagelse i detta sammanhang är att tillströmningen till Korpen såväl som till Budo- och kampsportförbundet har ökat under de senaste åren (Norberg 2012, 2013).<sup>11</sup> Att arrangera idrottsaktiviteter med flexibla tränings- och tävlingsgrupper, avseende kön och ålder, (mixade tränings- och tävlingsgrupper och/eller mindre frekvent tränings- och tävlingsverksamhet), kan vara en möjlig väg för att öka idrottens tillgänglighet och attraktionskraft.

## Vilka stannade kvar – och varför?

Vi vänder nu blicken mot de unga utövarna. Vad kännetecknade dem och deras utövande? Nästan hälften av de unga som var kvar i föreningsidrotten hade varit aktiva i tre eller fler idrotter under sin uppväxt. De hade börjat tidigt i förenings-

---

<sup>11</sup> Enligt uppgift via e-post av Leif Gustafsson, representant för Korpen 2014-11-05.

idrotten, innan eller runt sju års ålder, ofta uppmuntrade av sina föräldrar (artikel III). Ingen i intervjustudien (artikel III) och ytterst få i enkätstudierna (artikel I och IV) hade börjat idrotta efter 13 års ålder av de som fortfarande var föreningsidrottare vid 19 års ålder. Många tränade flera gånger i veckan med hög intensitet och de deltog i tävlingar och matcher regelbundet, inte nödvändigtvis för att de uppskattade tävlandet utan för en del handlade det om att det var en förutsättning för att de skulle få delta i föreningens verksamhet (artikel III). En relativt stor del hade börjat med den idrott de ägnade sig åt i övre tonåren senare än i sjuårsåldern men då hade de prövat andra föreningsidrotter innan. Över hälften hade prövat olika idrotter men samtidigt hållit fast vid en och samma idrott under hela uppväxten (artikel I och III).

Resultaten av enkätstudierna visade även att de som var idrottsutövare i tonåren upplevde sig som fysiskt aktiva på en betydligt mer intensiv och omfattande nivå i jämförelse med de som inte föreningsidrottade vid samma ålder (artikel II och IV). De som var kvar i föreningsidrotten presterade bättre i skolan (hade högre meritpoäng) än de som inte var utövare vid 16 års ålder (artikel II). De hade också högre betyg i ämnet idrott och hälsa och de hade utövat idrott tillsammans med sina föräldrar i större uträkning än de som inte var föreningsaktiva.

Som grupp betraktad förekom inga statistiskt säkerställda skillnader vad gäller socioekonomisk bakgrund eller utländsk bakgrund bland föreningsidrottarna i jämförelse med de som inte föreningsidrottade (artikel II). Resultaten pekar i samma riktning som några internationella studier (se exempelvis Mota & Silva 1999; Scheerder et al. 2005b) men skiljer sig från tidigare svenska studier (se exempelvis Blomdahl & Elofsson 2006; Larsson 2008). Denna studies resultat rörande dessa bakgrundsvariabler måste dock betraktas med viss försiktighet då metoden att mäta socioekonomisk bakgrund med hjälp av enkätfrågor till unga kan ha varit för trubbigt. Urvalet var heller inte tillräckligt strategiskt riktat för att få en god representativitet från olika socioekonomiska grupper eller från ungdomar med annan bakgrund än svensk (se även metodkapitlet).

### *Unga utövare med smak för idrott*

Statens och idrottsrörelsens gemensamma viljeinriktning, att skapa goda möjligheter för barn och unga att vara fysiskt aktiva, ska ses i relation till de sociala och kulturella normer och värderingar som råder vid en given historisk tidpunkt. Utbudet av tillgängliga idrottsaktiviteter likväl som möjligheten att delta är inte beroende av slumpen, utan kan förstås i relation till vad som är socialt och kulturellt reproducerat (Bourdieu 1991, s. 209). Utifrån vad som karaktäriserar deltagarna, deras sociala position, idrottsliga erfarenheter och vad de värdesätter är det möjligt att reflektera kring och diskutera idrottsrörelsens tillgänglighet och attraktionskraft. Bourdieu (1978, 1990b) betonar att utfall i form av beteenden kan förklaras av det som händer i mötet mellan habitus och sociala omständigheter (se även Broady, 1991). Han beskriver det som att preferenser för vissa

smaker (habitus) kan ses som ett resultat av det utbud av smaker, i detta fall ungdomars olika smaker, och det utbud av aktiviteter som finns på idrottens marknad. För att förstå de idrotter ungdomar utövar måste även deras dispositioner för idrott förstås, men också det utbud som står till buds (Bourdieu 1991).

Föreningsidrotten förefaller främst vara tillgänglig för de ungdomar som har dispositioner för idrott. Att känna sig hemma i och trivas med det föreningsidrotten erbjuder är ett resultat av en habitus med smak för idrott. Sammantaget krävs följaktligen en habitus och ett kulturellt kapital som är gångbart i det som kan ses som idrottsrörelsen sociala rum. De ungas förmåga att delta och att spela det spel som krävs måste med andra ord förklaras med hänvisning till deras habitus (se även Broady 1991). Det räcker således inte att komma i kontakt med föreningsidrott eller vara framgångsrik i en idrott för att fortsätta vara föreningsaktiv. Dispositionerna för idrott tillsammans med ett kulturellt kapital förefaller underlätta ett långt deltagande i föreningsidrott (artikel II).

Att de ungdomar som deltar vid 16 års ålder har ett kulturellt kapital kan tolkas som att det är liknande skötsamhetsideal som värderas i både skolans och idrottsrörelsens verksamheter, till exempel att komma i tid, göra det tränaren säger och att anpassa sig till implicita och explicita regler för verksamheten. I denna tolkning innefattas att det är ett likartat stöd hemifrån som påverkar både skolframgång och möjligheten att vara föreningsaktiv. En annan tolkning är att gymnasieskolan är så pass krävande idag att det inte fungerar att fortsätta idrotta om de unga inte klarar av skolarbetet väl. Sättet som föreningsidrotten är utformad, där specifika kunskaper, färdigheter och erfarenheter krävs, får till följd att föreningsidrott främst är tillgänglig för dem som har en särskild smak för idrott och ett visst kulturellt kapital (artikel II). För att förvärva en sådan smak behöver de ha lång erfarenhet av föreningsidrott, gärna från en och samma idrott även om de samtidigt gärna kan ha provat andra idrotter också.

## Varför stannade de kvar?

De unga i intervjustudien ansåg att idrott hade en viktig plats i deras liv och att idrott var något som de skulle fortsätta med. De beskrev sitt idrottande som roligt och utvecklande, liksom att de deltog i träningarna för känslan av gemenskap med andra. Få betonade att det var viktigt att tävla och nå idrottslig tävlingsframgång (artikel III och IV). De vanligaste anledningarna som ungdomarna gav till att utöva idrott i en förening var att de upplevde idrotten som roligt och utvecklande, att den gav gemenskap, och att det var möjligt att få träna och tävla på en nivå som var anpassad efter den egna ambitionen och förmågan (artikel IV). I enkätsvaren framkom även att en mindre skara ungdomar idrottade för känslan av att vara i form, stark och hälsosam, men också för att hålla sig smal och förbättra sitt utseende. Av de 118 svaren från 19 åringarna i artikel IV var det endast en handfull som svarade att de idrottade för att nå idrottslig

framgång. Det massmediala intresset för idrott rör framförallt tävling och prestation. Därtill organiseras föreningsidrott utifrån att tävla och prestera i förhållande till andra (se exempelvis Eliasson 2009; Engström 1999; Karp 2000), varför det är något förvånande att så få av de unga i studien framhåller vikten av att nå idrottslig tävlingsframgång. Å ena sidan kan det tolkas som att syftet med att idrotta för att nå idrottslig framgång är så självklart att de unga tar det för givet. Å andra sidan kan det tolkas som att de unga som är kvar har lärt sig att hantera tävlandet men vad som framstår som meningsfullt är något annat än att vinna idrottsliga segrar.

### *Föreningsidrott är meningsfullt och har ett egenvärde*

Tävlingsfostran (se även Peterson 2008) är en del av idrottens investeringsvärde vilket de unga måste förhålla sig till men de ungas upplevelse av det meningsfulla förefaller vara själva idrottsutövandet i sig (se även Eliasson 2009). Tävlandet utgjorde en stor del av de ungas idrottande men tävling var snarare något som tillhör det sammanhang och den idrott de befann sig inom, varför det var något de måste acceptera och lära sig hantera. Istället betonades kampen för stunden. Tävling och matcher sågs som en återkoppling på om träningarna hade givit resultat på så sätt att de hade utvecklats och blivit bättre (artikel III och IV) men framför allt betonades själva kampen och spänningen i tävlingsmomenten. De unga framhöll att de fostrats till idrottare, dels för att de hade tränat och tävlat inom föreningsidrotten i många år, dels för att idrotten hade som de uttryckte det ”ökat deras självdisciplin”. I delstudierna framkom även att flera unga var nöjda med att pressen hade minskat ju äldre de blev genom att de inte behövde tävla i samma omfattning och på ett lika seriöst sätt som tidigare (artikel III och IV).

Ungdomarnas utsagor vittnar om att idrotten känns meningsfull här och nu. Det är själva upplevelsen som betonas och som verkar vara en viktig anledning till att delta. Idrott är kul, har ett egenvärde och idrott bidrar till livskvalitet. Idrottsutövandet i sig är alltså tillräckligt meningsfullt utan att utövandet måste vara till nytta eller viktigt för något annat. Att idrotta för att investera i exempelvis en snygg kropp, hålla sig i form eller nå idrottslig framgång föreföll vara viktigt för några men långt ifrån för alla (jämför med Engström 1999). Resultaten skiljer sig från tidigare studier som förvisso visat att barn idrottar för att det är roligt men att hälsa och idrottslig framgång betonas i större utsträckning (se exempelvis Allander, Cowburn & Foster 2006; MacPhail, Gorely & Kirk 2003).

I resultaten (artikel II och IV) framkom att de som idrottar i en förening uppfattade att de var regelbundet fysiskt aktiva i större omfattning och med högre intensitet i jämförelse med de som inte är föreningsaktiva i övre tonåren (jämför med exempelvis Blomdahl & Elofsson 2006). Förmodligen är det få ungdomar som inte känner till vikten av att vara fysiskt aktiv. Med sina kunskaper vore det möjligt för ungdomarna att vara fysiskt aktiva på egen hand och söka sig till of-

fentliga verksamheter som erbjuder fysisk aktivitet exempelvis elljusspår, utegym, simhallar eller privata alternativ såsom gym- och träningsinstitut (jämför Carlman, Wagnsson & Patriksson 2013). Kunskap och handling går dock inte alltid hand i hand. I föreningsidrottarnas beskrivningar framkom att en viktig anledning att föreningsidrotta var att det bidrog till att vara fysiskt aktiv och flera uppskattade gemenskapen och att träna tillsammans med andra. Det var så att säga lättare att komma iväg till en träning när de visste att någon väntade på dem och att de förväntades komma, än att träna på egen hand. Det meningsfulla i att utöva idrott föreföll dock inte i första hand vara de fysiologiska effekter som träningen kan ge, utan det som gav mening var istället känslan av att lära sig något nytt, utvecklas och att utöva idrott tillsammans med andra. Att ha en idrottsaktivitet att ägna sig åt på fritiden tillsammans med andra gav mening för stunden, ett egenvärde och en känsla av sammanhang i vardagen (se även Antonovsky 1987; Engström 1999; Hagström, Redemo & Larsson 2000).

Att bedriva föreningsidrott ger också ett investeringsvärde genom att det är bra för hälsan att träna och vara fysiskt aktiv, även om det inte förefaller vara investeringsvärdet som i så hög grad upplevs som meningsfullt. Samhällsnyttan i form av förbättrad folkhälsa, är ett motiv till att få många att föreningsidrotta men det tycks vara egenvärdet, själva upplevelsen av att utöva idrott i stunden som i första hand bidrar till att ungdomar själva fortsätter med föreningsidrott upp i sena tonåren.

Föreningsidrottens tillgänglighet förutsätter att de ungas livsvillkor möjliggör utövandet. Därtill behöver de unga ha en särskild smak för idrott och ett kulturellt kapital som är gångbart i föreningsidrotten för att kunna anpassa sig till det utbud som finns tillgängligt. Det räcker dock inte som svar på frågan varför vissa ungdomar föreningsidrottar. För att känna sig hemma i föreningsutövandet krävs även att de unga begriper, kan hantera och känner mening med sitt idrottande. Nästa avsnitt handlar om detta.

#### *Att vara kvar för "känslan av sammanhang"*

För att förstå och tolka ungdomarnas beskrivningar av sitt deltagande användes Antonovskys modell känsla av sammanhang. Med hjälp av analysbegreppen begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet framträder bilden av att föreningsidrott är motiverande, roligt och meningsfullt. Många uppskattar känslan av att utvecklas i sin idrott, lära sig nya färdigheter och att kunna klara av något de tidigare inte kunnat (artikel III och IV). Att ingå i ett sammanhang med andra aktiva och ledare som delar samma intressen upplevdes som betydelsefullt. Idrotten gav avkoppling och rekreation och utgjorde en fristad. Utveckling och lärande var inte i första hand kopplat till ett nyttoperspektiv utan snarare tycktes värdet ligga i upplevelsen för stunden, i glädjen av att lyckas med något man kanske inte hade kunnat tidigare. Idrottsutövandet gav även en känsla av ett ökat välbefinnande och för vissa medverkade det till att de kände sig fysiskt och psykiskt starka.

Till en början hade föräldrarna haft en stark påverkan och gjort det möjligt för dem att idrotta men efter hand hade föräldrarnas engagemang fått mindre betydelse. Att idrotta hade blivit förkroppsligat, något de inte kunde vara utan. Att vara idrottsutövare var en viktig del av deras identitet. För att vara föreningsidrottare som ungdom krävs att de unga upplever att ”jag är en person som passar in”, att ”idrott är något för mig”. ”Jag är en person som begriper vad den specifika idrotten och det specifika sammanhanget går ut på” (se även Engström 1999, 2008; Larsson 2008). Dessutom krävs det motoriska, idrottsliga och personella resurser att göra det idrotten fordrar vilket även kan innebära ett byte av idrott om de unga inte vill eller kan ställa upp på det idrottandet kräver. Det viktigaste förefaller dock vara att det specifika idrottsutövandet upplevs som meningsfullt för stunden, det vill säga att idrott har ett egenvärde. Varför ungdomar deltar beror följaktligen på att föreningsdeltagandet är möjligt för de unga som är bärare av en habitus och ett kulturellt kapital som kan möta upp de sociala villkor som förekommer i den specifika föreningsidrotten. Därtill är det viktigt att de upplever att den idrottsverksamhet de möter är begriplig, hanterbar och meningsfull.

## En idrottsrörelse för alla?

I det inledande kapitlet nämndes den förändrade tidsandan med en ökad individualisering där gamla strukturer får ge vika för mer individualistiska livsstilar. Därtill eller kanske snarare som en följd av det till synes möjliga valet att skapa sin egen livsstil, har idrottsrörelsen fått konkurrens från det ökade utbudet av privat och kommersiell idrottsverksamhet. Ska detta utbud ses som ett svar på en efterfrågan bland ungdomar att hitta nya former att utöva fysisk aktivitet som inte på samma sätt kan tillfredsställas av föreningsidrotten. För att vilja och kunna delta i föreningsidrott behöver ungdomar kunna hantera vad det innebär att ingå i ett sammanhang såväl socialt som fysiskt och motoriskt vilket kan vara en anledning till varför få med liten eller ingen erfarenhet av idrott börjar med idrott i sena tonåren. Att träna på ett kommersiellt gym där det kan finnas former av träning som ställer mindre krav på motorisk kompetens och idrottsligt kunnande kan vara mer lättillgängligt. Dessutom kanske det även ses som mer attraktivt att till synes själv kunna välja och forma sin livsstil, ett uttryck för en annan smak för fysisk aktivitet och idrott för att använda Bourdieus termer. I kommersiell idrottsverksamhet utestängs emellertid i större utsträckning de som inte har ekonomiska förutsättningar att betala vad det kostar. Frågan är om föreningsidrotten kan stå sig i konkurrensen och vara tillgänglig och locka unga att fortsätta.

Nästan alla som deltog i studien har kommit i kontakt med föreningsidrotten, varför idrottsrörelsen å ena sidan kan sägas vara öppen för alla. Inom vissa idrotter och i en viss ålder finns möjligheter att utöva både bredd- och elitverksamhet. Å andra sidan pekar resultaten mot att idrottsutövandet i övre tonåren

utgörs av en liten och specifik skara ungdomar. Av den stora massa som någon gång varit med har merparten slutat. Utbudet av aktiviteter förefaller passa flickor och pojkar som har speciella personliga och sociala resurser att möta de krav som ställs. I synnerhet ju äldre de unga blir. Att stanna kvar verkar i stor utsträckning vara upp till den enskilda individens förmåga att finna sig tillrätta snarare än att idrotten anpassar sig till det som många unga efterfrågar i form av flexibilitet, variation och att själv bestämma över sin tävlings- och träningsfrekvens. I delstudierna (artikel III och IV) vittnar de unga om att idrotten ger dem möjligheter att lära sig nya förmågor, att utvecklas fysiskt men även psykiskt och socialt. Av resultaten framgår att det krävs vissa dispositioner, färdigheter och värderingar för att kunna fortsätta idrotta. Förutom att de ska behärska de kroppsliga färdigheter som den specifika idrotten kräver, behöver de en självdisciplin som gör att de går till träningarna även om det känns motigt, de behöver vara villiga att prestera och göra sitt bästa på träningar och tävlingar och ställa upp på vad tränare och ledare bestämmer. Målmedvetenhet, skötsamhet och självdisciplin är gångbara och belönade värden i både skolan och föreningsidrotten. Kanske kan kraven från två håll sammantaget bli för mycket och vara en av anledningarna att många slutar i tonåren? De som inte finner att verksamheten ger en känsla av sammanhang, det vill säga är begriplig, hanterbar och meningsfull, har nog redan tackat för sig.

## Förtjänster och brister

När avhandlingsarbetet nu ska summeras konstaterar jag att undersökningens upplägg har sina förtjänster men också sina tillkortakommanden. Med avhandlingen har jag velat bidra med kunskap om dels vad som karakteriserar utövandet av föreningsidrott under barn- och ungdomsåren, dels vad som karakteriserar de unga utövare som fortsätter med föreningsidrott i övre tonåren och varför de fortsätter. En svaghet i avhandlingen är att urvalet har begränsat möjligheten att göra en bred socioekonomisk och sociokulturell analys. Analysen hade kunnat fördjupas med ett strategiskt riktat urval av olika socioekonomiska grupper och ungdomar med annan bakgrund än svensk. En annan svaghet är att avhandlingsprojektet startade efter att SIH-projektets första och andra insamling av data hade genomförts varför designen av enkätundersökningarna redan var gjord. Exempelvis hade information om föräldrars socioekonomiska status kunnat inhämtas på annat sätt än med hjälp av enkätfrågor som eleverna svarade på. Samtidigt är det en styrka att ha genomfört en longitudinell studie med fyra nedslag, och kunna följa samma grupp ungdomar under nio år. En styrka i studien är också att jag både använt mig av longitudinella enkätdata från en och samma grupp, och att jag genomfört intervjuer. Därigenom menar jag att avhandlingens frågeställningar om idrottsutövande i ungdomsåren är besvarade. Vidare menar jag att ett av avhandlingens bidrag är att studien har en salutogen ansats och fokuserar på dem som är kvar istället för på dem som slutar.

Det kultursociologiska perspektivet har använts för att vända blicken mot mönster av handlingsdispositioner hos de föreningsaktiva ungdomarna. Jag har inte använt alla Bourdieus begrepp fullt ut. Bourdieus beskriver inte tydligt vilka faktorer som påverkar vad utan prövar olika variabler och verktyg i sin forskning (Bourdieu 1991; Bourdieu & Wacquant 1992; Broady 1991) varför en svårighet är operationaliseringen av begreppen (se även Larsson 2009; Redelius 2002; Reay 2004). Bourdieu skriver dock att hans koncept ska ses som "open concepts designed to guide empirical work" (Bourdieu 1990a, s.107). Tidigare studier har operationaliserat idrotts habitus i form av indikatorer som antal aktiviteter som unga sysslat med samt betyg i ämnet idrott och hälsa (se exempelvis Engström 2008; Larsson 2008; Trondman 2005). Kulturellt kapital har i denna studie operationaliserats i form av utbildningsval och studieframgång (Engström 1999, 2008; Larsson 2008) vilket talar för att det sätt jag har använt begreppen på är en framkomlig väg.

Bourdieu och Antonovsky delar intresset för det relationella i mötet mellan individer, grupper och sociala strukturer och sammanhang. Med hjälp av Antonovskys begreppsapparat besvaras varför-frågan genom att analysera individens beskrivningar av vad som är viktigt och meningsfullt i det idrottsliga sammanhanget. Bourdieus begrepp habitus och kapital bidrar med att synliggöra vilka strukturer, sociala omständigheter och strategier som behövs för att delta. Bourdieus senare texter (exempelvis Bourdieu 1998, 1999) pekar på en vidare förståelse av habitus som ger utrymme för en mer självreflexiv aspekt av habitusbegreppet (se även Crossley 2001; Reay 2004). I min tolkning av Bourdieus habitusbegrepp och Antonovskys känsla av sammanhang finner jag dem närbesläktade, det vill säga, för att uppleva att idrotten är meningsfull krävs en viss habitus. Med hjälp av det teoretiska ramverket har det således varit möjligt att analysera sociala omständigheter och förutsättningar som gör att man känner sig hemma, (begriplighet och meningsfullhet att jämföra med habitus), och passar in (begriplighet och hanterbarhet att jämföra med kulturellt kapital) i idrottsrörelsen. De två perspektiven kompletterar därmed varandra i denna studie som jag ser det. De bidrar till att belysa föreningsidrottens tillgänglighet utifrån de tillgångar de unga har i form av dispositioner för idrott och kulturellt kapital, och de bidrar till tolkningen av vad som upplevs som meningsfullt med föreningsidrott.

Bourdieu betraktar världen som socialt konstruerad där forskarens förförståelse gör det möjligt att undersöka det som tas för givet (Bourdieu & Wacquant 1992). Jag har konstruerat kunskaper om idrottande ungdomar genom mina forskningsfrågor, det perspektiv, det urval och de metoder jag har använt mig av. Enligt Alvesson och Sköldberg (1994, 2008) krävs att jag som forskare under hela forskningsprocessen intar ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt, tar hjälp av teorigenererande frågor och växlar mellan teori och empiri för att nå en djupare kunskap. Ett sådant kritiskt reflekterande förhållningssätt har inte varit helt enkelt att uppnå eftersom jag själv är en del av föreningsidrotten (som



aktiv utövare, ledare och förälder). Samtidigt har min kunskap om och erfarenhet av föreningsidrott hjälpt mig att förstå de fenomen jag undersökt. Min ambition har varit att vara tydlig med tillvägagångssätt, teorival och analytiska överväganden så att en kritisk granskning av det jag kommit fram till ska kunna göras, och därmed öppna för en diskussion om vilka som deltar och hur idrottens tillgänglighet och attraktionskraft för ungdomar kan förbättras.

## Fortsatt forskning

Föreningsidrotten är tillgänglig för många i unga år men en stor grupp är endast med under en kort period och tillgängligheten förefaller att reduceras i ungdomsåren. Trots den idrottspolitiska viljeinriktningen att idrotten ska vara öppen för alla är tillgängligheten till synes villkorad. Utan en habitus med en särskild smak för idrott som gör att utövandet ter sig begripligt, hanterbart och meningsfullt, och utan ett visst kulturellt kapital förefaller potentiella idrottsutövare inte passa in och de blir inte kvar. De tolkningar jag har gjort mot bakgrund av det empiriska materialet fångar inte hela den komplexa verksamhet som idrottsrörelsen utgör. Mer forskning behövs för att exempelvis vinna kunskap om hur den praktiska idrotten för barn och ungdomar bör vara utformad för att få fler att vara kvar samt hur träningar och tävlingar organiseras och genomförs. Vilka likheter respektive skillnader finns inom olika idrotter i sättet att organisera och genomföra träningar och tävlingar? Vilka pedagogiska tillvägagångssätt använder sig ledare av då träning planeras och genomförs? Vad tränar deltagarna, hur tränar de och vilket(a) mål har tränare respektive ungdomar med träningen? Att gå vidare med en salutogen ansats vore också relevant och undersöka i vilken mån det är möjligt för ledare och tränare att organisera idrott så att den är begriplig, hanterbar och meningsfull för deltagarna. Därtill finns även ett behov av att öka kunskapen om andra fritidsformers plats i ungas liv. Vilka tilltalas eller får ta del av andra former av idrott och fysisk aktivitet som utövas på exempelvis dans- och träningsinstitut? Forskning behövs även rörande om och i så fall hur idrott för ungdomar med olika förutsättningar, socialt, ekonomiskt och kulturellt, kan möjliggöras i större utsträckning.

## Några avslutande ord

Om målet är att få så många som möjligt att föreningsidrotta så länge som möjligt, är det betydelsefullt att organisera aktiviteter som möjliggör utveckling, lärande, gemenskap och delaktighet. Så, varför inte ta fasta på det som de unga verkar uppskattar med idrotten? Om resultaten överensstämmer med fler ungas människors vilja att lära sig, att utvecklas och att ingå i ett sammanhang präglad av gemenskap finns det stora möjligheter för föreningar att svara mot ungdomars behov. Att bedriva idrottsaktiviteter som i större utsträckning ger tillfällen

att lära sig fysiska aktiviteter, motoriska färdigheter och att öka den egna rörelserepertoaren borde inte vara svårt. Viktigt är också att få idrotta tillsammans med andra varför jag tror att få är intresserade av en total valfrihet och flexibilitet i sitt tränande. Vore så fallet skulle spontanidrott vara ännu vanligare och till exempel utegym och löparslingor skulle vara mycket frekvent utnyttjade av våra ungdomar. Mot bakgrund av resultaten förefaller en av idrottsrörelsens styrkor vara just regelbundenhet och kontinuitet, vilket ger en känsla av sammanhang. De som kommer dit känner att de tillhör en grupp och vet också att andra är där som de kan träna tillsammans med. Genom att i större utsträckning ställa frågor om och ta hänsyn till vad tonåringar måste förstå, kunna hantera, och vad de upplever som meningsfullt i idrott, är det möjligt att fler vill idrotta mer.

## 7 English summary

### Background

This thesis is about club sport participation among young people in Sweden. My interest is focused on investigating what it is that characterizes young people who participate in club sport in their teens as well as investigating the characteristics of those who continue during their childhood and youth. There are several reasons for enhancing our knowledge about club sport and club sport participation among young people. Firstly, sport in itself and not least organized sport is an important social phenomenon in Swedish society. If young people do sports in Sweden, they usually do them in a sports club belonging to the Swedish Sports Confederation (RF). The RF is the country's largest popular and non-profit movement, all categories, with around 20,000 sports clubs and 650,000 voluntary leaders (Riksidrottsförbundet 2014). The sports movement has played an important part in the development of the welfare state and Swedish welfare policy ever since the beginning of the 20th century (Bergsgard & Norberg 2010). Today, the sport movement's role is emphasized as an important factor benefiting democracy, equality and public health (Regeringens proposition 1998/99:107; SOU 2008:59). Although the Confederation is an independent, non-governmental organization, it is dependent on public financial support. Few other organizations in society receive the public support the sports movement does and the involvement of the state in club sports has continuously been on the increase in Sweden during the 1990s (SOU 2008:56); during the last 15 years government financial support has also increased significantly.

Secondly, the Swedish Sports Confederation's policy document (Riksidrottsförbundet 2009) underlines the fact that the sports movement is open for all, irrespective of whether their ambitions are competitive or purely recreational. Activities should be adapted to young people at different levels of ambition, and participation in both recreational and elite sports is to be encouraged. The Swedish State and the Swedish Sport Confederation share a mutual, if implicit contract (Norberg 2004) with the joint goal that children, adolescents and adults should be encouraged and given opportunities to play sports and take part in exercise, based on their own interests and circumstances, in order to promote public health and improve democratic development (Regeringens proposition 1998/99:107, 2008/09:126). Since the sports movement is an arena which many young people come into contact with, it is important to find out more

about the children and young people who have both the desire and the opportunity to take part.

Rather than concentrating on those who drop out of club sports (see, for example, Franzén & Peterson 2004; Molinero et al. 2006; Light & Lémonie 2010), the focus of this thesis is on those who continue to take part in club sport during their teenage years. This is in line with the research questions that the sociologist Aaron Antonovsky posed in his so-called salutogenic theory (Antonovsky 1979, 1987). In this thesis I make use of a theoretical framework inspired both by Antonovsky's (1979, 1987) salutogenic theory and sense of coherence (SOC) model with its components of comprehensibility, manageability, and meaningfulness as well as of a cultural sociological perspective inspired by Pierre Bourdieu.

Studies into young peoples' sports participation tend to deal with youngsters in their early teens (see, for example, MacPhail et al. 2003; Light & Curry 2009; Light, Harvey & Memmert 2011), but few longitudinal studies have focused on sports participation by those in their mid- to late teens (15–19 years old). Moreover, we have little knowledge of the extent and experience of sport participation among young people in their late teens.

## Aim and research questions

This thesis is based on four studies, each of which has its own specific aims, objectives and issues. Together, these studies are directed towards participation in club sports as well as young people and their relation to club sport participation. The overall aim of this thesis is thus to increase our knowledge of what characterizes clubs sports participation during childhood and adolescence, and what distinguishes young participators who continue club sport in their late teens and to understanding why they continue. The study is partly longitudinal and the following questions are central:

What characterizes participation in clubs sport in terms of number of participants at 10, 13, 16 and 19 years of age, in- and outflow in different sports and competitive sports practice, perceived level, intensity and extent of physical activity?

What characterizes participants in club sport at 13 and 16 years of age compared to non-participants at age 16 in terms of social background, academic success, perceived physical activity and early experiences of sport?

What do young people aged 15 to 19 years who still participate in club sport find important and meaningful in their participation?

Furthermore, inspired by Pierre Bourdieu's theoretical framework, I analyze the relationship between sports participation and social position among teenagers in terms of a habitus with a taste for sport, as well as investigating indicators of cultural and economic capital. In addition to this, Aaron Antonovsky's salutogenic theory and his sense of coherence model (SOC) has inspired the analysis of what it is that seems to be comprehensible, manageable and meaningful when participating in club sport. By examining young people's social position, their sporting experiences and what they value in their activities, I discuss what and for whom club sport is available.

## Theoretical perspective

The point of departure in this thesis is that sport constitutes a cultural and social practice and that specific dispositions are required if a person is to be comfortable with and wants to continue this practice. This means that I regard lifestyle as something that is linked to cultural and social conditions. I have been inspired by sociologist Pierre Bourdieu's theory and especially his concepts of habitus and capital. Furthermore, inspired by Aaron Antonovsky and his salutogenic approach, my research question is focused on why young people participate rather than drop out of club sport. Both Antonovsky's and Bourdieu's interest is directed towards the social world, where the analysis of people's thoughts and ways of life are tied to the structure of society and its social practices (Bourdieu & Wacquant 1992; Antonovsky 1979, 1987). For Antonovsky, attention is directed to the health and well-being developed in individuals and groups in a social, cultural and historical context. Yet it is not individuals but the relationship between people and their social environment that is in focus.

Bourdieu's interest is directed towards how norms are reproduced and the rules for how a practice developed as a result of these relationships. The relationship between social position (cultural and economic capital) and lifestyle is of special interest, especially the concepts of habitus and capital, in order to analyse the relationship between participation in sport and social position.

Habitus is to be seen as a system of dispositions that are embedded in people's minds and bodies through experiences of social situations and collective memories that determine people's ways of moving, thinking, and acting (Bourdieu 1984). How the world is understood is determined by an individual's habitus. Every individual is equipped with a habitus because every individual constructs his or her own image of the social world in which he or she finds him- or herself. The individual's incorporated structures, the individual's habitus, are related to the structures that the individual is surrounded by, which, in turn, affect the creation of her or his identity. Applied to sport as a social practice, it means that in order to adapt to, to be comfortable with, and to want to continue to take

part in organized sports, a certain habitus is required. By doing sport spontaneously, in school, together with their parents, and in a club, young people acquire experiences that, in different ways, help to shape and reshape habitus, with different tastes for sport (see also Brown 2005; Engström 2008; Larsson 2008; Löfgren 2001).

In this study, the relation between habitus, cultural capital, and club-sport participation is of special interest; habitus and capital are primarily used as an analytic tool in the interpretation and discussion in Article II. Capital may comprise economic, social, cultural, and bodily assets which provide different opportunities for power and influence (Bourdieu 1984). In Article II, young people's academic success, for instance credits and choice of upper secondary school, as well as parents' educational background, have constituted the indicators of cultural capital. The economic resources of the family have been used as an indicator of economic capital.

Another theoretical premise for the thesis is the way of posing the research question inspired by Antonovsky - 'Why do teenagers participate in club sport?' Instead of asking why people become ill, Antonovsky (1979) used a salutogenic approach and asked 'Why do they stay healthy?' (p. 35). In other words, he concentrated on the resources for health rather than the risks of disease (Antonovsky 1979, 1987). Antonovsky's sense of coherence (SOC) model was developed to analyze what these health resources might consist of. He claimed that the ability to comprehend one's situation in life and the capacity to use resources explained why people in stressful situations managed to stay well and, in some cases, could even improve their health.

The SOC model consists of three components. The first of these, comprehensibility, is the extent to which events are perceived as making logical sense, that they are ordered, consistent, and structured. Comprehensibility is experiencing life, both internal and external, as real, tangible, and structured rather than random and inexplicable. The second element, manageability, is the extent to which a person feels that he or she can cope, meaning that people feel that they have the resources to meet the demands made and the challenges set in the situation they are in. Antonovsky's third element of SOC is meaningfulness: the extent to which one feels that life makes sense and that challenges are worthy of commitment. This is about having positive expectations of life and the future, feeling that situations in life are challenging, interesting, and worthy of emotional commitment.

Antonovsky stresses that SOC is not primarily concerned with cognitive aspects but, rather, with the experience of being involved, engaged, and dedicated to situations in life (in sports in this study). The fact that my study was inspired by Antonovsky means that I have taken the liberty of interpreting and utilizing his concept for the context of this study. The focus of this thesis is on matters related to young people's sense of coherence in sports participation and the concept is used as analytic tools in and the discussions of Articles III and IV.

## Methodology

The empirical data that form the basis of the four articles of the thesis come from two projects, a longitudinal and multidisciplinary national research project *School - Sports - Health* (SIH), (Engström 2004) and a research project funded by the Swedish Sports Confederation named *Who stays and why - a study of young people's participation in club sports* (Thedin Jakobsson & Engström 2008).

In the SIH project a total of 1,976 students at age 10, 13, 16 from 48 randomly selected Swedish schools took part (Engström 2004). In the first data collection in 2001, 585 out of 642 ten-year-old students participated, i.e. 91%. Follow-up studies with the very same students from the base study that were possible to get in touch with were conducted in 2004, n= 412 (70 %), 2007 n=373 (64 %) and in 2010, n=377 (64 %). Articles I, II and IV are based on empirical data from questionnaires answered by students born in 1991. The survey included questions on physical activity, sport, leisure activities, school physical education and health, as well as questions about students' socio-economic background.

The second project, *Who stays and why - a study of young people's participation in club sport* was a study conducted in 2008 and the thesis utilizes parts of the project's sub-study of 18 in-depth interviews. Nine girls and nine boys between 15 and 19 years of age from eight different sports (athletics, basketball, equestrian sports, floorball, football, handball, swimming, and ultimate frisbee) were interviewed. The empirical data from the project is used in Article III.

## Summary of the articles

### Article I

*In- and outflow in club sport. A longitudinal study among Swedish youth aged 10-19 years*

Drawing from longitudinal data the aim of this article was to investigate what kind of club sports young people take part in during childhood and teenage years. Furthermore, the purpose was to illustrate the in- and outflow in different sports over the years. In addition, the proportions of club sport participants at 10, 13, 16 and 19 years of age were investigated. The article takes its starting point from the fact that the in- and outflow in different sports as well as the extent of years in club sports among the same group of young people is relatively little investigated.

The policy document of the Swedish Sports Confederation (RF) states that sport for children up to age 12 should emphasize playfulness and enable participation in a breadth of activities. Specialization should occur with increasing age with elements of competition if the young people so desire (Riksidrottsförbundet 2009). Research underlines the importance of sporting activity designed with an emphasis on fun and versatility in the younger age groups. During teenager years, it should be possible to do sports for recreation or for competitions and elite status (see also Côté & Hay 2002).

The study group that was part of the SIH project consisted of the same group of young people ( $n = 241$ ) who were studied on four occasions, beginning in 2001 when they were ten years, in 2004 at age 13, in 2007 at age 16 and finally in 2010 at age 19. The study revealed that many children and young people participated in club sports in younger years, but the proportion decreased in the late teens. At age 13, the proportion of participants was at its greatest, but at age 19 it had decreased, with only about one third participating. The results show that more than half of the young people in the study group reported that they had much to very much experience in club sport while a fifth had little or no experience of club sports. The proportion of club sport participants that competed was highest in the younger age groups and boys competed to a greater extent than girls. The results showed that between 18 and 24 different sports of RF's at that time 69 different sport federations were represented among those young people who participated in the study. Almost half of the group of the club sport participants were active in two or more sports at 10 to 13 years of age, while only a low proportion (10%) were active in more than one sport at age 19.

Football, floorball and ice hockey dominated the sports among boys throughout all age groups (Article I). Girls' sports activities were slightly more diverse. Equestrian sport, football, gymnastics and swimming were the sports with the most participants in the younger age groups, but none or almost none participated in swimming and gymnastics at the age of 19. The results show that participating in club sports, particularly in the younger ages, seems to imply that you compete extensively. Apparently, it is difficult to start in club sports after the age of 13, especially if you have never participated before. Additionally, only a small number of different sports were practiced by the young people who were still in club sports, notably football and equestrian sport. The article discusses what consequences this may have for the participants and participation in club sports in the long run.



## Article II

*Almost all start but who continue? A longitudinal study of youth participation in Swedish club sports.*

In this article the focus is on the fact that many young people in Sweden stop participating in club sports during their teens but some do continue. Drawing on a longitudinal study, the aim of the article is to highlight some of the characteristics of teenagers who continue with club sports and to discuss the relationship between club-sport participation on the one hand and social and cultural conditions on the other, using Bourdieu's theoretical framework. This is done by studying the characteristics of teenagers who take part in club sports at 13 and 16 years of age and comparing them with non-participants at the age of 16. There is a focus on girls and boys (n = 289) who participated in both 2004 and 2007 by answering self-reported questionnaires on sporting activity in their leisure time, their academic success, and the social position of their families. Students who were active in club sport at the ages of 13 and 16 were more physically active, had higher grades in the subject of physical education and health (PEH) and had higher credits in Year 9 than those who were no longer involved in club sport at 16 years of age. They had also practiced sport together with their parents to a greater extent at the age of 13 and considered themselves more physically active in their free time at this age. In terms of investment variables of the parents' educational level and family resources in relation to participation in sporting activities, no significant differences were found. The conclusion is that young people who possess specific dispositions and certain assets in terms of a habitus with a taste for sport and a cultural capital more often stay on in club sports.

## Article III

*What makes teenagers continue? A salutogenic approach to understanding youth participation in Swedish club sports*

This article takes its starting point from the fact that there are a number of different reasons that influence participation in sport. These include both individual and environmental factors. Studies reveal that 'fun' is a prominent reason for participating in club sport and it is often argued that sports should be characterized as joyful and provide both recreational and elite investment. Fun and enjoyment seem to be the core values and obvious reasons for doing sport but what makes sport 'fun'? Moreover, what is meaningful and of importance for continuing sport participation during teenage years? In Sweden, many children participate in club sport during their childhood or youth but many drop out in their late teens. Furthermore, few children take up a sport after twelve years of age. The Swedish Government has increased the financial support to local

sports clubs in the hope of encouraging young people to stay on in club sport. With the help of Antonovsky's salutogenic theory and his sense of coherence model (SOC), the purpose of this study is to illuminate teenagers' experience of club sport and what makes sport fun. The research question is: What do teenagers find meaningful and important when they participate in club sports?

In this study a total of eighteen semi-structured, in-depth interviews were conducted. When analysing the results, three themes emerged. The teenagers found sport fun, in terms of meaningfulness, because they experienced learning and development, they found competition challenging and they enjoyed the involvement and engagement with others. Furthermore the young people who remained in club sport were participating in more than one competitive sport with elite goals even if they themselves did not have elite ambitions.

## Article IV

### *Reasons to stay in club sport according to 19-year-old Swedish participants: a salutogenic approach*

The focus in Article IV is on what reasons young people in their late teens give for participating in club sport. Participation in club sports is a vital part of many teenagers' lives and yet, despite this, many adolescents drop out of club sports. Since physical inactivity is increasing among young people, this is of great political concern. One aim of this study is to explore why young people in their late teens continue to participate in organized club sports. Another goal is to examine the perceived levels and intensity of physical activity among participants and non-participants (n=377). The results show that the primary reasons to continue participating in club sports are the feeling of involvement and being part of a group. Of lesser importance, however, is the desire to compete. A large proportion of club sports participants (74%) report that they are regularly physically active in an intense form of exercise compared to a significantly smaller amount (12%) of non-participants.

## Discussion and conclusions

This thesis has taken its point of departure from the mutual goal of the government and the Swedish sports movement that it should be possible for anyone to participate in Swedish club sports if they want to. The overall aim of this thesis was to enhance knowledge about what characterizes clubs sports participation during childhood and adolescence, and what distinguishes the young participants who continue club sport in their late teens and to understanding why they continue.

## Participation in club sport

A majority of the young people had come into contact with club sports and very few had never practiced sport. However, far from all continued and about one third had dropped out at the age of 19 (Articles I, II and IV). At age 13, the proportion of athletes peaked, and thereafter declined (Articles I and II) which is in line with previous studies (Blomdahl & Elofsson 2006, 2014; Larsson 2008; Trondman 2005). Club sports can thus be said to be successful in getting large numbers of children to attend and participate but there seem to be many who just participate for a short time and only about one third stay on in their late teens. Football is the dominant sport over the years (see also De Knop, Engström & Skirstad 1996; Norberg 2013; Larsson, 2008). On the one hand, many youngsters play football as a child but drop out at age of 13, while, on the other hand, football is the sport that had the highest number of practitioners among boys who were still active in club sports in their late teens. Equestrian sport and football had most participants among girls during adolescence. Approximately 20 of the Confederation's special sports federations were represented among the club sports that the young people participated in, while more than half of the sports belonging to the Confederation were not represented at all among the young club sport participants (Article I).

## Who participate and why?

It is apparent that it is not just anybody who continues participating in organized sport. Even if almost all children in Sweden start in a sports club, there is a group that stay on as club-sport participants and among them some specific patterns emerge. Those who continued with club sports at the age of 16 up to their late teens consider themselves very physically active compared to those who are not club sport participants. Furthermore, they have done various sports with their parents to a greater extent than non-participants. This means that they have more experience and a greater repertoire of different kinds of physical activity and sport, which, in the long run, increases physical and sport competencies, as well as a special taste for sport.

Previous studies show that socio-cultural factors in sport, for instance parents' educational level, interest in sport and social class, have an influence on children's involvement in sport. According to the investigated variables of the parents' educational level and the family's resources in relation to participation in sporting activities, no significant differences were found, which corresponds with the findings of, for example, Scheerder et al. (2005) but is the opposite to for example Larsson (2008). One interpretation is that the sports movement reaches many young people in Sweden, for example, by being easy to join, and, in many instances, at a low cost. Social and economic backgrounds do not play a decisive role. Another interpretation is that since there is a broad middle class

in Sweden, which supplies the majority of young sports participants, the percentage from social groups with either low or high social and economic capital is very low and therefore not of decisive importance in this study. One other possible interpretation is that the method of measuring is flawed, for example young people have little knowledge of their parents' educational level and, as a consequence, have not given the correct answers. Nonetheless, using Bourdieu's analytical tools, the findings in Article II show that it is not only enough to participate in sport at the age of 13 in order to continue as a 16-year old. Instead, you must preferably like sport; do a lot of it, both with your parents and under the auspices of the sports movement, and, in addition, be academically successful in order to increase considerably your chances of participating in club sports at the ages of both 13 and 16. It is thus the interplay of a number of different factors that influences continued participation. Young people who are active participants seem to possess specific dispositions (and certain assets) in terms of a habitus with a taste for sport and a specific cultural capital. Club-sport participation is, in other words, not simply dependent on an individual's physical capacity and interests.

In the analysis and discussion inspired by salutogenic theory, club sport participation emerges as being fun and enjoyable, first and foremost in terms of learning and development. Moreover, club sport itself provides structure to participants' lives and gives them a meaningful and enjoyable context at that moment. Winning and striving for competitive success were not aspects that the teenagers stressed and very few emphasized that they had elite ambitions for the sport they took part in. This is in some ways surprising, given the teenagers' ages and heavy involvement in club sports. According to Côte and Hay (2002), one would have expected them to be more ambitious to become the best (see also Kirk 2005). One might have thought that they took up sports to become top sports participants, but instead, they seek sufficiently difficult challenges where they can learn and develop. Those who remain in sports have developed skills to master and find it natural to engage in an activity that includes competition, even if they themselves often emphasize the importance of social interaction and the development of abilities.

Doing sports seems to be manageable, comprehensible and meaningful for the teenagers in this study but what is meaningful seems to differ in some aspects. It seems as if doing sports is a social space where the teenagers can experience meaningfulness based on learning, developing physical ability, experiencing a feeling of belonging, and being challenged. In this way, club sports fill an important function in young people's lives by making it possible for them to have a sporting lifestyle and an SOC in sporting activities.

It is not possible to generalize about what teenagers find important in club sport or why they continue. However, the results indicate that in order to be able to participate, young people must conform to the culture of the sports club and

that organized sport is not tailored to the different requirements of young people. This is not in line with the objectives of the state and the sports movement, where equal rights and public health are objectives. All those who wish to should be able to take part, regardless of their own requirements. If the results of the study are given a reasonable interpretation, both the sports movement and the state face a number of challenges to encourage more young people with different levels of ambition to stay on as participants in club sports. If the findings correspond with young people's willingness to learn and develop, it is important for both sports clubs and schools to be attentive to all pupils regardless of age and ambitions, to give them opportunities to learn physical activities and motor skills, and to become physically competent. A wise and well-conducted sport practice can create resources that underpin both the manageability and comprehensibility in order to increase the opportunities to participate in physical activity and sport. In the light of these results, sports clubs should try to organize activities emphasizing development with numerous opportunities and challenges for motor and social learning together with others, instead of competitions as the only focal point. One of the strengths of the sports movement is regularity, continuity, and context, and that those who come to practice know that someone is waiting for them in order to practice together. By asking questions about what teenagers need to understand, manage, and experience as meaningful in sports, more young people might be given the opportunity to participate and to continue to do so longer in life.

## Referenser

- Allander, S., Cowburn, G. & Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: A review of qualitative studies. *Health Education Research Theory & Practice*, 21(6), ss. 826–835.
- Altman, D. (1991). *Practical statistics for medical research*. London: Chapman & Hall.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Antonovsky, A. (1979). *Health, stress, and coping*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: how people manage stress and stay well*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Antonovsky, A. (1993). Complexity, conflicts, chaos, coherence, coercion and civility. *Social, Science & Medicine*, 37(8), ss. 969-981.
- Antonovsky, A. (1996a). The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International*, 11(1), ss. 11-18.
- Antonovsky, A. (1996b). Aaron Antonovsky's last article. The sense of coherence - an historical and future perspective. *Israel J. Med Sci.*, 32(3-4), ss. 170-178.
- Bairner, A. (2010). What's Scandinavian about Scandinavian sport? *Sport in Society* 13(4), ss. 734-743.
- Beck, U. (1992). *Risk Society. Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Bergsgard, N. & Norberg, J. (2010). Sports policy and politics - the Scandinavian way. *Sport in Society*, 13(4), ss. 507-582.
- Blomdahl, U. & Elofsson, S. (2006). *Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom? En studie av den unga befolkningen i Stockholm, Haninge, Helsingborg, Jönköping och Lidingö*. Stockholm: Idrottsförvaltningen Forskningsenheten.
- Blomdahl, U., Elofsson, S., Åkesson, M. & Lengheden, L. (2014). *Segrar föreningslivet? En studie av svenskt föreningsliv under 30 år bland barn och unga*. Stockholm: Stockholms stads idrottsförvaltning.
- Bolin, G. (2004). Themed section introduction: research on youth and youth cultures. *Young, Nordic Journal of Youth Research*, 12(3), 237-243.

- Bourdieu, P. (1978). Sport and social class. *Social Science Information*, 17(6), ss. 819-840.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. I Halsey, A. H. (red.). *Education: culture, economy, and society*. Oxford: Oxford University Press.
- Bourdieu, P. (1990a). *In Other Words. Essays Towards a Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1990b). *The Logic of Practice*. Malden, USA: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1991). *Kultur och kritik*. Göteborg: Daidalos AB.
- Bourdieu, P. (1995). *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, P. (1998). *State Nobility*. Cambridge, Polity Press.
- Bourdieu, P.(1999). The contradictions of inheritance I Bourdieu, P. et al. (red). *The Weight of the World. Social Suffering in Contemporary Society*. Cambridge: Polity Press, ss.507-513.
- Bourdieu, P. (2004). *Science of Science and Reflexivity*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bourdieu, P., Chamboredon, J.-C. & Passeron, J.-C. ([1968] 1991). *The Craft of Sociology. Epistemological Preliminaries*. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. J. (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Broadly, D. (1991). *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, 2 uppl. Diss. Lärarhögskolan. Stockholm: HLS Förlag.
- Broadly, D. (1998). *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Skeptonhäften/Skepton, Occasional Papers nr 15. Uppsala Universitet.
- Brown, D. (2005). An economy of gendered practices? Learning to teach physical education from the perspective of Pierre Bourdieu's embodied sociology. *Sport, Education and Society*, 10(1), ss. 3-23.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*, 3 uppl. Oxford: University press.
- Buch Laub, T. (2011). *Sport participation in Denmark 2011*. Danish Institute for Sport Studies. Köpenhamn, Danmark.
- Bäckström, Å. (2005). *Spår. Om brädsporkultur, informella lärprocesser och identitet*. Diss. Stockholm: Studies in Education Sciences 74. HLS Förlag.
- Carlman, P., Wagnsson, S. & Patriksson, G. (2013). Causes and consequences of dropping out from organized youth sports. *Swedish Journal of Sport Research*. 1, ss. 26-54.

- Cederblad, M. & Hansson, K. (1995). *Känsla av sammanhang, studier från ett salutogent perspektiv*. Lund: Institutionen för barn och ungdomspsykiatri.
- Coakley, J. (2003). Sport and children. Are organized programs worth the efforts? I Coakley, J. (red.). *Sport in Society: Issues & Controversies*. 8 uppl. New York: McGraw Hill.
- Coakley, J. (2007). *Sports in society: issues & controversies*. 9 uppl. Boston: McGraw-Hill Higher Education.
- Coakley, J. (2009). *Sports in society: issues and controversies*. 10 uppl. New York: McGraw-Hill.
- Coakley, J. & Donnelly, P. (1999). *Inside sport*. London: Routledge.
- Coakley, J. & Pike, E. (2009). *Sports in society: issues and controversies*. 10 uppl. London: McGraw-Hill Education.
- Coakley, J. & White, A. (1992). Making Decisions: Gender and Sport Participation Among British Adolescents. *Sociology of Sport*, 9, ss. 20-35.
- Cohen, L. & Manion, L. (1994). *Research methods in education*, 4 uppl. London: Routledge.
- Côté, J. & Hay, J. (2002). Children's Involvement in Sport: A Development Perspective. I Silva J. & Stevens, D. (red) *Psychological Foundation of Sport*. Boston: Allyn and Bacon, ss. 484-502.
- Creswell, J. (2005). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. 2. uppl. Upper Saddle River, N.J. Pearson/Merrill Prentice Hall.
- Crocker, P.R.E., Kowalski, K.C. & Graham, T.R. (1998). Measurement of coping strategies in sport. I Duda J.L. (red.) *Advances in sport and exercise psychology measurement*. Morgantown, W. Va.: Fitness Information Technology, Inc, s. 156.
- Crossley, N. (2001). *The social body: habit, identity and desire*. London: Sage.
- Dartsch, C. & Pihlblad, J. (red.). (2012). *Vem platsar i laget: en antologi om idrott och etnisk mångfald*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- De Knop, P., Engström, L.-M. & Skirstad, B. (1996). Worldwide Trends in Youth Sport. I. De Knop, P., Engström, L.-M., Skirstad, B. & Weiss, M.R. (red.). *Worldwide Trends in Youth Sport*. Champaign, IL: *Human Kinetics*, ss. 276-280.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2003). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. I Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (red) *The Landscape of Qualitative Research*, 2 uppl. London: Sage Publications, ss. 245-252.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2005). The Discipline and Practice of Qualitative Research. I Denzin, N. K. & Lincoln, Y.S. (red.). *The Sage Handbook of Qualitative Research*. London: Sage Publications, ss.1-32.
- Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistik*



- verktygslåda: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder. Stockholm: Studentlitteratur.
- Durkheim, E. (1991). Sociologins metodregler. I Comte, A., Durkheim, É. & Weber, M. (red.) *Tre klassiska texter*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*, 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, I. (2009). *I skilda idrottsvärldar: barn, ledare och föräldrar i flick- och pojkfotboll*. Diss. Umeå: Umeå universitet.
- Elofsson, S. (2000). Större ojämlikhet inom flick- än pojkidrott. *Svensk Idrottsforskning*, 2, ss. 52-55.
- Engström, L.-M. (1989). *Idrottsvanor i förändring*. Stockholm: HLS Förlag.
- Engström, L.-M. (1996). Sweden. I P. De Knop, L.-M. Engström, B. Skirstad, & M. R. Weiss (red.). *Worldwide trends in Youth Sport*. Leeds: Champaign, Human Kinetics, ss. 231-241.
- Engström, L.-M. (1999). *Idrott som social markör*. Stockholm: HLS, Förlag.
- Engström, L.-M. (2002). Idrottspedagogik. I Engström, L.-M. & Redelius, K. (red.). *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS Förlag, ss.15-26.
- Engström, L.-M. (2004). *Skola - Idrott – Hälsa. Studier av ämnet idrott och hälsa samt av barns och ungdomars fysiska aktivitet, fysiska kapacitet och hälso tillstånd. Utgångspunkter, syfte och metodik*. Stockholm: Idrottshögskolan i Stockholm.
- Engström, L.-M. (2008). Who is physically active? Cultural capital and sports participation from adolescence to middle age - a 38 year follow-up study. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 13(14), ss. 319-343.
- Engström, L.-M. (2010). *Smak för motion. Fysisk aktivitet som livsstil och social markör*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Enoksen, E. (2011). Drop-out rate and drop-out reasons among promising norwegian track and field athletes. A 25 year study. *Scandinavien sport studies forum*, 2, ss. 19-43.
- Eriksson, M. (2007). *Unravelling the mystery of salutogenesis: The evidence base of the salutogenic research as measured by Antonovsky's sense of coherence scale*. Diss. Åbo akademi. Turku: Helsinki: Folkhälsan research centre, health promotion research programme.
- European Commission. (2010). *Eurobarometer Sport and Physical Activity*. [http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/ebs/ebs\\_334\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_en.pdf) [Hämtad 2013-08-24].
- Fallby, J., Hassmén, P., Kenttä, G. & Durand-Bush, N. (2006). Relationship between locus of control, sense of coherence and mental skills in Swedish elite athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 4, ss. 111-120.
- Ferry, M. (2014). *Idrottsprofilerad utbildning – i spåren av en avreglerad skola*. Diss. Göteborgs universitet. Göteborg.

- Findlay, L., Garner, R. & Kohen, D. (2009). Children's organized physical activity patterns from childhood into adolescence. *Journal of Physical Activity and Health* 6, ss. 708-716.
- Fornäs, J. (1994). Ungdom, kultur och modernitet. I Fornäs, J., Boëthius, U., Forsman, M., Ganetz, H. & Reimer, B. (red.). *Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag. Symposion, ss. 13-26.
- Franzén, M. & Peterson, T. (2004). *Varför lämnar ungdomar idrotten? En undersökning av fotbollstjejer och -killar från 13 till 16*. Stockholm: Riksidrottsförbundet. FoU-rapport 2004:3.
- Fraser-Thomas, J., Côté, J. & Deakin, J. (2008). Examining Adolescent Sport Dropout and Prolonged Engagement from a Developmental Perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 3, ss. 318-333.
- Gerrevall, P., Carlsson, S. & Nilsson, Y. (2006). *Lärande och erfarenhetens värde. En studie av ledare inom barn- och ungdomsidrott*. Stockholm: Riksidrottsförbundet, FoU-rapport 2006:1.
- Gesser, B. (1985). *Utbildning, jämlikhet, arbetsdelning*. Lund: Arkiv Förlag.
- Giardina, M. D. & Donnelly, M. K. (2008). Introduction. I Giardina, M.D. & Donnelly, M. K.(red.). *Youth Culture and Sport Identity, Power and Politics* New York: Taylor & Francis Group, ss. 1-10.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Gratton, C. & Jones, I. (2010). *Research methods for sports studies*. 2 uppl. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Green, K. (2010). *Key themes in youth sport*. Routledge: Oxon.
- Green, M. (2006). From 'Sport for All' to Not About 'Sport' at All?: Interrogating Sport Policy Interventions in the United Kingdom. *European Sport Management Quarterly* 6(3), s. 217-238.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (2005). Paradigmatic, controversies, contradictions, and emerging confluences. I Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red.). *The Sage handbook of qualitative reasearch*. London: Saga Publications, ss.191-215.
- Gymnastik- och idrottshögskolan. (2014). *Enkät A 91*.  
<http://www.gih.se/FORSKNING/Forskningsgrupper/Pedagogik/Pagaende-projekt/Skola-Idrott-Halsa/Publicerat-SIH/> [2014-12-10].
- Hagström, U., Redemo, E. & Larsson, G. (2000). *När självkänslan växer...Ett inspirationsmaterial för ett hälsofrämjande arbete på gymnasieskolans individuella program. Erfarenheter från ett pilotprojekt*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet, rapport 19.
- Hansson, K. & Cederblad, M. (1995). Känsla av sammanhang. Studier från ett salutogent perspektiv. *Forskning om barn och familj* (6).

- Hansson, K. & Cederblad, M. (2004). Sense of coherence as a meta-theory for salutogenic family therapy. *Journal of Family Psychotherapy*, 15(1/2), ss. 39-54.
- Hansson, K. & Cederblad, M. (2008). Individual resilience factors from a genetic perspective: Results from a Twin Study. *Family Process*, 47(4), ss. 537-551.
- Hermann, S. (2004). Anthony Giddens. I Gytz Olesen, S. & Møller Pedersen, P. (red.). *Pedagogik i ett sociologiskt perspektiv: en presentation av: Karl Marx & Friedrich Engels, Émile Durkheim, Michel Foucault, Niklas Luhmann, Pierre Bourdieu, Jürgen Habermas, Thomas Ziehe, Anthony Giddens*. Lund: Studentlitteratur, ss. 221-248.
- Hjelm, J. (2014). *Idrottens logiker: En kritisk granskning av den svenska idrottsforskningens Bourdieu-inspirerade logikteori*. <http://idrottsforum.org/hjelm140828/> [2014-09-16].
- Horne, J., Tomlinson, A. & Whannel, G. (1999). *Understanding sport: an introduction to the sociological and cultural analysis of sport*. London: E & FN Spon.
- Hultqvist, K. & Petersson, K. (1995). Nutidshistoria: några inledande utgångspunkter. I Hultqvist, K. & Petersson, K. (red). *Foucault namnet på en modern vetenskaplig och filosofisk problematik*. Stockholm: HLS Förlag.
- Jayarathne, T. (1993). Quantitative Methodology and Feminist Research. i M. Hammersley (red.). *Social Research: Philosophy, Politics and Practice*, London: Sage, ss. 109-123.
- Kallenberg, K. & Larsson, G. (2004). *Människans hälsa: livsåskådning & personlighet*, 2 uppl. Stockholm: Natur och Kultur.
- Karp, S. (2000). *Barn, föräldrar och idrott. En intervjustudie om fostran inom fotboll och golf*. Diss. Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet.
- Kirk, D. (2005). Physical education, youth sport and lifelong participation: the importance of early learning experiences. *European Physical Education Review* 11(3), ss. 239-255.
- Keathley, K., Himelein, M.J. & Srigley, G. (2013). Remove from marked records youth soccer participation and withdrawal: gender similarities and differences. *Journal of Sport Behavior*, 36(2), ss. 171-188.
- Kjønniksen, L., Fjørtoft, I. & Wold, B. (2009). Attitude to physical education and participation in organized youth sports during adolescence related to physical activity in young adulthood: a 10-year longitudinal study. *European Physical Education Review*, 15(2), ss. 139-154.
- Klint, K. A. & Weiss, M. R. (1986). Dropping In and Dropping Out: Participation Motives of Current and Former Youth Gymnasts. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 11(2), ss. 106-114.
- Kristensson Ugglå, B. (2002). *Slaget om verkligheten: filosofi, omvärldsanalys*,

- tolkning*. Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion.
- Kumlin, T. (1998). Korruptionen av den existentiella insikten: en när(synt) läsning av den salutogenetiska modellen. I T. Kumlin (red.). *Röster om KASAM - 15 forskare granskar begreppet Känsla av sammanhang*. Stockholm: FRN, ss. 5-44.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: an introduction to qualitative research*. Thousand Oaks, CA, Sage.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. & Brikmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Laakso, L., Telama, R., Nupponen, H., Rimpelä, A. & Pere, L. (2008). Trends in leisure time physical activity among young people in Finland 1997-2007. *European Physical Education Review*, 14, ss. 139-155.
- Larsson, B. (2005). *Arenor för alla. En studie om ungas kultur- och fritidsvanor*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:1.
- Larsson, B. (2008). *Ungdomarna och idrotten. Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer*. Diss. Stockholm: Pedagogiska institutionen Stockholms Universitet.
- Larsson, L. (2009). *Idrott - och helst lite mer idrott: idrottslärostudenters möte med utbildningen*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Lee, J. (2010). Students' evolving meanings and experiences with physical activity. I O'Sullivan, M. & MacPhail, A. (red.). *Young People's Voices in Physical Education and Youth Sport*. Oxon: Routledge, ss. 11-30.
- Light, R. (2006). Situated learning in an Australian surf club. *Sport, Education and Society*, 11(2), ss. 155-172.
- Light, R. (2008). *Sport in the lives of young Australians*. Sydney: Sydney University Press.
- Light, R. & Curry, C. (2009). Children's reason for joining sport clubs and stay in them: a case study of a Sydney soccer club. *Australian Council for Health, Physical Education and Recreation*, 56(1), ss. 23-27.
- Light, R., Harvey, S. & Memmert, D. (2011). Why children join and stay in sports clubs: case studies in Australian, French and German swimming clubs. *Sport, Education and Society* First Article, ss. 1-17.
- Light, R. & Lémonie, Y. (2010). A case study on children's reasons for joining and remain in a French swimming club. *Asian Journal of Exercise & Sports Science*, 7(1), ss. 27-33.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (2003). Paradigmatic controversies, contradictions and emerging confluences. I K. Densin, & Y. S. Lincoln (red.). *The Landscape of Qualitative Research*. London: Sage Publications, ss. 253-291.
- Lindfeldt, M. (2007). *Eliten é liten – men växer*. Stockholm: Riksidrottsförbundet, FoU-rapport. 2007:11.

- Lindner, K., Johns, D. & Butcher, J. (1991). Factors in withdrawal from youth sport: a proposed model. *Journal of Sport Behavior* 14(1), ss. 3-18.
- Lindroth, J. (1974). *Idrottens väg till folkrörelse*. Diss. Uppsala universitet. Uppsala.
- Lindström, B. & Eriksson, M. (2005). Salutogenesis. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 59, ss. 440-442.
- Lundvall, S. & Walseth, K. (2014). Integration and sports participation: Cultural negotiations and feelings of belonging. I *Women and sport, Scientific Report Series* <http://www.sisuidrottsbocker.se/amnesomraden/kvin-norochidrott/> [Hämtad 2014-11-05].
- Löfgren, K. (2001). *Studenters fritids- och motionsvanor i Umeå och Madison: Ett bidrag till förståelsen av Pierre Bourdieus vetenskapliga metodologi*. Diss. Umeå: Pedagogiska institutionen.
- MacPhail, A. (2012). Young people's voices in sport. I Dagkas, S. & Armour, K. (red.). *Inclusion and Exclusion Through Youth Sport*. Oxon: Routledge, ss. 141-154.
- MacPhail, A., Gorely, T. & Kirk, D. (2003) Young people's socialisation into sport: a case study of an athletic club. *Sport, Education and Society*, 8(2), ss. 251-267.
- McCuaig, L. & Hay, P. J. (2013). Principled pursuits of 'the good citizen' in health and physical education. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 18(3), ss. 282-297.
- McCuaig, L., Quennerstedt, M. & Macdonald, D. (2013). A salutogenic, strengths-based approach as a theory to guide HPE curriculum change. *Asian-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 4(2), ss. 109-125.
- Miegel, F. & Johansson, T. (2002). *Kultursociologi*, 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Molinero, O., Salguero, A., Tuero, C., Alvarez, E. & Márquez, S. (2006). Dropout reason in young spanish athletes: relationship to gender, type of sport and level of competition. *Journal of Sport Behavior*, 29(3), ss. 255-269.
- Moore, D. S., McCabe, G. P. & Craig, B. A. (2012). *Introduction to the Practice of Statistics*, 7 uppl. New York: W.H. Freeman.
- Morrow, R. J., Jackson, A.W., Disch, J. G. & Mood, D. P. (2000). Measurement and evaluation in human performance, 2 uppl. Champaign IL: Human Kinetics.
- Mota, J. & Silva, G. (1999). Adolescent's physical activity: association with socio-economic status and parental participation among a Portuguese sample. *Sport, Education and Society*, 4, ss. 193-199.
- Nau, D. (1995). *Mixing Methodologies: Can Biomodal Research be a Viable Post-Positivist Tool?* The Qualitative Report (online serial) 2(3): <http://www.nova.edu/sss/QR/QR2-3/nau.html> [2009-09-09]

- Nielsen, G. & Ibsen, B. (2008). *Kommunale forskelle på børns idrætsdeltagelse. En undersøgelse af fire kommuner*. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Nilsson, P. (1998). *Fritid i skilda världar. En undersökning om ungdomar och fritid i ett nationellt och kontextuellt perspektiv*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens utredning 1.
- Norberg, J. (2004). *Idrottens väg till folkhemmet. Studier i statlig idrottspolitik 1913-1970*. Diss. Stockholms universitet. Malmö studies in Sport Sciences 1: SISU Idrottsböcker.
- Norberg, J. (2010). The development of the Swedish sports movement between state, market and civic society- some remarks. I Evers, A. & Zimmer, A. (red). *Third society organizations facing turbulent environments: sports, culture and social services in Germany, Italy, U.K., Poland, and Sweden*. Bremen: Nomos Verlag.
- Norberg, J. (2012). *Statens stöd till idrotten - uppföljning 2011*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning 2012:1.
- Norberg, J. (2013). *Statens stöd till idrotten - uppföljning 2012*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning 2013:1.
- Norberg, J. & Redelius, K. (2012) Idrotten och kommersen. I Wijkström, F. (red.) *Civilsamhället i samhällskontraktet. En antologi om vad som står på spel*. Stockholm: European Civil Society Press, ss. 175-194.
- Norges Idrettsförbund. (2012). *Årsrapport NIF 2012*.  
<http://www.idrett.no/omnif/Documents/aarsrapport%20NIF%202012.pdf> [Hämtad 2012-12-13].
- Nørgaard, B. (2004). Thomas Ziehe. I Gytz Olesen, S. & Møller Pedersen, P. (red.). *Pedagogik i ett sociologiskt perspektiv: en presentation av: Karl Marx & Friedrich Engels, Émile Durkheim, Michel Foucault, Niklas Luhmann, Pierre Bourdieu, Jürgen Habermas, Thomas Ziehe, Anthony Giddens*. Lund: Studentlitteratur, ss. 199-220.
- O'Sullivan, M. & MacPhail, A. (2010). Introduction. Re-visioning young people(?) voices in physical education and sport. I M. O'Sullivan, & A. MacPhail (red.). *Young People's Voices in Physical Education and Youth Sport*. Oxton: Routledge, ss. 1-9.
- Palme, M. (1989). *Högskolefältet i Sverige. Empirisk lägesrapport*. Stockholm: Universitets- och högskoleämbetet, FOU, Arbetsrapport, 1989:4.
- Patriksson, G. (1987). *Idrottens barn. Idrottsvanor-stress-"utslagning"*. Stockholm: Friskvårdscentrum.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*, 3 uppl. London: Sage Publications, Inc.
- Peterson, T. (2008). When the field of sport crosses the field of physical education. *Educare*, 3(3), ss. 83-97.
- Peterson, T. (2011). *Talangutveckling eller talangavveckling?* Stockholm: SISU

- Idrottsböcker.
- Pilgaard, M. (2009). *Sport og motion i danskernes hverdag*. Köpenhamn: Idreattens Analyseinstitut.
- Pilgaard, M. (2012). Teenageres idrætsdeltagelse i moderne hverdagsliv. *Scandinavian sport studies forum*, 3, ss.71-95.
- Pilgaard, M. (2013). Age specific differences in sport participation in Denmark - Is development caused by generation, life phase or time period effects? *European Journal for Sport and Society*, ss. 31-52.
- Pratt, M., Macera, C. A. & Blanton, C. (1999) Levels of physical activity and inactivity in children and adults in the United States: current evidence and research issue. *Medicine & Science in Sports Exercise* 31(11), ss. 526-533.
- Quennerstedt, M. (2006). *Att lära sig hälsa*. Diss. Örebro: Universitetsbiblioteket. Örebro Studies in Education.
- Quennerstedt, M. (2008). Exploring the relation between physical activity and health - a salutogenic approach to physical education. *Sport, Education and Society*, 13(3), ss. 267-283.
- Reay, D. (2004). 'It's all becoming a habitus': beyond the habitual use of in education research. *British Journal of Sociology of Education*, 25(4), ss. 431-444.
- Redelius, K. (2002). *Ledarna och barnidrotten. Idrottsledarna syn på idrott, barn och fostran*. Diss. Lärarhögskolan i Stockholm. Stockholm: HLS Förlag.
- Redelius, K. (2012). Barnet och ungdomen i centrum. I Ekblom, Ö., Engström, L-M., Hincic, H., Johnson, U., Ohlsson, L., Ryberg, L. (red.). *Idrottsledare för barn och ungdom - nedladdningsbar [Elektronisk resurs]*. Stockholm. SISU Idrottsböcker.
- Regeringens proposition 1998/99:107. (1998). *En idrottspolitik för 2000-talet - folkhälsa, folkrörelse och underhållning*. Stockholm: Regeringens proposition.
- Regeringens proposition 2008/2009:126. *Statens stöd till idrotten*. Stockholm: Regeringens proposition.
- Riksidrottsförbundet. (2006). *Streck för miljoner - En utredning av det statliga lokala aktivitetsstödet*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Riksidrottsförbundet. (2009). *Idrotten vill - idrottsrörelsens idéprogram*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Riksidrottsförbundet. (2014). *RF och svensk idrott*. Stockholm: Riksidrottsförbundet <http://www.rf.se/Undermeny/RFochsvenskidrott/> [2014-11-26].
- Roberts, K., Pollock, G., Tholen, J. & Tarkhishvili, L. (2009). Young leisure careers during post -communist transition in the South Caucasus. *Leisure Studies*, 28(3), ss. 261-277.
- SATS. (2012). <http://www.sats.se/> <http://www.sats.se/medlemskap/blimedlem/>

[2014-12-04].

- SCB (Pressmeddelande) *Barn och deras familjer 2008: Allt fler barn har utländsk bakgrund*, 2014-12-03. <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Levnadsforhallanden/Levnadsforhallanden/Barn--och-familjestatistik/15659/15666/Behallare-for-Press/Barn-och-deras-familjer-2008/> [2014-12-12].
- Scheerder, J., Taks, M. & Langae, W. (2007), Teenage girls' participation in sports. An intergenerational analysis of socio-cultural predictor variables. *European Journal for Sport and Society* 4, ss. 133-150.
- Scheerder, J., Taks, M., Vanreusel, B. & Renson, R. (2002). Social sport stratification in Flanders 1969-1999: intergenerational reproduction of social inequalities? *International Review for Sociology of Sport*, 37, ss. 219-246.
- Scheerder, J., Taks, M., Vanreusel, B. & Renson, R. (2005a). Social changes in youth sports participation styles 1996-1999: the case of Flanders (Belgium). *Sport, Education and Society*, 10, ss. 321-341.
- Scheerder, J., Thomis, M., Vanreusel, B., Lefevre, J., Renson, R., Vanden Eynde, B. & Beunen, G.P. (2006). Sports Participation among female from adolescence to adulthood. A longitudinal study. *International Review for the Sociology of Sport*. (41)3-4, ss. 413-430.
- Scheerder, J., Vanreusel, B., Taks, M., & Renson, R. (2005b). Social stratification patterns in adolescents' active sport participation behavior: a time trend analysis 1969-1999. *European Physical Education Review*. 11(19), ss. 5-27.
- Schilling, C. (2005). Education bodies: schooling and the constitution of society. I Evans, J., Davies, B. & Wright, J. (red.). *Body Knowledge and Control. Studies in the Sociology of Physical Education and Health*. London: Routledge, foreword.
- Seabra, A. F., Mendonca, D.M., Thomis, M. A., Malina, R.M. & Maia, J.A. (2007) Sports participation among Portuguese youth 10 to 18 Years. *Journal of Activity and Health*, 4(4), ss. 370-380.
- Seippel, Ø. (2005). *Orkar ikke, gidder ikke, passer ikke? Om frafallet i norsk idrett*. Oslo: Insitutt for samfunnsforskning. Institute for Social Research.
- Seippel, Ø., Ibsen, B. & Norberg, J. R. (2010). Introduction: sport in Scandinavian societies. *Sport in Society*, 13(4), ss. 563-566.
- Shusterman, R. (1999). *Bourdieu: a critical reader*. Oxford: Blackwell.
- Siedentop, D. 2002. Junior sport and the evaluation of sport cultures. *Journal of Teaching in Physical Education*, 21, ss. 392-401.
- Silverman, D. (1985). *Qualitative Methodology and Sociology: Describing the Social World*. Aldershot: Grow.
- Silverman, D. (2001). *Interpreting Qualitative Data methods fo Analysing Talk, Text and Interaction*, 2 uppl. London: SAGE Publication.



- Silverman, D. (2010). *En mycket kortfattad, ganska intressant och någorlunda billig bok om kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Sisjord, M-K. (1993). *Idrett og ungdomskultur: Bø-ungdom i tall og tale*. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Skille, E. Å. (2005). *Sport policy and adolescent sport. The Sport City Program (Storbyprosjektet)*. Diss. The Norwegian School of Sport Sciences. Oslo.
- Socialstyrelsen. (2009). *Folkhälsorapport 2009*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2008:59. Idrottsstödsutredningen (2008). *Föreningsfostran och tävlingsfostran: en utvärdering av statens stöd till idrotten: betänkande*. Stockholm: Fritze.
- Stadium Sports Camp <https://www.stadiumsportscamp.se/> [2007-03-06].
- Stockel, J. T., Strandbu, Å., Solenes, O., Jorgensen, P. & Fransson, K. (2010). Sport for children and youth in the Scandinavian countries. *Sport in Society*, 13(4), ss. 625-642.
- Strandbu, Å. & Bakken, A. (2007). *Aktive Oslo-ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn.2/2007*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Telama, R. & Yang, X. (2000). Decline of physical education activity from youth to young adulthood in Finland, *Medicine & Science in Sports & Exercise* 32(9), ss. 1617-1622.
- Theorell, T. (1998). Antonovsky och hans KASAM. I Kumlin, T. (red.). *Röster om KASAM - 15 forskare granskar begreppet Känsla av sammanhang*. Stockholm: FRA, Forskningsrådsnämnden, ss. 5-44.
- Thedin Jakobsson, B. & Engström, L-M. (2008). *Vilka stannar kvar och varför? En studie av ungdomars deltagande i föreningsidrotten*. Stockholm: Riksidrottsförbundet. FoU-rapport 2008:4.
- Thiselman, C. (1998). Några kritiska reflektioner över vårt okritiska bruk av KASAM . I Kumlin, T. (red.). *Känsla av sammanhang i teori och empiri och kritik*. Stockholm: FRN. Forskningsrådsnämnden, ss. 79-90.
- Thomas, J., Nelson, J. & Silverman, S. (2005). *Research Methods in Physical Activity*, 5 uppl. Champaign, Ill. ; Human Kinetics.
- Tinning, R. & Fitzpatrick, K. (2012). Thinking about research frameworks. I Armour, K. & Macdonald, D. (red.). *Research Methods in Physical Education and Youth Sport*. Oxon: Routledge, ss. 53-65.
- Trondman, M. (1999). *Kultursociologi i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Trondman, M. (2005). *Unga och föreningsidrotten: en studie om föreningsidrottens plats, betydelse och konsekvenser i ungas liv*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Trondman, M. (2011). *Ett idrottspolitiskt dilemma – unga, föreningsidrotten och delaktigheten*. Malmö. Centrum för idrottsforskning, 2011:3.
- Ullmann, A. (1997). *Rektorn. En titel och dess bärare*. Diss. Lärarhögskolan i Stockholm: HLS Förlag.
- Ungdomsstyrelsen (2007). *Ung idag 2007: en beskrivning av ungdomars*

- villkor. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Ungdomsstyrelsen. (2012). *Om deltagande i föreningsidrott Ung och fritid 2012 Kultur och fritid 2012*.  
[http://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer\\_uploads/ung-idag-2012-kultur-och-fritid.pdf](http://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/ung-idag-2012-kultur-och-fritid.pdf) [2014-08-04].
- Walseth, K. (2006). Sport and belonging. *International Review for the Sociology of Sport*, 41, ss. 447-464.
- Van Tuckom, C., Scheerder, J. & Bracke, P. (2010). Gender and age inequalities in regular sports participation: A cross-national study of 25 European countries. *Journal of Sports Sciences*, 28(10), ss. 1077-1084.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vilhjalmsson, R. & Kristjansdottir, G. (2003). Gender differences in physical activity in older children and adolescents: the central role of organized sport. *Social Science & Medicine*, 56(2), ss. 363-374.
- Waad, T. & Hult, S. (1998). Salutogen omvårdnad. Här står hälsobringande faktorer i centrum. *Vårdfacket*, 2(22), ss. 40-43.
- Wagnsson, S. (2009). *Föreningsidrott som socialisationsmiljö. En studie av idrottens betydelse för barn och ungdomars psykosociala utveckling*. Diss. Karlstad universitet. Karlstad: Karlstad University Studies 2009:53.
- Weber, M. (1991). Vetenskap och politik. I Comte, A., Durkheim, É. & Weber, M. (red.) *Tre klassiska texter*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.
- Weinberg, R.S. & Gould, D. (2007). *Foundations of sport & exercise psychology*, 4 uppl. Champaign, Ill. Human Kinetics.
- Weiss, M. & Petlichkoff, L. (1989). Children's motivation for participation in and withdrawal from sport: Identifying the missing links. *Pediatric Exercise Science*, 1, ss. 195-211.
- WHO (World Health Organization). (2010). *Global recommendations on physical activity for health*. [http://whqlibdoc.who.int/publications/2010/9789241599979\\_eng.pdf](http://whqlibdoc.who.int/publications/2010/9789241599979_eng.pdf) [2010-12-05].
- Williams, R. (1961). *The Long Revolution*. London och New York: Columbia University Press.
- Williams, R. (1989). *Resources of Hope: Culture, Democracy, Socialism*. London: Verso.
- Wright, J., Macdonald, D. & Groom, L. (2003). Physical activity and young people: beyond participation. *Sport, Education and Society* 8(1), ss. 17-33.
- Ziehe, T. (1986). *Ny ungdom. Om ovanliga lärprocesser*. Stockholm: Nordstedt.
- Åhs, O. (2002a). Idrott, människosyn och värdegrund. I Engström, L-M. & Redelius, K. (red.). *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS Förlag, ss. 240-257.

Åhs, O. (2002b). *Towards Social well-being in Schools. An Implimitation Study of Involvement Education*. Stockholm: HLS Förlag.

# Bilaga 1

Gymnastik- och idrottshögskolan, GIH, Stockholm  
Britta Thedin Jakobsson

Intervjuguide *Vilka stannar kvar och varför? - En studie av ungdomars deltagande i föreningsidrott*. Stockholm: Riksidrottsförbundet FoU-rapport 2008:4.

## **Inledning**

Kan du berätta lite om din själv?

Hur skulle du vilja presentera dig själv?

Är det något särskilt du säger när du brukar presentera dig för andra?

Kan du beskriva en ”vanlig” vecka ut i ditt liv?

## **Motiv till att idrotta**

Hur länge har du hållit på med idrott?

Hur kom det sig att du började?

Hur skulle du beskriva ditt idrottande genom åren?

Vad är det som gör att du idrottar idag (och tidigare)? Kan du ge exempel?

Hur skulle du beskriva vad som är xxxx med idrotten? Kan du ge exempel, (hur du känner eller hur det får dig att känna dig – erfarenheter och/eller upplevelser)?

Om du skulle propagera för en kompis att börja idrotta – vad skulle du säga då?

Varför skulle han eller hon börja?

Om du går tillbaka när du var yngre har ditt idrottande förändrats? Ge exempel.

Är det samma anledningar/drivkrafter idag som tidigare?

När du går till en träning vad är det du ser fram emot?

Vad får dig att gå iväg även om det känns motigt?

Om föreningen lägger ner verksamheten vad skulle du göra då? (Gå till annan förening, annan idrott, eller se till att du kan fortsätta ändå, annat?)

Om du skulle försöka gradera hur viktiga följande faktorer är för ditt fortsatta idrottande – träningskompisar, bra tränare, idrottslig framgång, support från föräldrarna, att kunna utvecklas och lära mig nya saker, bra tider, att kunna påverka träningarna, övrigt/annat.

Vad känns väldigt viktigt och vad känns inte lika viktigt?

Vad betyder allra mest för dig i ditt idrottande?

Har ditt idrottande positiva följder/effekter?

Finns det något negativt med ditt idrottande?

Är det något som är svårt med att idrotta? Vad behöver man förstå, kunna, acceptera och/eller tycka om för att kunna idrotta?

Av vilka anledningar fortsatte du? Vilka är de viktigaste skälen för dig att hålla på med idrott?

Vad är det bästa med att idrotta? Vad är det sämsta med att idrotta?

Upplever du någon gång svårigheter att hålla på med idrott? (I relation till din övriga vardag?) Kan du ge exempel!

Tränar du på egen hand eller spontant tillsammans med kompisar?

Vad motiverar dig att idrotta? Är det samma anledningar som motiverar andra ungdomar att idrotta tror du?

Känner du några som slutat? Vad tror du gör att man slutar?

Vad skulle få dig att sluta?

Vad är viktigt för att du ska fortsätta idrotta?

Har det funnits några kritiska moment/tillfällen i ditt (idrotts)liv då du har övervägt att sluta?

### **Idrottens (pedagogiska) miljö – Träningar, tävlingar, matcher, laget, kompisar, tränare föräldrar.**

Hur ska en bra förening vara? Beskriv det motsatta.

Hur ska en bra träning vara? Beskriv det motsatta.

Tror du att det är någon skillnad mellan anledningarna till varför flickor respektive pojkar tränar eller inte tränar?

Kan man börja med en idrott när man är 15 år?

Hur ska en bra tränare/ledare vara? Beskriv motsatsen.

Vad går idrott ut på?

Vad tror du ledarna tror att det går ut på?

### **Avslutning**

Om du skulle se tre år fram i tiden håller du på då med idrott också? Varför – varför inte?

Hur ska man göra för att ungdomar ska vilja delta i idrott

Är det något du vill tillägga?